

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS

Studijų programa *Specialioji pedagogika*
(specializacija – specialiojo ir inkliuzinio ugdymo koordinavimas)

VIKTORIJA KONSTANBLACKAITĖ

**GEROS MOKYKLOS SAMPRATA INKLIUZINIO UGDYMO KONTEKSTE:
TĖVŲ POŽIŪRIS**

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas doc. dr. Lina Miltenienė

Šiauliai, 2020

Parengto baigiamojo darbo savarankiškumo patvirtinimas

Patvirtinu, kad magistro baigiamasis darbas *Geros mokyklos samprata inkluzinio ugdymo kontekste: tėvų požiūris*

- 1) parengtas savarankiškai;
- 2) nebuvo pateiktas studijuojant šiame ar ankstesniuose semestruose, nebuvo naudotas kitame universitete / institute Lietuvoje ir užsienyje;
- 3) yra originalus, nenaudota medžiaga iš kitų autorių darbų, kurie nenurodyti darbe;
- 4) pateiktas visas cituotos literatūros sąrašas.

.....
Studento vardas, pavardė

.....
Parašas

Magistro darbo santrauka

Baigiamajame magistro darbe siekiama atskleisti tėvų geros mokyklos sampratą inkluzinio ugdymo kontekste. Darbe analizuojama geros mokyklos samprata, mokyklos pasirinkimo kriterijai, dabartinės mokyklos privalumai, trūkumai, lūkesčiai, tėvų požiūris į mokinių įvairovę. Teorinėje dalyje, literatūros ir nacionalinių bei tarptautinių dokumentų analizės pagrindu, nagrinėjama geros mokyklos samprata, sąsajos su inkluzinio ugdymo vertybėmis.

Tyrime, kuris buvo atliktas 2019m. rugsėjo – spalio mėn., dalyvavo 12 tėvų (N=12), auginančių 1-10 klasėje besimokančius vaikus. Tyrimo tikslas – remiantis tėvų apklausos duomenimis, atskleisti *geros mokyklos* požymius, ryšį su inkluzinio ugdymo vertybėmis ir požymiais. Gautiems duomenims apdoroti taikyta kiekybinė interviu turinio analizė. Svarbiausios empirinio tyrimo išvados: 1) Tėvai konstruodami savo paveikslą pirmiausia nurodo teigiamus charakterio bruožus. Vaikų tarpusavio santykių pagrindinės charakteristikos – draugiški santykiai arba vyraujančios patyčios. 2) Geros mokyklos samprata siejama su palankia ugdymo(si) aplinka, teigiamu mikroklimatu, profesionaliais pedagogais, malonia aplinka. Pagrindinis mokyklos pasirinkimo kriterijus – lokacija. 3) Tėvai atskleidė teigiamą požiūrį į mokinių įvairovę, specialiųjų ugdymo(si) poreikių¹ turinčius mokinius. Tėvai akcentuoja palankių sąlygų kūrimo, pedagogų, mokinių, klasės paruošimo svarbą. 4) Tėvų konstruojama mokyklos misija, pagrindinis tikslas siejasi su *Geros mokyklos koncepcijoje* įvardijamais pagrindiniais geros mokyklos aspektais: asmenybės ūgties svarba, humanišku vertybių puoselėjimu. 5) Tėvų manymu, pagrindiniai dabartinės mokyklos privalumai yra geri mokytojai, specialistai, teikiamos paslaugos, maloni aplinka. Trūkumai - pedagogų kompetencijų stoka, didelis mokinių skaičius klasėse, įdomių veiklų, renginių stoka. Lūkesčiai – mažesnis mokinių skaičius klasėse, daugiau pagalbos SUP turintiems mokiniams, naujovės ugdymo(si) procese.

Esminiai žodžiai: gera mokykla, inkluzinė mokykla, inkluzinis ugdymas.

---

¹ Toliau SUP.

Turinys

Magistro darbo santrauka	3
Įvadas	5
1 skyrius. INKLIUZINIS UGDYMAS – PRIORITETINĖ ŠVIETIMO SRITIS	9
1.1. Švietimo kaita, ateities tikslai, prioritetai, iššūkiai	9
1.2. Inkluzinio ugdymo samprata ir jos kaita	12
1.1.1. Inkluzinė mokykla	14
1.1.2. Inkluzinės mokyklos vertybės ir principai	17
2 skyrius. INKLIUZINIS UGDYMAS KAIP GEROS MOKYKLOS VERTYBINIS PAGRINDAS	22
2.1. Geros mokyklos samprata nacionaliniame ir tarptautiniame kontekste	22
2.2. Geros mokyklos bruožai ir inkluzinio ugdymo sąsajos	23
2.3. Tėvų vaidmuo kuriant gerą mokyklą	26
3 skyrius. GERA MOKYKLA TĖVŲ POŽIŪRIU IR INKLIUZINIS UGDYMAS: EMPIRINIO TYRIMO REZULTATAI	29
3.1. Tyrimo metodika ir organizavimas	29
3.2. Tyrimo dalyviai	30
3.3. Tyrimo duomenų analizė ir interpretavimas	31
3.1.1. Tėvų konstruojamas savo vaiko paveikslas, jo klasės charakteristika	31
3.1.2. Geros mokyklos samprata tėvų požiūriu, mokyklos pasirinkimo kriterijai	35
3.1.3. Tėvų požiūris į mokinių įvairovę ir SUP turinčius mokinius	37
3.1.4. Tėvų konstruojamos mokyklos sąsajos su Geros mokyklos koncepcija ir inkluzinio ugdymo vertybėmis	38
3.1.5. Dabartinės mokyklos privalumai, trūkumai, tėvų lūkesčiai	39
Išvados	45
Literatūra	48
Summary	52
Priedai	53

Įvadas

Mokslinė problema ir tyrimo aktualumas. Žmogaus, visuomenės gyvenime mokykla atlieka svarbų vaidmenį. Šiuolaikinė mokykla projektuoja ateities rezultatus, todėl ypatingai svarbu, jog mokykla visavertiškai funkcionuotų. Targamadžė (2017, p.7) teigia, kad „šiandien mokyklos sampratą siekiama papildyti naujais akcentais – mokyklos, kaip besimokančios bendruomenės, mokytojų kaip mokinių, šiuolaikinio mokymosi būdų, ugdymo(si) organizavimo ir aplinkinių įvairovės, mokymosi ir gyvenimo mokykloje susiliejimo, kitokios mokyklos kultūros“. Šiandien visoje Europoje, taip pat ir Lietuvoje, siekiama kuo efektyviau judėti inkluzinio ugdymo politikos ir praktikos linkme.

Inkluzinis ugdymas – vienas iš svarbiausių švietimo sistemos siekių bei iššūkių. Reikšmingi švietimo pokyčiai prasidėjo nuo svarbių politinių sprendimų. Tarptautiniu lygiu didelę reikšmę inkluzinio ugdymo idėjų sklaidai turėjo pagrindiniai, itin svarbūs, pasirašyti ir ratifikuoti dokumentai: *JT Vaiko teisių konvencija (1989)*, *Salamankos deklaracija (1994)*, *Dakaro konvencija (2000)*, bei kiti dokumentai². Po nepriklausomybės atkūrimo Lietuvos švietimo sistema perėmė Vakarų Europos, Skandinavijos šalių inkluzijos idėjas, vertybes bei principus. Taip pat sukūrė ir kuria reikšmingus teisinius dokumentus³, kurių pagrindu diegiamos ir plėtojamos inkluzinio ugdymo vertybės, kuriamas *geros mokyklos* modelis.

Lietuvoje idėjinius pagrindus švietimo reformai suteikė *Tautinės mokyklos koncepcija (1988)*, joje atsispindėjo ypač ryškūs humanizmo, kultūros pedagogikos ir tautos ugdymo idėjos. Koncepcijoje pabrėžta, kad švietimo sistemos pamatai yra du – tautinė kultūra ir žmogus. Joje aptartas ne tiek mokyklos modelis, kiek jos tikslai ir vertybės – mokykla kaip antrieji vaiko namai, kultūros sistemos perteikėja ir prasmingos dvasinės veiklos erdvė. Taip pat išryškunami pagrindiniai švietimo pertvarkymo principai: ugdymo turinio ir metodų paslankumas; diferencijavimo ir integravimo dialektiškas taikymas; humanizavimas ir demokratizavimas.

Antrą kartą *Nacionalinė geros mokyklos samprata* formuluota 1994 m. Didžiausias iššūkis tuo metu buvo laisvė – laisvas žmogus laisvoje visuomenėje ir valstybėje – todėl akcentuotas mokyklos bendruomenės ir gyvenimo mokykloje, kaip visuomenės ir valstybės kūrimo būdo mokantis demokratijos principais, doriniais ir pilietiniais idealais pagrįstos gyvensenos, vaidmuo. Naujausią geros mokyklos sampratą apibrėžia *Geros mokyklos koncepcija (2015)*, ja siekiama

---

² Visuotinė žmogaus teisių deklaracija (1948); Jungtinės Tautos (1990) „Mokykla visiems“; Jungtinės Tautos (1993). *Lygių galimybių neįgaliesiems užtikrinimo taisyklės*; Europos Taryba (1996). *Rezoliucija dėl neįgalių žmonių teisių*; Europos komisija (1996). *Lygių galimybių neįgaliesiems užtikrinimas*; Europos parlamentas (2001). *Už Europą, kurioje nėra kliūčių neįgaliesiems žmonėms*; Tarybos rezoliucija (2003). *Lygių galimybių švietime užtikrinimas neįgaliesiems mokiniams ir studentams*; Lisabonos deklaracija (2007).

³ LR švietimo įstatymas (2011); Ištraukimas į judėjimą „Mokykla visiems“ (2000); Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymas (2005); LR švietimo strateginės nuostatos (2003–2013); Geros mokyklos koncepcija (2015).

sudaryti prielaidas keliant šalies mokyklų, įgyvendinančių bendrojo ugdymo programas, veiklos kokybės lygį, parodyti mokyklai veiklos kryptį bei gaires ir įgalinti ją veikti. Geros mokyklos samprata yra neatsiejama nuo inkluzinio ugdymo vertybių, kurios sudaro pagrindą mokyklos kultūros, politikos ir praktikos kūrimui.

Geros mokyklos sampratą, jos ypatumus nagrinėjo užsienio mokslininkai: Emonds, 1981; Lezzote, 1991,2001; Sammons, Hiilam, Mortimore ,1995; Scheerens, Glas, Thomas, 2003; Marzano, 2003; Hudson, 2009; Naker, 2009; Heick, 2018. Mūsų šalyje šią temą nagrinėjo Targamadžė ,2016, 2017; Balevičienė, Urbanovič, 2012. Mokslininkų darbuose pasigendama geros mokyklos ir inkluzinio ugdymo sąsajų. Todėl galima daryti prielaidą, kad trūksta mokslinių tyrimų, kurie išsamiai atskleistų geros mokyklos sampratą inkluzinio ugdymo kontekste.

Magistro darbe pasirinkta analizuoti tėvų geros mokyklos sampratą, kadangi šiandien tėvai vertinami kaip lygiaverčiai ugdymo proceso dalyviai. Tėvai dalyvaudami vaiko ugdymo(si) procese prisideda prie visapusiškos vaiko socializacijos, ugdymo(si) kokybės. Šiuolaikinis tėvų vaidmuo⁴ skatina vis aktyviau dalyvauti vaiko ugdymo(si) procese. Valantinas (2012) teigia, kad tėvų įsitraukimas į vaikų mokymąsi turi įtakos ir vaikų ateities perspektyvai, psichinei vaikų sveikatai, besiformuojantiems socialiniams santykiams su aplinkiniais. Taip pat yra pateikiami tėvų į(si)traukimo į vaikų ugdymą tipai: mokyklos pagalba tėvams tobulinant vaikų ugdymo įgūdžius; mokyklos ir tėvų bendradarbiavimas; tėvų savanoriška veikla mokykloje; tėvų įsitraukimas į pagalbą savo vaikams namuose; tėvų įsitraukimas į sprendimų priėmimą mokyklos lygmeniu; tėvų įsitraukimas į bendradarbiavimą su bendruomene. Taigi tėvai pripažįstami ne tik kaip dalyviai vaiko ugdyme, bet ir kaip mokyklos partneriai, priimančys sprendimus susijusius su mokyklos valdymu bei jos tobulinimu. Be to tėvai prima pagrindinius sprendimus dėl vaiko ugdymo įstaigos pasirinkimo. Tėvai gali atskleisti savo asmeninį požiūrį bei remtis savo vaiko patirtimi mokykloje bei pateikti konstruktyvius, objektyvius atsakymus, savo įžvalgas.

Magistro darbo tyrimo problemos turinį sudaro tokie klausimai: Kokia mokykla tėvų požiūriu yra *gera mokykla*? Kokie yra *geros mokyklos* požymiai? Ar jie siejasi su inkluzinio ugdymo bruožais ir vertybėmis? Kokie yra mokyklų privalumai, trūkumai, tėvų lūkesčiai?

Tyrimo objektas – tėvų geros mokyklos samprata inkluzinio ugdymo kontekste.

Tyrimo tikslas – remiantis tėvų apklausos duomenimis, atskleisti *geros mokyklos* požymius, ryšį su inkluzinio ugdymo vertybėmis.

---

⁴ Lifecho (2012). *What is the Role of a Parent? The Roles of Being a Parent.*

Uždaviniai:

1. Teorinės literatūros, nacionalinių bei tarptautinių dokumentų analizės pagrindu apibūdinti geros mokyklos sampratą inkluzinio ugdymo kontekste.
2. Atskleisti tėvų konstruojamą savo vaiko paveikslą, jo klasės charakteristiką.
3. Atskleisti geros mokyklos sampratą tėvų požiūriu bei mokyklos pasirinkimo kriterijus.
4. Identifikuoti tėvų požiūrį į mokinių įvairovę mokykloje ir SUP turinčius mokinius.
5. Įvertinti tėvų konstruojamos mokyklos sąsajas su Geros mokyklos koncepcija ir inkluzinio ugdymo vertybėmis.
6. Remiantis tėvų požiūriu nustatyti dabartinės mokyklos privalumus, trūkumus, tėvų lūkesčius.

Tyrimo dalyviai – 1-10 klasių mokinių tėvai.

Tyrimo metodologija ir metodai - mokslinės literatūros šaltinių analizė, interviu su tėvais, kiekybinė duomenų turinio (content) analizė ir apibendrinimas.

Magistro darbo struktūra. Šį magistro darbą sudaro: santrauka lietuvių kalba, įvadas, 3 skyriai, išvados, naudotos literatūros sąrašas (50), santrauka (reziume) anglų kalba, priedai. Tyrimo duomenis iliustruoja 6 lentelės, 7 paveikslai. Prieduose pateikiami interviu klausimai, sutikimo dalyvauti tyrime forma, interviu protokolai, interviu turinio analizės rezultatai. Darbo apimtis – 52 psl.

Pagrindinės sąvokos:

Gera mokykla – pamatinėmis humanistinėmis vertybėmis ugdymą grindžianti, prasmės, atradimų ir asmens ugdymo(si) sėkmės siekianti mokykla, kuri savo veikloje vadovaujasi mokyklos bendruomenės susitarimais ir mokymusi (Geros mokyklos koncepcija, 2015).

Inkluzija - tai sisteminės reformos procesas, kuris apima ugdymo turinio, metodų, požiūrių, vertybių, struktūrų ir strategijų pokyčius, užtikrinančius mokymosi kliūčių įveikimą ir socialiniu teisingumu bei dalyvavimu grįstas visų ugdytinių mokymosi patirtis. Inkluzinis ugdymas orientuotas į visus ir kiekvieną vaiką, pripažįstant ir vertinant įvairovę ir užtikrinant kokybišką kiekvieno vaiko ugdymąsi (CRPD-GC-4, 2016)

Inkluzinė mokykla – remiamasi holistiniu požiūriu, atkreipia dėmesį į kiekvieno mokinio emocinius, fizinius, pažinimo ir socialinius poreikius, pripažįsta individualius talentus, norus, poreikius (Downes, Nairz-Wirth, Rusinaitė, 2017).

Inkliuzinis ugdymas – filosofija, švietimo politika, kultūra, ugdymo praktika. Inkliuzinis ugdymas, tai nenutrūkstantis procesas, kurio pagrindinis tikslas – užtikrinti kokybišką ugdymąsi visiems visuomenės nariams, pripažįstant ir gerbiant įvairovę, atsižvelgiant į kiekvieno asmens individualius gebėjimus ir poreikius, vengiant bet kokios diskriminacijos (UNESCO, 2009).

I skyrius. INKLIUZINIS UGDYMAS – PRIORITETINĖ ŠVIETIMO SRITIS

1.1.Švietimo kaita, ateities tikslai, prioritetai, iššūkiai

Švietimas – valstybės politika, formuojanti būsimus šalies piliečius. Švietimas bei ugdymas – tai ypač stipri valstybės priemonė, kurią pasitelkiant siekiama asmenybės brandos (Liubertaitė, Kvieskienė, 2016). Atgavusi nepriklausomybę Lietuvos Respublika pasuko demokratijos keliu, siekdama užtikrinti, kad kuo daugiau vaikų ugdytųsi bendrojo ugdymo mokyklose. Pokyčiai švietimo sistemoje buvo itin reikšmingi – perėjimas nuo medicininio defektologinio požiūrio prie edukacinio, teisėmis grįsto požiūrio. Lietuvoje pagrindinius švietimo principus ir nacionalinę politiką apibrėžia pagrindinis šalies įstatymas - Konstitucija (1992). Joje nustatyta⁵, kad asmenims iki 16 metų mokslas yra privalomas. Mokymas valstybinėse ir savivaldybių bendrojo ugdymo ir profesinėse mokyklose yra nemokamas. Aukštasis mokslas prieinamas visiems pagal kiekvieno žmogaus sugebėjimus. Gerai besimokantiems piliečiams valstybinėse aukštosiose mokyklose laiduojamas nemokamas mokslas. Šie pagrindiniai principai atsispindi švietimą, mokslą ir studijas reglamentuojančiuose teisės aktuose.

Pagrindinis dokumentas, reglamentuojantis švietimo sistemos veiklą, yra Švietimo įstatymas (2011). Jame⁶ nustatyti švietimo principai: lygios galimybės – užtikrina švietimo prieinamumą kiekvienam asmeniui; kontekstualumas – nuolat atsinaujina ir atitinka visuomenės reikmes; veiksmingumas - švietimo sistema siekia geros kokybės rezultatų; tęstinumas – švietimo sistema yra lanksti, atvira, pagrįsta įvairių formų ir institucijų sąveika; ji sudaro sąlygas kiekvienam asmeniui mokytis visą gyvenimą. Švietimo įstatyme nustatyta, kad pagrindinis dokumentas, reglamentuojantis švietimo kaitos kryptis Lietuvoje, yra Valstybinė švietimo 2013–2022 metų strategija⁷. Šiame dokumente nustatyti Lietuvos švietimo politikos prioritetai, ilgalaikiai švietimo tikslai, švietimo turinio kaitos ir finansavimo kryptys. Valstybinėje švietimo strategijoje suformuluoti keturi pagrindiniai nacionalinės švietimo politikos tikslai: apmąstantys, nuolat tobulėjantys ir rezultatyviai dirbantys profesionalūs mokytojai ir dėstytojai; įdiegta švietimo kokybės kultūra; sąlygų sudarymas išskleisti individualius gebėjimus ir tenkinti specialiuosius poreikius; paskatų ir vienodų sąlygų mokytis visą gyvenimą sistemos sukūrimas. Šie švietimo politikos tikslai atspindi inkluzinio ugdymo vertybes.

Šiandienos švietimo sistema siekia įgyvendinti geros mokyklos visiems idėjas, kurias reglamentuoja Geros mokyklos koncepcija (2015). Dokumentas nustato gaires, kaip kelti mokyklų veiklos kokybės lygį, kokios turėtų būti mokyklos veiklos kryptys bei gairės, kaip mokykla gali viso

---

⁵ Lietuvos Respublikos Konstitucija (1992). Lietuvos aidas, 1992-11-10, Nr. 220-0

⁶ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (2011). Valstybės žinios, 2011-03-31, Nr. 38-1804

⁷ Valstybinė švietimo 2013–2022 metų strategija (2013). Valstybės žinios, 2013-12-30, Nr. 140-7095.

to pasiekti. Geros mokyklos koncepcija⁸ sako, kad gera mokykla yra ta, kuri ugdymą grindžia humanistinėmis vertybėmis, siekia atradimų ir asmens ugdymo(si) sėkmės, savo veikloje vadovaujasi mokyklos bendruomenės susitarimais ir mokymusi. Gera mokykla yra ta, kuri: tinkamai įgyvendina mokyklos misiją – sukuria turtingas, malonias gyvenimo mokykloje patirtis ir per pasiekimo procesą siekia asmenybės brandos; įvertina visus misijos įgyvendinimą lemiančius veiksnius: ugdymo(si) aplinką, mokyklos darbuotojus, mokyklos bendruomenę, lyderystę ir vadybą; vietos bendruomenė ir savivalda skatina gerą mokyklą augti, padeda jai tai padaryti. Šie pagrindiniai principai atspindi šių dienų švietimo prioritetus, siekius nacionaliniame kontekste.

Lietuva tobulina švietimo ir mokymo sritis bendradarbiaudama su kitomis ES šalimis. Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje Barcelonos Europos Vadovų Taryba patvirtino strateginę programą „ET 2020“. Ji suteikia galimybių plėtoti geriausią švietimo politikos patirtį, kaupti ir skleisti žinias bei skatinti nacionalinio ir regionų lygmenų švietimo politikos reformas. Programa grindžiama mokymosi visą gyvenimą principu. Todėl ja siekiama rezultatų tiek ikimokyklinio ugdymo, tiek suaugusiųjų profesinio mokymo ir aukštojo mokslo srityse, ir ji parengta taip, kad apimtų įvairių mokymąsi – formalųjį, neformalųjį ir savaiminį. Programa „ET 2020“ siekia bendrųjų ES tikslų⁹: *mokymąsi visą gyvenimą ir judumą paversti tikrove* (mokymosi visą gyvenimą principai; naujos iniciatyvos, jų įgyvendinimas; lankstesni mokymosi būdai; atviresnis požiūris į neformalųjį švietimą); *gerinti švietimo ir mokymo kokybę bei veiksmingumą* (bendrųjų kompetencijų įgijimas; dėmesys raštingumui, skaičiavimo gebėjimams, kalbų mokėjimui); *skatinti vienodas galimybes, socialinę sanglaudą ir aktyvų pilietiškumą* (vienodos sąlygos; individualių poreikių užtikrinimas; tarpkultūrinių kompetencijų ugdymas; demokratinių vertybių propagavimas); *stiprinti kūrybiškumą ir novatoriškumą, įskaitant verslumą, visais švietimo ir mokymo lygmenimis* (kūrybiškumas; naujovės; mokėjimas mokytis). Šie ES tikslai atspindi švietimo ir mokymo prioritetus tarptautiniu lygiu.

Taip pat tarptautiniame kontekste yra svarbūs *Tvaraus vystymosi tikslai*, kurie sudaro geresnės ir tvaresnės ateities visiems planą. Šis planas sprendžia pasaulinius iššūkius, susijusius su skurdu, nelygybe, klimatu, aplinkos blogėjimu, klestėjimu, taika ir teisingumu. Tikslai siejami vienas su kitu, siekiant, kad iki 2030 m. būtų pasiektas kiekvienas tvaraus vystymosi tikslas. Švietimo sistemos kontekste aktualiausias ketvirtasis tikslas, kuriuo siekiama užtikrinti visiems reikalingą ir kokybišką švietimą, skatinti mokymąsi visą gyvenimą. Švietimas¹⁰ yra svarbiausias dalykas, kuris leidžia pasiekti ir kitus tvaraus vystymo tikslus. Kokybiškas švietimas padeda mažinti nelygybę tarp žmonių, suteikia žmonėms galimybę gyventi sveikesnį, tvaresnį gyvenimą, atsiriboti nuo skurdo bei

⁸ Geros mokyklos koncepcija (2015). TAR, 2015-12-21, Nr. 20048.

⁹ Official Journal of the European Union (2009). Council Conclusions of 12 May 2009 on a strategic framework for European cooperation in education and training (ET 2020).

¹⁰ Buraitytė, A., Lekavičiūtė, E. (2019). Darnaus vystymosi tikslų rekomendacijų rinkinys.

skatina toleranciją, kuria taikesnę visuomenę. Per pastarąjį dešimtmetį padaryta didelė pažanga siekiant visais lygiais suteikti daugiau galimybių mokytis. Pagrindiniai raštingumo gebėjimai mokyklose labai pagerėjo, tačiau reikia dar daugiau pastangų siekiant visuotinių švietimo tikslų. Pavyzdžiui, pasaulis pasiekė lygybę tarp mergaičių ir berniukų pradiniam ugdyme, tačiau nedaugelis šalių pasiekė šį tikslą visais švietimo lygmenimis.

Ketvirtasis tvaraus vystymosi tikslas – kokybiškas švietimas. Šiuo tikslu siekiama, kad iki 2030 m.:¹¹ *visos mergaitės ir berniukai galėtų gauti kokybišką ankstyvąjį ugdymą, kuris sėkmingai parengtų pradiniam ugdymui; visi mokiniai įgytų nemokamą, teisingą ir kokybišką pradinį ir vidurinį išsilavinimą; būtų užtikrintos vienodos galimybės gauti prieinamą ir kokybišką specialųjį, profesinį ir aukštąjį išsilavinimą; būtų panaikinti lyčių skirtumai, užtikrintos vienodos, ypač pažeidžiamų asmenų galimybės švietimo srityje; visi jaunuoliai ir suaugusieji įgytų raštingumo ir skaičiavimo įgūdžių; būtų sukurtos ir atnaujintos vaikams su negalia svarbios ugdymo(si) priemonės ir užtikrinta saugi, veiksminga, inkluzijos principais grįsta mokymo(si) aplinka.* Šio tikslo esminė ašis – inkluzinis ugdymas, jo vertybių įgyvendinimas. Ketvirtajam tvaraus vystymosi tikslui pasiekti numatytas *Švietimas 2030* veiksmų planas. Šio plano vizija¹² - pakeisti gyvenimą per švietimą, pripažįstant svarbų švietimo vaidmenį. Ši nauja vizija visiškai atspindi ketvirtąjį tvaraus vystymosi tikslą, kuris siekia užtikrinti inkluzinį, teisingą, kokybišką švietimą ir skatinti mokymosi visą gyvenimą galimybes visiems. Taip pat sprendžia pasaulinius ir nacionalinius švietimo iššūkius. Veiksmų planas vadovaujasi žmogaus humaniškumo, tobulėjimo vizija, kuri grindžiama kiekvieno žmogaus teisėmis ir orumu; socialiniu teisingumu; inkluzija; globa; kultūrine, kalbine ir etnine įvairove; atsakomybe.

Švietimas¹³ transformuoja gyvenimą ir yra UNESCO misijos pagrindas - kurti taiką, panaikinti skurdą ir skatinti tvarų vystymąsi. Kokybiškas švietimas yra žmogaus viso gyvenimo teisė. UNESCO stiprina švietimo sistemas visame pasaulyje ir reaguoja į šiuolaikinius iššūkius švietimo srityje. UNESCO apima ugdymą nuo ikimokyklinio iki aukštojo mokslo ir už jo ribų. Atkreipiamas dėmesys į pilietiškumą, tvarų vystymąsi, žmogaus teises ir lyčių lygybę, taip pat specialiųjų ir profesinių įgūdžių ugdymą. Organizacija yra vienintelė Jungtinių Tautų agentūra, turinti įgaliojimus apimti visus švietimo aspektus. Jai patikėta vadovauti *Švietimas 2030* darbotvarkei, įgyvendinant ketvirtąjį tvaraus vystymosi tikslą. Nuo 2000 m. pasaulis padarė didelę pažangą švietimo srityje, kai

---

¹¹ Sustainable development goals (2015). *Quality education: why it matters*.

¹² Education 2030 (2016). Incheon Declaration and Framework for Action for the implementation of Sustainable Development Goal 4: Ensure inclusive and equitable quality education and promote lifelong learning opportunities for all.

¹³ UNESCO (2019). *Education transforms lives*.

buvo nustatyti šeši *Švietimas visiems* tikslai ir *Tūkstantmečio vystymosi tikslai*. Tačiau šie tikslai nebuvo pasiekti iki 2015 m., todėl toliau siekiama įgyvendinti *Švietimas 2030* veiksmų planą. Veiksmų plano prioritetinės sritys¹⁴: *inkliuzija ir teisingumas* (sprendžiamos visų formų atskirties, atstūmimo, nelygybės problemos); *lyčių lygybės svarba* (siekiama užtikrinti visų teisę į mokslą); *kokybiškas švietimas, mokymosi rezultatų gerinimas* (kūrybiškumo skatinimas, raštingumo ir skaičiavimo įgūdžių užtikrinimas; mąstymo, problemų sprendimo, pažintinių, tarpasmeninių ir socialinių įgūdžių ugdymas); *mokymasis visą gyvenimą* (dėmesys specialiajam, profesiniam ugdymui; lanksčių mokymosi būdų užtikrinimas; neformaliojo ir savaiminio švietimo metu įgytų žinių, įgūdžių ir kompetencijų pripažinimas). Šie švietimo prioritetai yra aktualūs tarptautiniu lygmeniu.

Šių dienų švietimo sistema žengia ir žvelgia į priekį, galvoja apie ateitį, siekia tapti nuolat besimokančia, kuriančia, besikeičiančia, mokinių ir visuomenės poreikius atliepančia mokykla. Šiandien į švietimo sistemą žvelgiama tarptautiniu lygiu, sprendžiami visame pasaulyje aktualūs klausimai. Didžiausias dėmesys skiriamas mokymosi visą gyvenimą idėjos įgyvendinimui, švietimo kokybės gerinimui, vienodų galimybių ir sąlygų ugdymo procese kūrimui, nelygybės mažinimui. Taigi XXI amžiuje siekiama¹⁵ platesnių švietimo tikslų, kurių pagrindą sudaro individualios ir visuotinės gerovės pagrindas. Šis apibrėžtas gerovės požiūris tampa vis labiau susijęs su gyvenimo kokybe, sveikata, pilietiniu dalyvavimu, socialiniais ryšiais, švietimu, saugumu, pasitenkinimu gyvenimu ir aplinka. Švietimas turi atlikti labai svarbų vaidmenį plėtojant žinias, įgūdžius, požiūrį ir vertybes, kurios leidžia žmonėms prisidėti prie naudingos, inkliuzinės ir tvarios ateities.

1.2. Inkliuzinio ugdymo samprata ir jos kaita

Per pastaruosius šešiasdešimt metų švietimo srityje įvyko daug pokyčių. Šiandien vienas iš svarbiausių švietimo sistemos siekių bei iššūkių, ne tik Lietuvoje, bet ir Europoje yra inkliuzinis švietimas. Inkliuzinio ugdymo idėjos gimė JAV ir ėmė plisti XX a. aštuntojo dešimtmečio viduryje. Neįgaliųjų teisių konvencija yra pirmoji teisiškai įpareigojanti priemonė, siekiant lygių teisių į mokslą, kurioje pateikiama nuoroda į kokybišką inkliuzinio švietimo koncepciją. Teisė į švietimą¹⁶ yra visuotinai pripažinta teisė, kuri taikoma visiems asmenims, įskaitant ir neįgaliuosius. Inkliuzinis švietimas buvo pripažintas tinkamiausiu būdu valstybėms užtikrinti universalumo ir nediskriminavimo principus, todėl teisė į švietimą yra teisė į inkliuzinį ugdymą. Ališauskas ir kt.

---

¹⁴ Education 2030 (2016). Incheon Declaration and Framework for Action for the implementation of Sustainable Development Goal 4: Ensure inclusive and equitable quality education and promote lifelong learning opportunities for all.

¹⁵ OECD (2018). The future of education and skills Education 2030.

¹⁶ Thematic Study of the Rights of Persons with Disabilities to Education (2013). Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. Human Rights Council.

(2011) teigia, kad įvyko ryškus klasikinės ugdymo paradigmos virsmas į labiau į žmogų orientuotą ugdymą, pagarbą asmenybei, skirtybių pripažinimą, toleranciją. Stubbs (2008) nurodo, kad inkluzinis švietimas - tai daugybė strategijų, veiklos ir procesų, kuriais siekiama užtikrinti visuotinę teisę į kokybišką ir tinkamą švietimą. Inkluzinis švietimas pripažįsta, kad mokymasis prasideda nuo gimimo ir tęsiasi visą gyvenimą, apima mokymąsi namuose, bendruomenėje, formalioje, neformalioje aplinkoje. Tai dinamiškas procesas, kuris nuolat kinta pagal kultūrą, jos kontekstą.

Inkluzinis švietimas¹⁷ - procesas, kurio metu stiprinama švietimo sistemos galimybė pasiekti visus mokinius. Inkluzija apima žymiai platesnį ratą mokinių, ne tik turinčius specialiųjų ugdymosi poreikių. Inkluzinio švietimo sistemai rūpi kiekvienas mokinys, patiriantis atmetimo riziką. Inkluzinis ugdymas¹⁸ suprantamas kaip principas, kuris vertina visų mokinių gerovę, gerbia jų prigimtį ir savarankiškumą, pripažįsta individualius poreikius ir gebėjimą efektyviai įtraukti į visuomenę. Inkluziniu ugdymu siekiama užtikrinti aukštos kokybės mokymą visiems besimokantiems, įskaitant ir neįgaliuosius, ir plėtojant inkluzinę, taikią ir sąžiningą visuomenę. A.C. Armstrong, D. Armstrong, Spadagou (2010) (cit. Ališauskas ir kt., 2011) analizuoja siaurąją ir plačiąją inkluzijos sampratą. Siauroji samprata apibūdina inkluzinį ugdymą kaip paiešką konkrečių ugdymo strategijų specifinei besimokančiųjų grupei, bet nebūtinai tik specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems asmenims, besimokantiems bendrojo ugdymo klasėse. Plačioji inkluzijos samprata neakcentuoja vienos konkrečios besimokančiųjų grupės, o orientuoja į skirtybes bei į tai, kaip mokykla atsižvelgia į kiekvieno besimokančiojo ar bet kurio kito mokyklos bendruomenės nario skirtumus.

Didelis žingsnis siekiant apibrėžti inkluzinį ugdymą buvo žengtas 1994 m. Salamankos konferencijoje, kurioje remtasi teiginiu, kad pagrindinis inkluzinio ugdymo principas yra tai, jog vaikai turėtų mokytis kartu, nepaisant jokių galinčių atsirasti sunkumų ar skirtumų (UNESCO: Salamanca Statement, 1994). Taip pat inkluzinis švietimas¹⁹ suprantamas kaip nuolat kintantis fenomenas. Daugelis valstybių peržiūri ir atnaukina savo teisės aktus, siekdamos pašalinti kliūtis inkluziniam švietimui plėtotis. Esminiai, raktiniai žodžiai atsispindintys inkluzinio ugdymo sampratą – kiekvienas mokinys, įtraukimas dalyvavimas, poreikiai. Dalyvavimas²⁰ - tai mokymasis kartu su kitais, bendradarbiavimas dalijantis mokymosi patirtimi. Įtraukimas - tai kliūčių mažinimas visiems mokiniams. Įtraukimas prasideda nuo mokinių skirtumų pripažinimo. Biscevic, I. ir kt. (2017) nurodo, kad mokyklos, pasirinkusios inkluzinį ugdymą, susiduria su daugybe iššūkių.

---

¹⁷ UNESCO (2009). *Policy Guidelines on Inclusion in Education*

¹⁸ United Nations (2016). *Committee on the Rights of Persons with Disabilities*. General comment No. 4 (2016) Article 24: Right to inclusive education

¹⁹ Europos specialiojo ugdymo agentūra (2009). *Rodiklių rengimas – inkluzinio švietimo plėtrai Europoje vertinti*. Danija: Europos specialiojo ugdymo agentūra.

²⁰ Booth, T., Ainscow, M. *Index for inclusion developing learning and participation in schools*. (2002).

Sprendimą rinktis tokį ugdymo metodą lemia supratimas, kad visiems mokiniams reikia tų pačių galimybių, nepaisant jų odos spalvos, lyties, rasės, tautybės, religijos negalios, t.y. mokyklose turi būti užtikrinamas lygybės ir prieinamumo principas visiems mokiniams.

1.2.1. Inkluzinė mokykla

Inkluzinio švietimo tikslas²¹ – padidinti švietimo prieinamumą ir skatinti veiksmingą visų mokinių, kuriuos sistema linkusi atskirti, galimybių plėtrą ir savo ugdymosi potencialo realizavimą. Daugelio šalių patirtis rodo, kad vaikų ir jaunuolių, turinčių specialiųjų ugdymo(si) poreikių, inkluzija yra sėkmingiausia inkluzinėse mokyklose, kurios tarnauja (beveik) visiems bendruomenės vaikams. Būtent tokioje terpėje mokiniai, turintys specialiųjų ugdymo(si) poreikių gali pasiekti didžiausios mokymosi pažangos ir socialinės įtraukties. Martin (2016) nurodo, kad ugdymo inkluzinis pobūdis sukuria keblią situaciją: kai neįgalus vaikas integruojamas į tradicinę klasę, keičiasi ir vaiko, ir klasės, į kurią toks vaikas integruojamas, situacija. Būtina siekti bendro supratimo, tinkamo vaikų socialinio susigijvenimo, nepaisant esamų skirtumų. Specialiųjų ugdymo(si) poreikių turinčiam vaikui tai reiškia būti suprastam ir pripažintam, nepaisant jo kitoniškumo. Likusiems mokiniams tai reiškia mokymąsi gerbti teisę būti kitokiam, solidarizuotis su bendramoksliais, patiriančiais sunkumų.

Taip pat inkluzija²² gali būti suprantama kaip siekis pastūmėti pačią švietimo visiems idėją toliau nei „mokymasis drauge bendro ugdymo mokykloje“, nes mokykloje gali būti įgyvendintas tiesiog integracijos veiksmas – reiškiantis tik buvimą su kitais toje pačioje fizinėje aplinkoje – bet nebūtinai įtraukti į vieningą ugdymosi procesą, kai bendraamžiai iš tiesų dalijasi savo patirtimi, mokosi vieni iš kitų. Inkluzija reiškia, kad ne tik specialiųjų ugdymo(si) poreikių mokiniams sudaromos sąlygos ugdytis, bet kiekvienam mokiniui suteikiamos geriausios ugdymo(si) galimybės. Muižnieks (2015) teigia, jog labai svarbu didinti mokyklų gebėjimą kurti inkluzinę aplinką, ypač tobulinant mokymo praktiką, mokytojų paruošimą įvairovei klasėse. Taip pat svarbu didinti tėvų įsitraukimą į ugdymo procesą, stiprinant jų gebėjimus. Martin (2016) pažymi, kad vienas iš svarbiausių veiksnių inkluzinio ugdymo procese yra visų jo dalininkų, t.y. mokytojų, tėvų, mokinių ir bendruomenės, pozityvaus požiūrio į sistemą išlaikymas. Tai turėtų būti pastebima tiek įtvirtinant nediskriminavimo principą, tiek ir orientuojantis į geresnės ateities kiekvienam kūrimą. Taip pat būtina užtikrinti, kad visa ugdymo bendruomenė įsisavintų, jog kiekvienas vaikas turi gerų savybių,

---

²¹ Europos specialiojo ugdymo agentūra (2009). *Raktiniai inkluzinio švietimo kokybės plėtros principai – Rekomendacijos politikams*. Danija: Europos specialiojo ugdymo agentūra.

²² Europos specialiojo ugdymo agentūra (2009). *Rodiklių rengimas – inkluzinio švietimo plėtrai Europoje vertinti*. Danija: Europos specialiojo ugdymo agentūra.

kurias reikia atrasti ir jomis pasinaudoti, kadangi tik pasiekus šį tikslą vaikų pasitikėjimas savimi išaugs ir susiformuos teigiamas savęs suvokimo vaizdinys.

Downes, Nairz-Wirth, Rusinaitė (2017) nurodo, kad inkluzinė švietimo sistema mokyklose daugiausiai dėmesio skiria palaikančių, kokybiškų mokymosi aplinkų kūrimui. Mokykloje ir klasėje kiekvienas mokinys yra laukiamas, juo rūpinamasi, daug dėmesio skiriama diskriminacijos prevencijai. Inkluzinėje mokykloje, remiamasi holistiniu požiūriu, atkreipiamas dėmesys į kiekvieno mokinio emocinius, fizinius, pažinimo ir socialinius poreikius. Taip pat pripažįstami individualūs talentai, norai, poreikiai. Inkluzinė mokykla yra atvira tėvams, aktyviam jų dalyvavimui bei platesnėms daugiadisciplininėms komandoms ir organizacijoms. Pasak Mažylienės (2011) besikeičianti mokykla turėtų puoselėti tarpusavio paramos atmosferą, mokyklos administracijos, mokytojų, kitų darbuotojų bei mokinių santykius, vadovautis bendrai priimtomis vertybėmis, lojalumo, lankstumo, atsakomybės ir bendradarbiavimo principais. Inkluzinis ugdymas²³ apima viso ugdymo proceso sisteminius pokyčius: ugdymo turinį, mokymo(si) metodus, aplinką, atitinkančią kiekvieno ugdytinio poreikius.

Booth, Ainscow (2002) nurodo, kad kuriant inkluzinę mokyklą svarbu, jog mokyklos kultūros, politikos ir praktikos pertvarkymas, atitiktų mokinių įvairovę, užtikrintų lygiavertį dalyvavimą, kliūčių mažinimą visiems, ne tik asmenims su negalia, ar turintiems specialiųjų ugdymo(si) poreikių. Taip pat mokinių skirtumai suprantami kaip išteklius mokymo(si) procese, o ne kaip neįveikiamos problemos, pripažįstama mokinių teisė į išsilavinimą jų gyvenamojoje vietovėje. Autorių teigimu, kuriant inkluzinę mokyklą svarbus mokyklos vaidmuo, kuris padeda įgyvendinti mokyklos vertybes, didinti pasiekimus, įtraukimas į švietimo sistemą yra įtraukimas ir į visuomenės gyvenimą. Anot Mažylienės (2011) inkluzinis ugdymas priklauso nuo mokytojų veiklos klasėje, nuo jų kompetencijų (žinių, įgūdžių), motyvacijos, patirties, įsitikinimų ir kt. Tačiau yra svarbūs ir šie veiksniai: mokyklos komandos narių požiūrio, vietinės valdžios paramos, tarpinstitucinio bendradarbiavimo, finansavimo šaltinių, pagalbos mokiniui, mokytojui ir mokyklai tarnybų veiklos. Autorės teigimu svarbu kurti tokią mokyklą, kurioje būtų puoselėjamas kiekvieno vaiko orumas, visi vaikai jaustųsi vertingi ir naudingi. Šių dienų pagrindinis mokyklos tikslas turėtų būti – siekis tapti besimokančia bendruomene – vieta, kur mokytojai įgyja naujų žinių ir jas taiko praktiškai, kur mokiniai nuolat mokosi vieni iš kitų.

Ališauskas, Ališauskienė (2011) nurodo, jog inkluzinio ugdymo kultūra, politika, praktika kuriama atsižvelgiant į visų besimokančiųjų poreikius. Skirtybės toleruojamos ir vertinamos kaip galimi resursai, o ne kaip problemos. Keičiamas ne mokinys, o mokykla siekiant pašalinti visas

---

²³ United Nations (2016). *Committee on the Rights of Persons with Disabilities*. General comment No. 4 (2016) Article

galimas kliūtis ir užtikrinti ugdymo prieinamumą kiekvienam, visų įtraukimą ir dalyvavimą, pasiekimus. Tikima, kad kiekvienas gali mokytis ir išmoti. Inkluziniu ugdymu pripažįstama²⁴ pareiga pašalinti kliūtis, ribojančias ar uždraudžiančias visų mokinių dalyvavimą. Taip pat akcentuojamas poreikis keisti mokyklos kultūrą, politiką ir praktiką, kad būtų atsižvelgta į visus mokinius. UNESCO (2009) nurodo, kad švietimo sistema yra visiškai atsakinga už teisę į mokslą, ji yra pasirengusi įvairovei: taiko lanksčius mokymo ir mokymosi metodus, kuriuos pritaikyto skirtingiems poreikiams ir mokymosi stiliams; perorientuoja mokytojų švietimą; ugdymo turinys yra lankstus, atitinkantis įvairius poreikius ir nėra perkrautas akademinio turiniu; grindžiamas tėvų ir bendruomenės dalyvavimu; nustatoma ankstyvoji intervencija. Kuriant inkluzinį ugdymo turinį turi būti taikomi lankstūs mokymo metodai, novatoriškos mokymo priemonės ir įranga, IKT. Taip pat reaguojanti, vaikams palanki aplinka, kuri sąmoningai ir aktyviai skatina visų dalyvavimą.

Mažylienė (2011) nurodo, kad įgyvendinant inkluzinio ugdymo politiką mokykloje vertėtų atkreipti dėmesį į svarbiausius aspektus, kurie ir padėtų organizuoti sėkmingo ugdymo procesą. *Mokyklos lygmeniu* tai: specialiosios pagalbos teikimo struktūra; ugdymo organizavimas; mokyklos, kaip visumos, požiūris į mokymąsi ir problemų sprendimą; komandinis mokymasis ir bendradarbiavimas; pagalbos mokiniui, mokytojui ir mokyklai tarnybų vaidmuo; bendradarbiavimas su kitomis mokyklomis ir paramos tarnybomis. *Klasės lygmeniu*: mokytojų nuostatos ir jų pasirengimas (žinios, supratimas, gebėjimai, jautrumas); mokytojų veikla klasėje; išteklių ir jų prieinamumas. Taigi inkluzinis ugdymas reiškia mokyklos pasirengimą priimti visus besimokančiuosius, nepaisant jokių individualių ypatybių, kliūčių ar sunkumų ir užtikrinti kiekvieno efektyvų ugdymąsi. Skirtybės toleruojamos ir pripažįstamos privalumu, o ne problema. Ainscow, Booth, Dyson (2006) teigia, kad inkluzinis ugdymas prasideda nuo nuostatos, kad teisė į ugdymąsi yra esminė žmogaus teisė. Įgyvendinant inkluzinio ugdymo idėjas ugdymosi erdvės išplečiamos į įvairius ugdymo sistemos kontekstus (tiek formaliuosius, tiek neformaliuosius), siekiant užtikrinti visų galimų resursų panaudojimą ir efektyvų besimokančiųjų poreikių tenkinimą. Inkluzinis ugdymas reiškia mokyklos prieinamumą ne tik tiems, kurie jau joje mokosi. Svarbu identifikuoti galimas kliūtis tiems, kurių mokykloje dar nėra ir padidinti jų ugdymosi galimybes.

Martin (2016) teigia, jog siekiant įgyvendinti inkluziją mokyklose, reikia imtis veiksmų: pradėdant politikos plėtrą ir baigiant mokytojų, kurie privalo turėti žinių ir įgūdžių dirbti su specialiujų ugdymo(si) poreikių turinčiais vaikais, rengimu. Kiekviena visuomenė turėtų ne tik žinoti, kad kiekvienas vaikas yra unikalus, bet ji turėtų būti pasirengusi pažinti ir toleruoti skirtingumą. Taip pat autorė pažymi, kad labai reikia institucijų, kurios būtų atsakingos už kiekybinės ir kokybinės

---

²⁴ Thematic Study of the Rights of Persons with Disabilities to Education (2013). Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. Human Rights Council.

statistikos apie specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius vaikus rinkimą, siekiant įgyvendinti nacionalinį veiksmų planą, kad vaikai sulauktų individualios pagalbos pereidami į privalomąjį ugdymą, nustatytą įstatymų. Šis nacionalinis švietimo, skirto visiems, planas turėtų numatyti atsakomybę rinkti statistinius duomenis apie negalių turinčius vaikus, vertinti jų poreikius, pabrėžti tėvų įsitraukimo ir paramos svarbą vaikų ugdymosi procese, skatinti bendruomenės sąmoningumą ir apsvarstyti poreikį sudaryti sąlygas mokyklose fiziškai pasiekti visus mokinius.

Taigi analizuojant ir atskleidžiant inkliuzinės mokyklos sampratą išskiriami pagrindiniai raktiniai žodžiai: mokykla visiems, lygiavertis dalyvavimas, kliūčių mažinimas, įtraukimas, poreikių tenkinimas. Inkliuzinė mokykla suprantama kaip mokykla, kurioje sudaromos geriausios ugdymo(si) galimybės visiems mokiniams, ne tik turintiems specialiųjų ugdymo(si) poreikių. Taip pat skiriamas dėmesys lygiavertiško dalyvavimo ugdymo procese užtikrinimui, bet kokių kliūčių mažinimui bei tėvų įtraukimui. Inkliuzinėje mokykloje tenkinami visų mokinių emociniai, fiziniai, pažintiniai, socialiniai poreikiai, atsižvelgiama į individualius norus, poreikius, talentus. Mokykloje kuriama atmosfera, kurioje mokytojai, mokiniai, administracijos atstovai ir darbuotojai remiasi bendrai priimtomis vertybėmis, atsakomybėmis, bendradarbiavimu bei kartu siekia diskriminacijos prevencijos. Vienas iš svarbiausių inkliuzinės mokyklos bruožų – inkliuzinėje mokykloje keičiamas ne mokinyš, o mokykla, kuri keičia bei tobulina savo kultūrą, politiką bei praktiką.

1.2.2. Inkliuzinės mokyklos vertybės ir principai

Inkliuzinis švietimas yra grindžiamas žmogaus teisėmis bei remiasi požiūriu, kad kokybiškas švietimas yra būtinas visiems vaikams. Tai yra švietimo sistemų pokyčiai, dėl kurių būtina kurti sistemas ir mokyklas, kurios tenkintų kiekvieno vaiko poreikius (UNICEF, 2014). Vieni žymiausių inkliuzijos tyrinėtojų Ainscow, Booth, Dyson (2006) teigia, kad inkliuzija apima tokius aspektus, kaip: visų mokinių ir pedagogų vienodai pagarbus vertinimas; mokinių dalyvavimo didinimas ir atskirties mažinimas; trukdžių mokytis ir dalyvauti visiems mokiniams (ne tik turintiems SUP) mažinimas; mokinių įvairovės vertinimas kaip resursas, o ne kaip problema, kurią mokantis reikia įveikti; vaiko teisės mokytis arti namų pripažinimas; mokyklos tobulinimas visiems – ir mokiniams, ir pedagogams. Kiekvienas mokinyš yra mokyklos kultūros, bendruomenės, ugdymo proceso dalis; mokyklos kultūros, politikos, praktikos perstruktūravimas taip, kad būtų atsižvelgta į mokinių ir jų poreikių įvairovę; mokyklos vaidmens akcentavimas kuriant bendruomenę, puoselėjant vertybes, gerinant pasiekimus; abipusių ryšių tarp mokyklos ir bendruomenės palaikymas.

Stubbs (2008) teigia, kad inkliuzinis ugdymas sudaro sąlygas bendruomenėms, švietimo sistemoms ir struktūroms kovoti su diskriminacija, gerbti įvairovę, skatinti dalyvavimą, įveikti kliūtis,

kurios leistų mokytis ir dalyvauti visiems. Pagrindinės inkluzinio ugdymo vertybės skatina pripažinti ir gerbti visų žmonių skirtumus (pagal amžių, lytį, etninę priklausomybę, kalbą, sveikatos būklę, ekonominę padėtį, religiją, negalią, gyvenimo būdą ir kitas skirtumų formas). Autorius nurodo, kad tai švietimo sistemos keitimas dėl kiekvieno mokinio, o ne mokinio keitimas dėl švietimo sistemos. Problema išskiriama švietimo sistemoje, o ne asmenyje, ar jo savybėse. Pagrindinės inkluzinio švietimo vertybės²⁵ yra lygybė, dalyvavimas, nediskriminavimas, įvairovės gerbimas, dalijimasis gerąją patirtimi. Inkluzinio ugdymo procese mokiniai vertinami kaip asmenybės, kurios yra gerbiamos, pripažįstami jų poreikiai, skirtumai vertinami kaip galimybė mokytis vieniems iš kitų. Inkluzinis ugdymas yra būtinas siekiant visuotinės teisės į mokslą. Inkluzinio švietimo sistema gali užtikrinti neįgaliųjų švietimo kokybę, socialinę plėtrą. Taigi inkluzinis ugdymas grindžiamas vertybėmis, kurios sustiprina asmens gebėjimą pasiekti savo tikslus, o įvairovę priimti kaip galimybę mokytis.

Inkluzinio ugdymo principai²⁶: *sisteminis požiūris* (švietimo ministerija turi užtikrinti, kad visi galimi išteklių būtų investuojami į inkluzinio ugdymo (kultūros, politikos ir praktikos) pokyčių skatinimą); *edukacinė aplinka* (inkluzinis švietimas visais lygmenimis – klasėje, bendruomenėje, visuomenėje); *kiekvieno asmens vertinimas* (pripažįstamas kiekvieno asmens gebėjimas mokytis, atsižvelgiama į jų siekius, gebėjimus); *pagalba mokytojams* (teikiamos reikalingos švietimo paslaugos; skatinama bendradarbiauti, sąveikauti, spręsti problemas); *pagarba įvairovei* (visi bendruomenės nariai yra vienodai vertinami ir gerbiami, nepaisant negalios, rasės, lyties, religijos ir kitų skirtumų); *palanki mokymosi aplinka* (aplinka, kurioje kiekvienas jaučiasi saugus, remiamas, skatinamas, sudaromos galimybės išreikšti save; santykiai grindžiami draugyste, mokėjimu priimti kitą); *partnerystės pripažinimas* (mokytojų, mokinių, tėvų dalyvavimo skatinimas, vertinimas kaip turimas išteklius mokymo(si) procese, kaip kelias į inkluzinį švietimą).

Europos Taryba (2017) nurodo pagrindinius inkluzinės švietimo politikos principus: *išplėstinė teisė į mokslą* (šiandien siekiama, kad kiekvienas mokinyš įgautų patirties formaliojo ir neformaliojo švietimo metu bei pagrindinius įgūdžius, kurie padėtų gyventi ir dirbti šiandieninėje visuomenėje); *teisė į teises* (svarbu užtikrinti kiekvieno vaiko teisę į kokybišką ugdymo(si) procesą, aplinkos pritaikymą kiekvieno vaiko poreikiams); *visi vaikai gali mokytis* (švietimo sistema turi remtis prielaida, kad visi vaikai gali mokytis ir įgyti išsilavinimą, todėl reikia nustatyti kiekvieno vaiko poreikius, formuoti mokymo(si) rezultatų lūkesčius, pritaikyti ugdymo(si) būdus bei aplinkas). Šie principai akcentuoja, kad valstybės privalo imtis užtikrinančių priemonių, kad ekonominiai, socialiai, kultūriniai ir asmeniniai veiksniai netaptų diskriminacijos šaltiniais. Tinnereim (2003),

---

²⁵ Thematic Study of the Rights of Persons with Disabilities to Education (2013). Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. Human Rights Council.

²⁶ United Nations (2016). *Committee on the Rights of Persons with Disabilities*. General comment No. 4 (2016) Article.

Stubbs (2008) akcentuoja švietimą kaip pagrindinę visų žmonių teisę, kuri prasideda nuo gimimo ir tęsiasi visą gyvenimą. Autoriai nurodo, kad kiekvienas vaikas turi teisę į mokslą savo bendruomenėje bei pažymi, kad inkluzinis ugdymas remiasi visuotinio prieinamumo, teisingumo principais.

Downes, Nairz-Wirth, Rusinaitė (2017) nurodo struktūrinius rodiklius, grindžiamus principais, kurie yra susiję su inkluzinio švietimo sistema mokyklose, jie grindžiami ES politikos dokumentais, teisiniais principais ir tarptautiniais tyrimais: *sisteminiis dėmesys* (sutelkiamas į kliūčių šalinimą ir inkluzinės švietimo sistemos palaikymą); *holistinis požiūris* (pripažįsta socialinius, fizinius ir emocinius mokinių poreikius, ne tik akademinus, pažintinius poreikius); *lygybės ir nediskriminavimo principas* (akcentuoja pagarbą ir palaikymą skirtingoms mokinių grupėms, aplinką, kurioje nėra išankstinių nusistatymų); *vaikų, mokinių balso principas* (įpareigoja rūpintis kiekvieno vaiko gerove, atsižvelgiant į jo amžių ir brandą); *stiprybių principas* (skatina kiekvieno mokinio asmeninį augimą ir tobulėjimą); *aktyvaus dalyvavimo principas* (skiria daug dėmesio tėvams, kad jie nepatirtų atstūmimo); *diferenciacijos principas* (pripažįsta, kad skirtingi poreikių lygiai reikalauja skirtingų prevencijos strategijų, įskaitant mokinius ir jų šeimas); *daugiadiscipliniškumo principas* (pripažįsta daugialypės pagalbos poreikį socialiai atskirtiems mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, patiriantiems skurdą, socialinę atskirtį, patyčias); *atstovavimo principas* (skiria dėmesį atmetimą patiriančių grupių įtraukimui ir dalyvavimui); *visą gyvenimą trunkančio mokymosi principas* (skatina aktyvų mokymąsi, pasirengimą pilietiškam, asmeniniam ir socialiniam gyvenimui, socialinės įtraukties bei užimtumo klausimams).

UNICEF (2014) pateikia kriterijus pagal kuriuos galima atlikti inkluzinio švietimo vertinimą, apžvelgiant šalies padarytą pažangą diegiant teisės aktus bei politiką: *kiekvienas vaikas turi teisę į švietimą; mokykla ir mokymosi aplinka yra prieinama kiekvienam vaikui; mokytojai ir neįgalieji mokytojai yra remiami dirbti inkluzinio ugdymo įstaigose; kiekvienas vaikas turi teisę būti apsaugotas nuo diskriminacijos dėl negalios; vaikas mokykloje yra apsaugotas nuo visų galimų smurto formų; vaikas turi teisę dalyvauti mokyklos gyvenime bei spręsti svarbius su ugdymu susijusius klausimus; už neįgalių vaikų dalyvavimą švietime atsakinga švietimo ministerija; plačiai ir koordinuotai taikomas vyriausybės požiūris į inkluzinį švietimą; neįgalūs vaikai ir jų šeimos yra globojami ir remiami. Šis vertinimas atliekamas pagal keturių balų sistemą (sėkmingai veikia; priimta-nustatyta; inicijuojama; silpnai veikia), kuris padės nustatyti teisinius ir politinius veiklos prioritetus ir kokioms sritims reikia imtis veiksmų, siekiant skatinti inkluzinio švietimo plėtrą.*

Švietimo sistema sprendžia ir rūpinasi: kiekvieno vaiko teise į mokslą, sistemingai žiūri į kiekvieno vaiko individualumą, patiriamas kliūtis; teisė į kokybišką švietimą, gebėjimus ir sunkumus atitinkančią mokymo programą, kuri atspindi mokiniui tinkamiausius mokymo(si) būdus, sukuria mokymosi erdvę kuri priima visus vaikus; kuriama aplinka, kurioje kiekvienas vaikas jaučiasi

emociškai ir fiziškai saugus (UNICEF, 2014). Europos Tarybos²⁷ valstybės narės gina žmogaus teises, kuria ir diegia inkliuzinio ugdymo programas, stiprina lyderystę ir politines pastangas: *užtikrina visapusišką, teisinį diskriminacijos draudimą* (teisės aktai turi būti labai aiškūs ir veiksmingi, užtikrinantys pažeidžiamų vaikų teises į mokslą); *didinti informuotumą apie inkliuzinį ugdymą* (šviesti visuomenę apie inkliuzinį ugdymą, pabrėžti inkliuzinio švietimo privalumus, kurti teigiamą visuomenės požiūrį); *įvertinti mokinių poreikius* (būtinai kiekvieno mokinio ugdymo(si) poreikių vertinimas; ugdymo(si) aplinkos pritaikymas. Martin (2016) pažymi, jog švietimo politikos lygmeniu turi būti užtikrinama, kad tam tikri principai, pavyzdžiui, pagarba žmogaus teisėms, lygios galimybės, kuriuos užtikrina valstybės Konstitucija, būtų įgyvendinami. Šios politikos pagrindiniai uždaviniai yra kovoti su diskriminacija, rasizmu, ksenofobija, kelti sąmoningumą, teikti pagalbą ir skleisti informaciją apie gerąją praktiką tiek vietos, tiek ir šalies lygmeniu. Tokia praktika turėtų propaguoti integracijos ir inkliuzijos priemones, atviras įvairovei, akcentuojančias ugdymo vertybes, kurias turi įsisavinti mokiniai, nepaisant jų kilmės ar poreikių.

Remiantis autorių nurodytomis inkliuzinio švietimo vertybėmis galima išskirti pagrindines: įvairovės pripažinimas ir gerbimas, lygybės užtikrinimas, nediskriminavimas. Pagrindiniai inkliuzinio ugdymo principai skatina diegti kiekvienam asmeniui prieinamas ugdymo(si) aplinkas, skirti reikiamą pagalbą ne tik mokiniams, bet ir mokytojams. Taip pat inkliuzinio ugdymo principai pažymi kiekvieno asmens vertinimo bei partnerystės pripažinimo, vertinimo svarbą. Inkliuzinė mokykla kuriama remiantis nurodytomis vertybėmis, principais, kurie grindžiami ES politikos dokumentais, teisiniais principais bei tarptautiniais tyrimais. Be to galima atlikti inkliuzinio švietimo vertinimą, apžvelgiant įdiegtus teisės aktus bei praktinę patirtį.

Taigi švietimo sistemos pokyčiai - perėjimas nuo medicininio defektologinio požiūrio prie edukacinio, teisėmis grįsto požiūrio buvo itin reikšmingi. Šiandien švietimo sistema savo veiklą grindžia lygių galimybių, kontekstualumo, veiksmingumo bei tęstinumo principais. Taip pat siekiama įgyvendinti geros mokyklos visiems idėjas: ugdymą grįsti humanistinėmis vertybėmis, siekti atradimų, asmens ugdymo(si) sėkmės bei asmenybės brandos. Švietimo tikslai aktualūs ne tik nacionaliniame, bet ir tarptautiniame kontekste. Lietuva tobulina švietimo ir mokymo sritis bendradarbiaudama su kitomis ES šalimis. Švietimo sistema skiria dėmesį švietimo ir mokymo(si) kokybės gerinimui, mokymo(si) visą gyvenimą skatinimui. Švietimas turi atlikti labai svarbų vaidmenį plėtojant žinias, įgūdžius, požiūrį ir vertybes, kurios leidžia žmonėms prisidėti prie naudingos, inkliuzinės ir tvarios ateities. Šiandien vienas iš svarbiausių švietimo sistemos siekių bei iššūkių, ne tik Lietuvoje, bet ir Europoje yra inkliuzinis švietimas. Inkliuzinis švietimas pripažįsta, kad mokymasis prasideda nuo gimimo ir tęsiasi visą gyvenimą, apima mokymąsi namuose,

---

²⁷ Council of Europe (2017). *Fighting school segregation in Europe through inclusive education: a position paper*.

bendruomenėje, formalioje, neformalioje aplinkoje. Tai dinamiškas procesas, kuris nuolat kinta pagal kultūrą, jos kontekstą. Inkluzinėje mokykloje tenkinami visų mokinių emociniai, fiziniai, pažintiniai, socialiniai poreikiai, atsižvelgiama į individualius norus, poreikius, talentus. Mokykloje kuriama atmosfera, kurioje mokytojai, mokiniai, administracijos atstovai ir darbuotojai remiasi bendrai priimtomis vertybėmis, atsakomybėmis, bendradarbiavimu bei kartu siekia diskriminacijos prevencijos. Vienas iš svarbiausių inkluzinės mokyklos bruožų – inkluzinėje mokykloje keičiamas ne mokinsys, o mokykla, kuri keičia bei tobulina savo kultūrą, politiką bei praktiką.

2 skyrius. INKLIUZINIS UGDYMAS KAIP GEROS MOKYKLOS VERTYBINIS PAGRINDAS

2.1. Geros mokyklos samprata nacionaliniame ir tarptautiniame kontekste

Mokslinėje literatūroje skirtingai apibrėžiama *geros mokyklos* samprata. Balevičienė, Urbanovič (2012) nurodo, kad kalbant apie mokyklą, mokslinėje literatūroje dažnai vartojami terminai *sėkmingai, veiksmingai* ar *kokybiškai* dirbanti mokykla (angl. *effective, successful, efficient* ar *quality school*). *Geros mokyklos koncepcijoje* (2015) apibrėžiama, kad gera mokykla – pamatinėmis humanistinėmis vertybėmis ugdomą grindžianti, prasmės, atradimų ir asmens ugdymo(si) sėkmės siekianti mokykla, kuri savo veikloje vadovaujasi mokyklos bendruomenės susitarimais ir mokymusi. Ši geros mokyklos sąvoka apibrėžia pagrindines Konceptijos vertybes ir nusako mokyklos veiklos tobulinimo kryptį. Targamadžė (2017) teigia, kad gera mokykla turi orientotis į mokyklos metodologines nuostatas, misiją, siekius. Kiekviena mokykla turi susiprojektuoti savo judėjimo trajektoriją, jungiančią esamą situaciją su visumine vizija, numatančią veiklos linkmes. Anot Balevičienės, Urbanovič (2012) *geros mokyklos* samprata neatsiejama nuo sėkmingai dirbančios mokyklos sampratos, ją atskleidžia išsikeltų tikslų pasiekimo laipsnis, optimalus išteklių naudojimas bei procesų kokybė. Taip pat autorės nurodo, kad mokyklą sėkmingai dirbančia galima vadinti, jei ji: siekia visų mokinių pažangos, nepaisydama jų pradinių žinių ir aplinkos veiksnių; užtikrina, kad kiekvienas mokinytų pasiektų aukščiausią jam įmanomą išsilavinimo lygį; skatina visokeriopą visų mokyklos bendruomenės narių tobulėjimą; metai iš metų tobulėja; racionaliai naudoja turimus išteklius.

*Gera mokykla*²⁸: skatina mokinius pasiekti geresnių rezultatų, nei jie tikisi; rūpinasi individualiais mokinių poreikiais; kuria atvirą atmosferą, priima pasiūlymus, pastabas, diskutuoja įvairiais klausimais; palaiko ir priima naujoves; apjungia mokinių laisvę ir atsakomybę; sukuria geriausias mokymosi sąlygas; supranta savo svarbų vaidmenį visuomenėje. Taip pat *geroje mokykloje*: mokytojai, mokyklos darbuotojai, tėvai vadovaujasi bendra idėja, kuria siekia paruošti jaunos žmonės gyvenimui, suteikti jiems reikalingų žinių, motyvacijos bei skatina mokytis visą gyvenimą; skatinamas mokinių asmeninis pasitenkinimas, socialinė įtrauktis; mokytojai moko mokinius galvoti, išreikšti savo nuomonę; malonu būti visiems mokiniams ir jų tėvams. Auštais mokinių pasiekimais pasižyminčių mokyklų valdymo modeliuose vyrauja bendri valdymo bruožai, tokie kaip²⁹: bendradarbiavimas visais lygmenimis; aukštas pedagogų profesionalumas ir meistriškumas; veiksminga lyderystė ir mokyklos valdymas; kokybiškas mokymas ir mokinių

---

²⁸ European Centre for the Development of Vocational Training (2010). Better competences through better teaching and learning. Findings from study visit 2008/09.

²⁹ Bagdonė, I. (2015). Šiuolaikinės mokyklos valdymas. Švietimo problemos analizė. Nr.2(126).

gebėjimas mokytis; tėvų įtraukimas; jaukus, draugiškas mikroklimatas. Šie bruožai atspindi inkluzinio ugdymo, geros mokyklos idėjas bei siekius.

2.2. Geros mokyklos bruožai ir inkluzinio ugdymo sąsajos

Heick (2018) nurodo net penkiasdešimt *geros mokyklos* apibūdinimų, bruožų. Pasak Heick *gera mokykla*: greitai prisitaiko prie socialinių pokyčių; supranta skirtumus tarp blogos idėjos ir geros idėjos netinkamo įgyvendinimo; skatina pedagogų profesinį tobulėjimą; vertina mokytojus, administraciją bei tėvus kaip mokinių pagalbininkus, kurie padeda patirti sėkmę; puoselėja kultūrinę toleranciją (kitoms rasėms, tikėjimui, seksualinei orientacijai); ugdo mokinių kritinio mąstymo gebėjimus, atsižvelgia į mokinių interesus, smalsumą, meniškumą; yra kupina džiaugsmo, smalsumo, vilties, žinių ir nuolatinių pokyčių; numato ateities mokymo(si) lūkesčius, juos sujungia dabarties potencialu. Taip pat nurodo, kad geros mokyklos nebaigia mokiniai, neturintys jokios ateities vizijos bei geroje mokykloje nebijoma prašyti pagalbos. Naker (2009) teigia, kad *gera mokykla* veikia vadovaudamasi nurodyta misija, vertybėmis, skleidžia pažangias idėjas apie socialinį teisingumą, žmogaus teises, valstybės siekius, skleidžia idėją, kad mokymasis yra visą gyvenimą trunkantis procesas. Taip pat *geroje mokykloje* dirba mokytojai, kurie puoselėja kiekvieno mokinio individualumą, ugdo saviraišką, pasitikėjimą savimi bei kuria geresnės mokyklos viziją, puoselėja mokyklos vertybes.

Analizuojant *geros mokyklos* sampratą galima pastebėti, jog skirtingi autoriai nurodo skirtingus *geros mokyklos* bruožus. Balevičienė, Urbanovič (2012) akcentuoja šiuos pagrindinius geros mokyklos bruožus: *mokyklos vadovo profesionalumas* (nurodoma aiški mokyklos misija, vizija; valdymo gebėjimai – strateginis valdymas; lyderystė, socialinė partnerystė; visų mokyklos bendruomenės narių tobulėjimo skatinimas, tinkamas turimų išteklių panaudojimas); *mokytojų profesionalumas* (dėmesys mokymo ir mokymosi procesui; orientavimasis į mokinių poreikius ir gebėjimus; pozityvus skatinamasis vertinimas); *kiekvieno mokinio pažangos siekimas* (kiekvienas mokinys turi pasiekti aukščiausią, jam įmanomą išsilavinimo lygį); *kitų bendruomenės narių dalyvavimas* (aktyvus dalyvavimas mokyklos valdyme ir gyvenime; visokeriopa pažanga, nuolatinis tobulėjimas; atsakomybių pasidalijimas, bendradarbiavimas). Vaičekauskienė ir kt. (2017) išskiria svarbiausią *geros mokyklos* bruožą – *aktyvaus mokinių dalyvavimo skatinimą*. *Geroje mokykloje* skatinama mokinių saviraiška, aktyvus dalyvavimas neformaliajame švietime, įvairiuose projektuose ir teminiuose renginiuose, kurių metu ugdomi mokinių mąstymo, kūrybingumo, lyderystės ir kiti gebėjimai, elgesio, bendravimo, bendradarbiavimo įgūdžiai. Taip pat autoriai nurodo, kad *geroje mokykloje* vyrauja darna, humaniški santykiai, tolerancija ir geranoriškumas. Mokykloje

puoselėjamos pozityvios, amžinosios vertybės, skatinamas sveikas gyvenimo būdas. Mokiniai jaučiasi saugūs, priimti, jų nuomonė ir idėjos išklausomos ir gerbiamos. Savo buvimą mokykloje jie laiko prasmingu.

Geros mokyklos koncepcijoje (2015) nurodomi pagrindiniai *geros mokyklos* bruožai: *asmenybės ūgtis* (mokiniai suvokia save kaip asmenybes, džiaugiasi savo pasiekimais, stengiasi įveikti nesėkmes, priima naujus iššūkius kaip kelią į tobulėjimą, pasitiki savo jėgomis, tačiau adekvačiai ir kritiškai vertina realybę); *saviraiška* (skatinamas mokinių dalyvavimas neformaliajame ugdyme, projektuose, renginiuose); *ugdymasis dialogiškas ir tyrinėjantis* (ugdymo turinys įdomus, provokuojantis, mokomasi spręsti gyvenimiškas problemas, mokomasi tyrinėjant, eksperimentuojant, atrandant ir išrandant, kuriant, bendraujant); *asmenybių įvairovė* (mokykla įdomi ir įvairiapusė, joje dirbantys žmonės: įvairaus amžiaus, moterys ir vyrai, skirtingų kompetencijų ir gyvenimo patirties, skirtingus ugdymo stilius pripažįstantys, įdomios asmenybės) mokyklos bendruomenė- besimokanti organizacija (mokyklos bendruomenė refleksyviai apmąsto ir aptaria savo veiklą; mokyklos bendruomenė domisi kintančia aplinka ir reaguoja į pokyčius). *lyderystė ir vadyba* (daugelį sprendimų priima bei mokyklos viziją ir strategiją kuria visa mokyklos bendruomenė) *Ugdymo(si) aplinka: dinamiška, atvira ir funkcionali* („klasės be sienų“, „klasės lauke“, ugdymo(si) procesas gali vykti ir koridoriuose, vestibuliuose, bibliotekoje bei kitose erdvėse; ugdymo(si) aplinka stimuliuojanti mokymąsi, skatinanti mąstymą, kūrybiškumą; mokiniai prisideda prie mokyklos aplinkos kūrimo savo idėjomis ir darbais, dalyvauja kuriant aplinką, kurioje jiems gera, įdomu ir smagu būti).

Analizuojant geros mokyklos sampratą tikslinga apibūdinti ugdymo proceso ypatumus. Balevičienė, Urbonovič (2012) nurodo pagrindinius *geros mokyklos* požymius ugdymo srityje: *orientavimasis į mokymąsi* (ugdant dėmesys kreipiamas ne tik į žinių įgijimą, bet, svarbiausia, į gebėjimų, kompetencijų, vertybių formavimą); *ugdymas pagal individualius gebėjimus* (mokykloje rūpinamasi kiekvienu vaiku, kad ir kokie būtų jo individualūs mokymosi pasiekimai); *individualios pažangos vertinimas* (tikima kiekvienu mokiniu ir skatinama siekti aukščiausio jam įmanomo lygio); *pasitenkinimas mokymo(si) procesu* (mokykloje kiekvienam mokiniui sudaroma galimybė pajusti sėkmę, nes mokytojai veda pamokas individualizuodami ir diferencijuodami ugdymo turinį, taikydami aktyviojo mokymosi metodus); *kūrybingumo ugdymas* (skatinama mokinių saviraiška, sudaromos sąlygos ne vien akademinėi, bet ir kūrybinei veiklai); *gebėjimų ugdymas ir pritaikomumas* (didžiausias mokyklos įvertinimas – jei ją baigęs jaunuolis pasitiki savimi ir žino, ką jis nori pasiekti gyvenime, geba pritaikyti įgytus gebėjimus ir jaučia poreikį nuolat juos tobulinti); *pedagogų profesionalumas* (mokytojai planuodami pamoką ir organizuodami mokymosi veiklas atsižvelgia į mokinių mokymosi stilių, poreikius ir gebėjimus).

Taigi autoriai išskirdami *geros mokyklos* bruožus akcentuoja mokyklos vadovo, mokytojų profesionalumo svarbą, kiekvieno mokinio pažangos ir aktyvaus dalyvavimo siekimą, kitų bendruomenės narių įtraukimą į mokyklos bendruomenės gyvenimą, ugdymo procesą. Kirk, Jones (2004) nurodo svarbiausius mokyklos rodiklius, kurie atkleidžia *geros mokyklos* sampratą, jos bruožus: *aiški mokyklos misija* (ji atskleidžia mokyklos tikslus, prioritetus, atsakomybes; išryškina nuostatą, kad mokytojai privalo mokytį visus vaikus, nepaisant akademinų žinių, įgūdžių, pažintinių gebėjimo lygio); *aukšti lūkesčiai* (tikima kiekvieno mokinio galimybėmis; skatinamas mokytojų kompetencijų ugdymas, bendradarbiavimas, nuolatinis tobulėjimas); *lyderystė* (mokyklos direktorius stengiasi įgyvendinti mokyklos misiją, jos idėjas nuolat perduoda pedagogams, mokiniams, tėvams); *saugi ir tvarkinga aplinka* (mokykla turi nepašalinti „nepageidaujama elgesį“, o skatinti mokinių bendradarbiavimą, komandinę mokymąsi, pagarbą žmonių įvairovei, demokratinių vertybių ugdymą). Taip pat autoriai apibūdindami *geros mokyklos* bruožus atskleidžia mokyklos lyderio vaidmenį, kuris yra atsakingas už aiškios mokyklos misijos nurodymą, jos sėkmingą įgyvendinimą įgalinant visus mokyklos bendruomenės narius. Taip pat *geroje mokykloje* tarpusavio santykiai grindžiami bendradarbiavimu, pagarba, demokratinėmis vertybėmis, siekiama kurti pozityvius mokyklos – namų ryšius. Ugdymo procese daug dėmesio skiriama mokinių pažangos stebėjimui, siekiui, kad kiekvienas ugdytinis tobulintų savo įgūdžius.

Inkliuzinio ugdymo mokykloje, žvelgiant mokyklos lygmeniu - keičiamas ne mokinsys, o mokykla. Mokyklos kultūra, politika, praktika atitinka mokinių įvairovę. Mokyklos bendruomenė remiasi vieningu, pozityviu požiūriu, bendromis vertybėmis, atsakomybėmis, bendradarbiavimo principu. Skatinamas tėvų įsitraukimas, gebėjimų stiprinimas, dalyvavimo skatinimas. Kuriamos palaikančios, kokybiškos mokymo(si) aplinkos. Užtikrinamas mokyklos prieinamumas, galimų kliūčių identifikavimas. Mokinių, pedagogų pagarbų vertinimas, pagalba mokytojams. Geroje mokykloje, mokyklos lygmeniu skiriamas dėmesys visų mokyklos bendruomenės narių tobulėjimui. Taip pat svarbūs tarpusavio santykiai, grindžiami bendradarbiavimu, pagarba, demokratinėmis vertybėmis. Svarbus visų bendruomenės narių įsitraukimas, kuriama dinamiška, atvira mokymo(si) aplinka. Mokykla - atvira pasiūlymams, idėjoms, pastaboms, skleidžia pažangias idėjas. Kuriamos bendros mokyklos bendruomenės idėjos vertybės. Svarbus pedagogų profesionalumas, tobulėjimas. Tiek inkliuzinio ugdymo mokykla, tiek gera mokykla, mokyklos lygmeniu skiria dėmesį kiekvienam mokyklos bendruomenės nariui, jo dalyvavimui. Taip pat kuriamos bendros vertybės, atsakomybės, svarbus bendradarbiavimas. Inkliuzinėje mokykloje, klasės lygmeniu kiekvienam mokiniui suteikiamos geriausios ugdymo(si) galimybės, tobulinama mokymo praktika. Mokytojų pasiruošimas įvairovei klasėje: žinios, nuostatos, vertybės, įgūdžiai. Ugdymo turinys, mokymo(si) metodai atitinka kiekvieno vaiko poreikius. Mokinių skirtumai suprantami kaip išteklius. Kuriamas vieningas ugdymo(si) procesas. Mokiniai mokosi vieni iš kitų, dalinasi savo patirtimi, lygiavertiškai dalyvauja.

Užtikrinami emociniai, fiziniai, pažintiniai, socialiniai poreikiai. Mokinių dalyvavimo didinimas, atskirties mažinimas. Mokinių skirtumai vertinami kaip išteklius. Geroje mokykloje, klasės lygmeniu skiriamas dėmesys kiekvieno mokinio pažangai, individualiems mokinių poreikiams. Svarbus mokinių asmeninis pasitenkinimas, skatinamas aktyvus mokinių dalyvavimas, saviraiška. Siekiama asmenybės ūgtis, dėmesys skiriamas ne tik žinių įgijimui, bet ir mokinių gebėjimų, kompetencijų, vertybių formavimui. Siekiamas kiekvieno mokinio pasitenkinimas ugdymo(si) procesu, sėkmė, akcentuojamas mokinių kūrybiškumo ugdymas. Taigi inkluzinėje ir geroje mokykloje klasės lygmeniu siekiama skirti individualų dėmesį mokinių poreikiams, geriausioms ugdymo(si) galimybėms.

2.3. Tėvų vaidmuo kuriant gerą mokyklą

Keičiantis švietimo prioritetams, kito ir tėvų vaidmuo vaikų ugdymo procese. Tėvų vaidmuo bei įsitraukimas į ugdymo procesą yra ypatingai svarbus vaiko asmenybės raidai. Pagrindinės ir tradicinės tėvų pareigos yra³⁰ auginti ir auklėti vaikus. Šiuolaikinis tėvų vaidmuo skatina vis aktyviau dalyvauti vaiko ugdymo(si) procese. Tėvai siekia tinkamiausio biologinio, socialinio, psichologinio ir emocinio vaiko vystymosi ir augimo. Pagrindinis tėvų tikslas – suteikti savo vaikams kuo geresnį išsilavinimą. Tėvai turi kuo artimiau pažinti savo vaiką, suprasti jo elgesį, nuotaikas. Taip pat kurti palankiausią, saugiausią, puoselėjančią ir palaikančią aplinką, kuri sudaro sąlygas vaiko augimui, nuolatiniam tobulėjimui. Optimaliam vaikų vystymuisi reikia tinkamos fizinės namų aplinkos, tolerantiškos ir pozityvios atmosferos, sąlygų teigiamiems pokyčiams, galimybių tyrinėti ir eksperimentuoti savo aplinkoje bei nuoseklios rutinos. Moksliniai tyrimai atskleidžia³¹, kad tėvų vaidmuo ir įsitraukimas į vaiko ugdymo(si) procesą gerina akademinis pasiekimus bei bendrą savijautą. Taip pat daugelis tyrimo rodo, kad svarbiausias laikas įsitraukti į vaiko ugdymo(si) procesą yra pradinio ugdymo pakopoje. Šie metai yra tinkamiausias laikas padėti vaikui tyrinėti pasaulį per įvairias linksmas ir naudingas mokymo(si) veiklas. Siūloma aktyviai tyrinėti gamtą, skaityti knygas, užsiimti daržininkyste, maisto gaminiu bei kitomis prasmingomis veiklomis, kurios stiprina vaikų norą toliau mokytis naujų dalykų. Tėvai bet kuriame vaiko amžiaus tarpsnyje turi dalyvauti jo ugdyme.

Aktyvus tėvų įsitraukimas į vaiko ugdymo(si) procesą turi daug privalumų³²: tėvai ir vaikai patiria stipresnę tarpusavio sąveiką; pastebima didesnė vaikų savivertė, pasitikėjimas savimi, geresnis elgesys; vaikai namų darbus atlieka lengviau ir nuosekliau; pasiekia aukštesnius ugdymo(si) rezultatus; tėvai geriau supranta, ko mokosi jų vaikai bei gali suteikti tikslingą papildomą pagalbą.

---

³⁰ Lifecho (2012). *What is the Role of a Parent? The Roles of Being a Parent.*

³¹ Learning Liftoff (2017). *Why a Parent's Role Is Essential to Student Success.*

³² Learning Liftoff (2017). *Why a Parent's Role Is Essential to Student Success.*

Sivertsen (2015) pažymi, kad tėvų dalyvavimas vaiko ugdymo(si) procese gerina akademinis pasiekimus, bendrą savijautą bei elgesį mokykloje, lankomumą. Tėvų dalyvavimas vaikui atskleidžia išsilavinimo, švietimo svarbą ir padeda jiems suprasti, kad tai ką jie daro turi tikslą. Taip pat tėvai geriau supranta vaiko ugdymo(si) ypatumus, emocinius bei socialinius poreikius. Vaikai, kurių tėvai yra labiau įsitraukę į ugdymo procesą, yra drausmingesni, motyvuoti, pasitikintys savimi, siekiantys aukštesnių rezultatų. Taip pat autorė teigia, kad aktyvesnis tėvų dalyvavimas vaiko ugdymo(si) procese, stiprina tarpusavio ryšius su mokytojais, kitais tėvais, vaikais. Be to, tai skatina kurti gerą mokyklą, kurioje glaudžiai bendradarbiaujama su tėvais, siekiama priimti vieningą požiūrį į ugdymą bei jo svarbą.

Šiandien tėvai aktyvūs mokyklų partneriai, dalyviai, priimantys su vaiko ugdymu susijusius sprendimus. NMVA Švietimo politikos analizės skyrius 2018 m. atliko tėvų, turinčių mokyklinio amžiaus vaikų, nuomonės tyrimą³³. Tyrimo tikslas – išsiaiškinti, kokiais kriterijais vadovaujasi tėvai, rinkdamiesi mokyklą savo vaikams ir kokiais bruožais, jų nuomone, pasižymi gera mokykla, taip pat palyginti tėvų geros mokyklos sampratą su visos švietimo bendruomenės požiūriu. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad tėvai rinkdamiesi mokyklą savo vaikams, labiausiai atsižvelgia, ar *mokykla yra gera*, ar yra *patogioje vietoje*; dalis tėvų leidžia vaikus į tą mokyklą, kuri *priklauso pagal gyvenamąją vietą* arba neturi galimybės pasirinkti – dažniau tai yra miestelių ir kaimo gyventojai. Didmiesčių gyventojai ir turintys aukštąjį išsilavinimą tėvai turi daugiau pasirinkimo galimybių ir labiausiai atsižvelgia į tai, ar *mokykla yra gera*. Tėvų nuomone, *gera* mokykla yra *saugi*, joje vyrauja gera emocinė aplinka, dirba *geri mokytojai*, kurie veda *įdomias, šiuolaikiškas pamokas*, *mokytojai ir vadovai atvirai bendrauja su tėvais*. Šis tėvų požiūris Lietuvoje atitinka PISA 2015 m. tarptautinės tėvų apklausos rezultatus: renkantis mokyklą, tėvams daug svarbiau mokyklos saugumas, maloni emocinė aplinka nei mokyklos reputacija ar net mokymosi rezultatai (OECD: PISA; 2018)

Šiaulių universiteto mokslininkų grupė³⁴ atliko tyrimą „Gera mokykla Šiaulių miesto mokinių, tėvų ir pedagogų požiūriu“. Anketų klausimai padėjo tyrėjams išsiaiškinti, kuo turėtų pasižymėti gera miesto mokykla. Bendru visų respondentų grupių požiūriu, geros mokyklos požymių skalėje labiausiai išryškėjo bendruomenės saugumas ir geras mikroklimatas mokykloje (geri mokyklos bendruomenės tarpusavio santykiai, mokymuisi ir darbui palanki atmosfera). Pakankamai reikšmingais geros mokyklos požymiais pripažinti mokytojų profesinis meistriškumas, ugdymo turinys (ugdymo visapusiškumas, neformaliojo švietimo įvairovė) ir mokymosi aplinkos jaukumas / patrauklumas. Tėvams, svarbūs ne tik akademiniai vaikų pasiekimai ar žinios, bet ir savimi pasitikinčios,

---

³³ Mikėnė, S., Jevsejevienė, J., Zablackė, R. (2018). Geros mokyklos samprata tėvų požiūriu. Tyrimo ataskaita.

³⁴ Geležinienė, R., Kaffemanienė, I., Masiliauskienė, E. ir kt. (2015). Gera mokykla mokinių, jų tėvų ir pedagogų požiūriu (Šiaulių miesto atvejis). Švietimo naujienos. Nr.1 (345).

motyvuotos, su tvirta vertybine sistema asmenybės ugdymas. Tėvai geroje mokykloje tikisi lankstumo tobulinant vidaus tvarkos taisykles, daugiau modernių mokymosi resursų.

Taigi tėvų įsitraukimas į vaiko ugdymo(si) procesą yra ypatingai svarbus tolesnei vaiko vystymosi raidai. Tyrimai atskleidžia, kad tėvų įsitraukimas į vaiko ugdymosi procesą yra svarbus, bet kuriame amžiaus tarpsnyje, tačiau ypač reikšmingas pradinio ugdymo pakopoje. Tėvų dalyvavimas vaiko ugdymosi procese stiprina vaikų ir tėvų tarpusavio santykius, didina vaikų pasitikėjimą savimi, gerina elgesį, aktyvina mokymosi procesą. Taip pat tėvai geriau perpranta vaiko mokymo(si) ypatumus, labiau supranta sėkmes ir nesėkmes, gali suteikti tikslingą pagalbą.

3 skyrius. GERA MOKYKLA TĖVŲ POŽIŪRIU IR INKLIUZINIS UGDYMAS: EMPIRINIO TYRIMO REZULTATAI

3.1. Tyrimo metodika ir organizavimas

Siekiant identifikuoti geros mokyklos sampratą tėvų požiūriu, atskleisti geros mokyklos požymius bei ryšį su inkliuzinio ugdymo vertybėmis, pasirinkta *kokybinio tyrimo metodologija*.

Tyrimui atlikti taikytas *pusiau struktūruoto interviu* metodas. Kardelis (2005) nurodo, jog kokybinis tyrimas leidžia suprasti tiriamuosius reiškinius bei pateikti interpretacinę, holistinę jų paaiškinimą, Tidikio (2003) nuomone, interviu yra vienas iš efektyvių kokybinio tyrimo metodų. Pusiau struktūruotas interviu leido tyrimo metu užduoti papildomus klausimus, o tyrimo dalyviams išsamiai pateikti savo nuomonę. Tyrimo metu buvo siekiama gauti atviros, kokybiškos informacijos apie tėvų formuojamą geros mokyklos sampratą, sąsajas su inkliuzinio ugdymo vertybėmis, mokyklos pasirinkimo kriterijus, požiūrį į mokinių įvairovę. Taip pat išsiaiškinti tėvų išsakomus dabartinės mokyklos privalumus, trūkumus, lūkesčius.

Siekiant įgyvendinti numatytą magistro darbo tikslą, tyrimas buvo sudarytas iš kelių etapų. *Pirmasis etapas* – teorinės literatūros, nacionalinių ir tarptautinių dokumentų analizė bei tyrimo tikslui atskleisti, parengtas tyrimo instrumentas – pusiau struktūruoto interviu klausimynas (žr.1 priedas). Jį sudaro 10 klausimų.

Antrasis etapas (2019 m. rugsėjo – spalio mėn.) – kokybinio tyrimo organizavimo etapas. Jį sudarė pasiruošimas interviu apklausai (kiekvienam interviu buvo ruošiasi iš anksto, su tyrimo dalyviais sutartas interviu laikas ir vieta) ir interviu atlikimas su 12 tėvų.

Trečiasis etapas – interviu teksto perrašymas iš diktofono į tekstinį variantą. Interviu duomenų analizė, kategorijų ir subkategorijų nustatymas. Tyrimo rezultatų apibendrinimas, interpretavimas, išvadų formulavimas.

Planuojant kokybinį tyrimą buvo atsižvelgta į **tyrimo etikos** principus. Anot Kardelio (2005), tyrėjui būtina laikytis ir nepažeisti esminių etikos principų – privatumo, anonimiškumo, konfidencialumo, sąžiningumo ir geranoriškumo. Visi tyrimo dalyviai buvo supažindinti su magistro baigiamojo darbo tema, tyrimo tikslu, uždaviniais. Kiekvienas tyrimo dalyvis pasirašė sutikimo dalyvauti tyrime formą (žr. 2 priedas), kuri užtikrina pagrindines etines nuostatas: konfidencialumą ir anonimiškumą. Konfidencialumo užtikrinimas tyrimo dalyviams leido pateikti atvirus, išsamius atsakymus. Kilus klausimams, buvo stengiamasi į juos atsakyti. Interviu buvo fiksuojamas diktofonu, su tuo sutiko visi tyrimo dalyviai. Interviu tekstams naudotas kodavimas: i1- pirmasis informantas, i2- antrasis informantas ir t.t. Interviu trukmė 15-30 min.

3.2. Tyrimo dalyviai

Tyrimė dalyvavo 12 tėvų (N=12), auginančių 1-10 klasėje besimokančius vaikus. Tyrimo dalyvių atrankos būdas – tikslinė atranka. Esminis atrankos kriterijus – tėvai, kurie augina mokyklinio (1-10 kl.) amžiaus vaikus. Žydžiūnaitė (2011) nurodo, kad tikslinėje atrankoje tyrėjui aktualu sutelkti tyrimo imtyje kuo įvairesnių charakteristikų respondentus, kurie atstovauja vieną, esminį kriterijų, aktualų darbo temai ir tyrimo problemai. Buvo siekiama, kad tyrime dalyvautų kuo įvairesnių charakteristikų tėvai. Tyrimė dalyvavusių tėvų charakteristikos atsispindi 1 lentelėje.

1 lentelė

Tyrimo dalyvių charakteristika

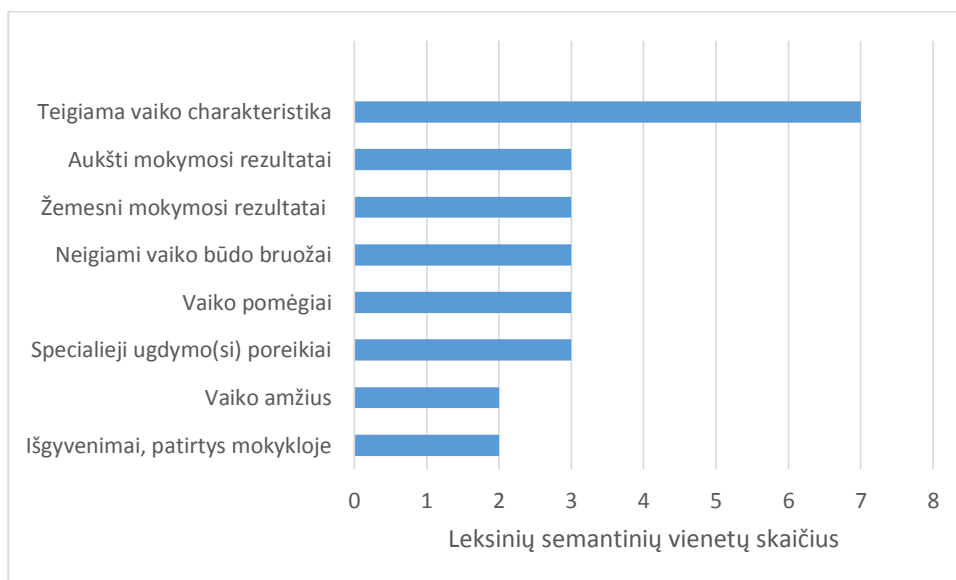
Eil. nr.	Kodavimas	Amžius	Išsilavinimas	Soc. grupė	Vaiko ugdymosi gebėjimai	Ypatingi vaikų poreikiai
1.	i1- 1kl. mokinio mama	31 metai	Aukštasis universitetinis	Vidurinioji klasė	Aukštesnieji ugdymo(si) gebėjimai	-
2.	i2- 2kl. mokinio mama	30 metų	Aukštasis koleginiš	Vidurinioji klasė	Aukštesnieji ugdymo(si) gebėjimai	Autizmo spektro sutrikimas
3.	i3- 3kl. mokinio mama	29 metai	Viduriniš	Žemesnioji klasė	Žemesnieji ugdymo(si) gebėjimai	Nežymus intelekto sutrikimas
4.	i4-4kl. mokinės mama	37 metai	Aukštasis koleginiš	Vidurinioji klasė	Žemesnieji ugdymo(si) gebėjimai	-
5.	i5- 5kl. mokinio mama	39 metai	Aukštasis universitetinis	Vidurinioji klasė	Žemesnieji ugdymo(si) gebėjimai	Aktyvumo ir dėmesio sutrikimas
6.	i6- 6kl. mokinio mama	39 metai	Aukštasis universitetinis	Vidurinioji klasė	Aukštesnieji ugdymo(si) gebėjimai	Aktyvumo ir dėmesio sutrikimas
7.	i7- 7kl. mokinės mama	41 metas	Viduriniš	Žemesnioji klasė	Žemesnieji ugdymo(si) gebėjimai	Aspergerio sindromas
8.	i8- 7kl. mokinės mama	42 metai	Aukštasis universitetinis	Vidurinioji klasė	Aukštesnieji ugdymo(si) gebėjimai	-
9.	i9- 9kl. mokinės mama	56 metai	Aukštasis koleginiš	Vidurinioji klasė	Aukštesnieji ugdymo(si) gebėjimai	-
10.	i10- 9kl. mokinės mama	43 metai	Aukštasis koleginiš	Vidurinioji klasė	Aukštesnieji ugdymo(si) gebėjimai	-
11.	i11-10kl. mokinės mama	48 metai	Pagrindiniš	Žemesnioji klasė	Žemesnieji ugdymo(si) gebėjimai	Sveikatos problemos
12.	i12- 10kl. mokinės mama	52 metai	Aukštasis koleginiš	Vidurinioji klasė	Aukštesnieji ugdymo(si) gebėjimai	-

3.3. Tyrimo duomenų analizė ir interpretavimas

3.3.1. Tėvų konstruojamas savo vaiko paveikslas, jo klasės charakteristika

Siekiant atskleisti tėvų formuojamą savo vaiko paveikslą, jo savijautą klasėje ir mokykloje bei bendrą klasės charakteristiką, informantams buvo pateikti pusiau struktūruoto interviu klausimai. Kiekybinei kintamųjų duomenų analizei buvo naudojamas dažnių skaičiavimo ir reitingavimo metodas: jeigu kuri nors kategorija pasižymi aukštu teiginių skaičiumi, galima manyti, kad respondentų nuomonė vienu ar kitu klausimu yra tendencinga.

Tėvai kalbėdami apie savo vaiką nurodė klasę, kurioje jis mokosi. Išanalizavus gautus duomenis galima teigti, kad didžioji dalis tėvų konstruodami savo vaiko paveikslą, pirmiausia nurodo teigiamas savo vaiko būdo savybes: *Ji yra tikrai labai darbšti ir pareiginga [i4]. Aktyvus, judrus [i5]. Dukra labai nuoširdi, išmintinga, savarankiška, besidominti įvairiais dalykais, bei veiklom. Labai daug skaitanti, atsakinga, sportiška, bei ištverminga [i8]. Ji draugiška, maloni mergaitė. Kartais labai užsispyrusi [i11]. Mano dukra yra kūrybinga, darbšti, atsakinga [i9]. Aktyvi <...> bendraujanti mergaitė [i10]. Dukra yra gera, nuoširdi [i12]* (žr. 1 paveikslą).

1 pav. Tėvų konstruojamas savo vaiko paveikslas

Taip pat tėvai konstruodami savo vaiko paveikslą nurodo vaiko mokymosi rezultatus. Įvardina aukštus mokymosi pasiekimus: *Mokosi netgi labai gerai [i2]. Labai gerai mokosi [i8]. <...> gerai besimokanti [i10]* bei žemesnius mokymosi rezultatus <...>, *o moksluose jai ne kaip sekasi [i4]. Mokosi vidutiniškai [i6]. <...> tik va jam daug kas prasčiau sekasi mokykloje [i3].* Tėvai įvardino ir neigiamus vaiko būdo bruožus: <...> *pakankamai jautrus. Jisai perfekcionistas, viską nori padaryti tobulai ir jeigu jam kažkas neišeina, jis labai jautriai sureaguoja į nesėkmę, todėl buvo truputėlį neramu dėl mokyklos kaip jam seksis, kai bus daug vaikų ir ne visada jam pavyks pirmauti [i1]. Jis yra gan drovus vaikas, toks nu ne visada pasakys, pabijos kažko [i3]. <...> dažnai labai*

skuba ir būna išsiblaškiusi [i11], vaiko pomėgius: *Jai patinka dainuoti, piešti [i4]. Mėgsta būti gamtoje, organizuoti įvairias veiklas [i8]. Laisvalaikiu ji piešia, groja, dalyvauja jaunimo organizacijos veiklose [i9], bei vaiko specialiuosius ugdymosi poreikius: Bet anksčiau ir dabar galima pasakyti, kad jisai turi dėmesio, hiper-aktyvumo sindromą [i5]. Jai buvo nustatytas Aspergerio sindromas, šiais metais, vasaros metu. Buvome raidos centre ir buvo nustatytas lengvas autizmo spektro sutrikimas [i7]. Turi dėmesio ir aktyvumo sutrikimą [i6]. Keletas tyrimo dalyvių nurodė savo vaiko amžių: Mano sūnus yra vienuolikos su puse metų [i5]. Mano dukrai dabar yra 13 metų [i7], bei išgyvenimus, patirtis mokykloje: Mokykloje jam nėra lengva, nes jis kitoks, tiesiog kitoks nei kiti jo bendraamžiai [i2]. Dėl šito mergaitės kaip pasakyt sindromo, mes turėjome pakeisti mokyklą, nes praeitoje mokykloje ji patyrė patyčias nuo pat pirmos klasės. Patyčios tęsėsi ir tik aštrėjo su metais. Galų gale net patys mokytojai pradėjo ignoruoti ją, ant jos pykti, visaip skųsti ją, guostis dėl jos, rašyti visokius pranešimus, kad pamokose ji nedirba, kad ji neatsineša kai kurių daiktų, kad ji neatlieka namų darbų. Ir niekad patys mokytojai, nors mes prašėm jų, kad jie asmeniškiau pažiūrėtų į jos problema, nes vaikui yra problema bendrauti prieš klasę, atsakinėti prieš klasę. Ji visada skųsdamosi, kad klasėje triukšmaujama, vaikai negražiai elgiasi, keikiasi, o tai jai kiekvieną kartą trukdydavo susikaupti mokytis <...> [i7].*

Išsamiau analizuojant tėvų konstruojamą savo vaiko paveikslą, tyrimo dalyvių buvo klausama apie vaiko emocinę savijautą klasėje ir mokykloje. Gauti duomenys rodo, kad didžioji dalis mokinių mokykloje jaučiasi gerai: *O mokykloje jisai jaučiasi neblogai [i1] Mano vaikas <...> mokykloje jaučiasi gerai [i4]. Mokykloje irgi neblogai [i5]. Mokykloje jaučiasi tvirtai ir užtikrintai [i8]. O mokykloje jaučiasi gan gerai, nes dažniausiai mokymosi aplinka yra patogi, dauguma mokytojų yra išklausančios, gerai dėsto, užsiima su mokiniais [i9]. Taip pat ir mokykloje jaučiasi puikiai, taip pat turi daug draugų ir iš kitų klasių [i10]. Mokykloje taip pat gerai [i12]* Trečdalis tėvų teigia, kad jų vaikas mokykloje jaučiasi emociškai nesaugiai: *<...> o pati mokykla jam kelia nerimą, nes klasė jam saugesnė erdvė [i2]. Vaikas mano, tai jis nenori eiti į mokyklą <...> nenori ryte keltis, (sako, kad nenori eiti į mokyklą [i3]. <...> dažnai sako, kad nemėgsta, nenori eiti į mokyklą [i6]. Tai ir mokykloje taip gal nejaukiai, gal nedrąsiai tais koridoriais praeina, nes vis kažkas gali pareplikuoti [i11] (žr. 2 paveikslą).*

2 pav. Mokinio savijauta klasėje ir mokykloje

Apžvelgiant mokinio emocinę savijautą klasėje daugiausiai teiginių užfiksuota subkategorijose, kurios atspindi teigiamą mokinio savijautą. Tėvai teigia, jog klasėje vyrauja vaikai saugi emocinė atmosfera: *Man atrodo klasėje šiuo metu jis jaučiasi gerai, saugiai, kadangi jam yra pažįstamų žmonių, vaikų kitų. Kaip tik ir vakar kalbėjom, jisai sakė, kad yra vaikų, kurie elgiasi negražiai, bet jisai tiesiog nekreipia dėmesio <...> kol kas tikrai nėra tenais jokių nei patyčių, nei nieko prasidėjusio, tai labai džiaugiuosi [i1]. Jis klasėje jaučiasi gan saugiai [i2]. Mano vaikas klasėje <...> jaučiasi gerai [i4]. Šiai dienai gerai [i5].* Keletas tėvų teigia, jog klasėje jų vaikai jaučiasi priimti ir pripažinti: *Mokiniai ją labai draugiškai priima. Su ja bendrauja, jau susirado draugų, ko per visus septynis metus mokykloje nebuvo, ji neturėjo nei vieno draugo, nieks nenorėjo su ja bendrauti, atstumdavo ją [i7]. Dukra jaučiasi puikiai, yra mėgiama klasės seniūnė jau kelis metus [i10] bei aktyviai dalyvaujantys: Ji nebijo pasakyti savo nuomonės klasiokams, drąsiai siūlo auklėtojai savo idėjas <...> [i8]. Dukra tikrai nesiskundžia savo klase, joje jaučiasi drąsiai yra aktyvi [i12].* Penki tėvai pažymi neigiamą mokinio savijautą klasėje. Keli tėvai teigia, jog jų vaikas klasėje jaučiasi atstumtas: *Nesijaučia gerai, draugų neturi [i6]. Mano vaikas klasėje nesijaučia labai gerai, nes nesijaučia ten sava, arba priimta [i9].* Taip pat keli tėvai pažymi trikdančią mokinio savijautą klasėje: *Jam nepatinka nei klasėje būt su vaikais <...> [i3]. Nors nejaukiai jaučiasi šalia mokinių, kurie rūko ar linkę nepaisyti bendrų taisyklių [i8].* Vienas tėvas kalbėdamas apie vaiko emocinę savijautą klasėje paliečia patyčių temą: *Man atrodo, kad dukra turbūt ne visada gerai jaučiasi klasėje, dabar ypač toks metas, kai visos merginos nori gražiai atrodyt, pasipuošti. Nu, o kai ji tokia storesnė už visas, paprastai atrodo, paprastai apsirengusi. Tai tada tarp mergaičių būna visaip apkalba, pasijuokia.. Nu bent jau tiek man ji pasako [i11].*

Siekiant išanalizuoti vaikų klasės charakteristiką, tėvų buvo prašoma papasakoti apie vaikų tarpusavio santykius, santykius su mokytojais (žr. 2 lentelę)

2 lentelė

Vaiko klasės charakteristika, santykiai su mokytojais

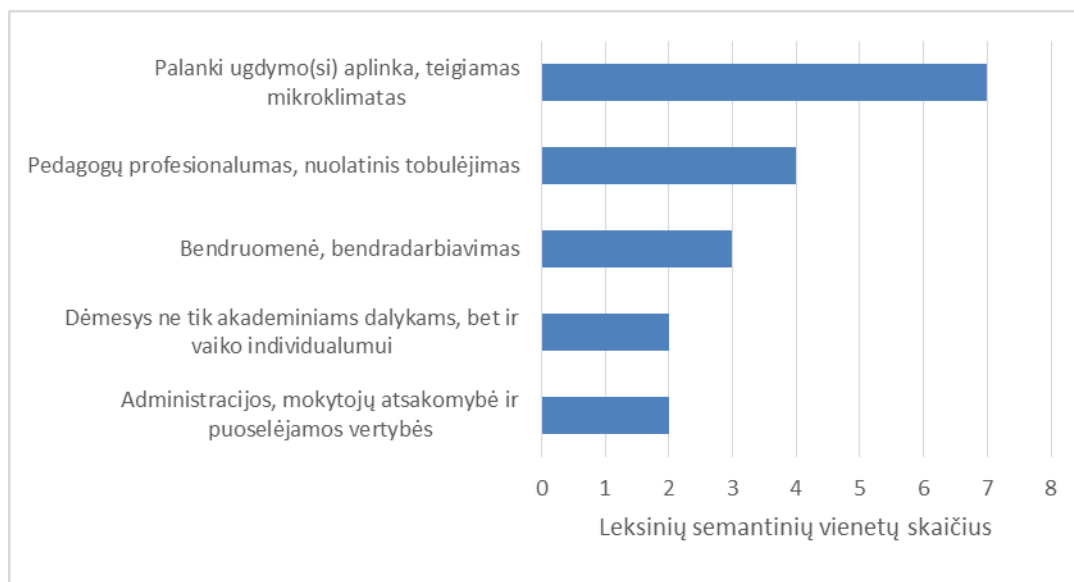
Kategorija	Subkategorija	Teiginių pavyzdžiai	Leks. semant. vnt. skaičius
Vaiko klasės charakteristika	Pagarbūs, šilti mokinių ir mokytojų santykiai	<i>Su mokytoja šiais metais vaikas sutaria jau gan gerai. Jis prie mokytojos toks prisirišęs, jaučiasi saugiau [i2]. Su mokytoja visi mokiniai sutaria gerai [i4].</i>	8
	Nepagarbūs mokinių ir mokytojų santykiai	<i>Su mokytojais kai kurie vaikai bendrauja nepagarbiai, į jų žodžius nekreipia dėmesio [i9]. Vaikai su mokytojais yra sunkiai sutariantys, maištaujantys, nedrausmingi [i10].</i>	4
	Draugiški, pagarbūs mokinių tarpusavio santykiai	<i>Šiai dienai naujoje klasėje, labai smagu, kad klasė yra draugiška, yra rami, patyčių yra labai nedaug. Ir jį šiuo klausimu man nesiskundžia, taip kaip buvo pradinėse klasėse [i5]. Dukra šioje klasėje mokosi tik trečius metus, bet greitai ir sėkmingai įsiliejo į kolektyvą. Yra klasės seniūnė [i8].</i>	4
	Patyčios	<i><...> šiaip yra keletą kartų pasiskundęs, kad kiti jį durneliu vadina, nu bet gal visai būna tarp vaikų [i3]. Visko pasitaiko, patyčių, užgauliojimų ir pan. [i6]. <...> yra buvę periodų, kad su viena mergaite visi bendravo mažiau ir buvo prasidėjusios patyčios [i8].</i>	4
	Vieninga klasė	<i>Vaikai sutaria tikrai puikiai, kadangi jau nuo penktos klasės susikūrė kaip stiprus kolektyvas [i10]. Mokiniai sutaria tikrai gan gerai, jau yra susigyvenę, gerai pažįsta vieni kitus [i12].</i>	2
	Mokinių pasiskirstymas grupelėmis	<i>Vaikai bendrauja daugiau grupelėmis <..> [i8]. Dukros klasė nėra itin draugiška, aiškiai pasiskirstę grupelėmis, todėl tarpusavyje visi nelabai bendrauja ir nepasitiki vieni kitais. Klasė nėra vieninga, vaikai nenori kartu nieko veikti, imtis bendrų veiklų [i9].</i>	2
	Atstūmimas, atskirtis	<i>Ištiktųjų mano vaikas negeba bendrauti, sutarti su kitais vaikais. Jis yra linkęs būti vienas. Ir kiti vaikai nelabai nori su juo bendrauti dėl jo kitokio elgesio [i2]. <...> kad jis kaip ir ten su visais nebendrauja, nu gal yra tokių, nu kurie patys su juo draugaut nenori [i3].</i>	2

Analizuojant mokinių santykius su mokytojais, galima pastebėti, kad daugiausiai teiginių užfiksuota teigiamą reikšmę turinčioje subkategorijoje - pagarbūs, šilti mokinių ir mokytojų santykiai. Dauguma (du trečdaliai) tėvų teigia, kad mokiniai su mokytojais sutaria gerai, juos sieja šilti, pagarbūs santykiai. Tačiau trečdalis tėvų išsakė priešingą nuomonę. Jų teigimu, tarp mokinių ir mokytojų vyrauja nepagarbūs tarpusavio santykiai. Draugiškus mokinių santykius pažymėjo 1-4 klasių ir 5-8 klasių mokinių tėvai, tačiau apie patyčias klasėje daugiausiai kalbėjo pagrindinėse klasėse besimokančių mokinių tėvai. Vyresniųjų klasių mokinių tėvai atskleidė, kad jų vaikų klasėje vyrauja vienybė. Apžvelgiant mokinių tarpusavio santykius galima pastebėti, kad draugiškus mokinių santykius pažymėjo 1-4 klasių ir 5-8 klasių mokinių tėvai, tačiau apie patyčias klasėje daugiausiai

kalbėjo pagrindinėse klasėse besimokančių mokinių tėvai. Vyresniųjų klasių mokinių tėvai atskleidė, kad jų vaikų klasėje vyrauja vienybė. Analizuojant gautus duomenis galima pastebėti, kad didžioji dalis tėvų kalbėdami apie mokinių tarpusavio santykius pažymi neigiamas charakteristikas. Tyrimo dalyviai teigia, kad mokinių tarpusavio santykiuose vyrauja patyčios, mokinių pasiskirstymas grupelėmis, atskirtis.

3.3.2. Geros mokyklos samprata tėvų požiūriu, mokyklos pasirinkimo kriterijai

Siekiant išsiaiškinti tėvų formuojamą geros mokyklos sampratą bei mokyklos pasirinkimo kriterijus, informantų buvo prašoma apibūdinti gerą mokyklą bei atskleisti pagrindinius mokyklos pasirinkimo kriterijus. Tėvai kalbėdami apie gerą mokyklą labiausiai akcentavo palankią ugdymo(si) aplinką, teigiamą mikroklimatą, pedagogų profesionalumą, nuolatinį tobulėjimą. Kiti informantai pažymėjo, kad gera mokykla, tai bendruomenė, kuri savo veiklą grindžia bendradarbiavimo principu, mokytojai skiria dėmesį ne tik akademiniam mokinio pasiekimams, bet ir vaiko individualumui. Taip pat informantai teigia, kad geroje mokykloje administracija ir mokytojai prisiima atsakomybes bei puoselėja priimtas vertybes (žr. 3 paveikslą).

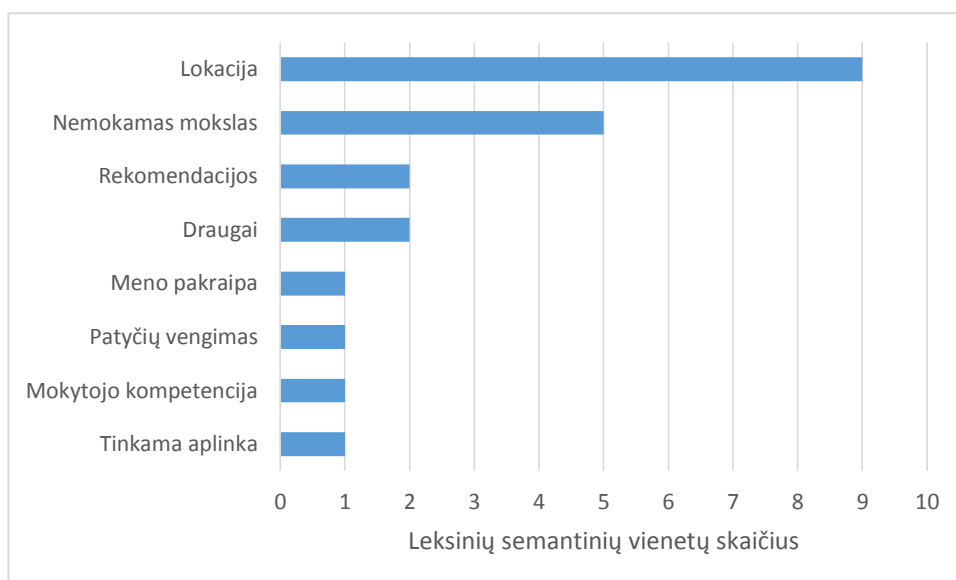

3 pav. Geros mokyklos samprata tėvų požiūriu

Dauguma informantų apibūdindami gerą mokyklą akcentavo palankios ugdymo(si) aplinkos, teigiamo mikroklimato svarbą: *Gera mokykla, tai yra kur vaikams yra saugu, tai pirmiausiai [i1]. Gera mokykla- kai vaikas joje jaučiasi saugus [i4]. Gera mokykla ta, kurioje vaikas gerai jaučiasi <...>.Kurioje vyrauja geranoriškumo, empatiškumo atmosfera [i6]. Gera mokykla man asocijuojasi su gera atmosfera [i10]. Gera mokykla.. Reikia pagalvot iš tikrųjų.. Gera mokykla, kurioje visi vaikai gali mokytis ir gerai jaustis joje, kad būtų kreipiamas didesnis dėmesys į patyčias*

[i11]. Šią sampratą išryškino aukštąjį išsilavinimą turintys tėvai, kurie augina 9-10 klasių vaikus. Pradinių klasių mokinių tėvai pažymi pedagogų profesionalumo, nuolatinio tobulėjimo svarbą: *Gera mokykla, tai visų pirmiausia ta, kurioje dirba profesionalūs mokytojai, kurie geba dirbti su kiekvienu vaiku ir turi tam pakankamai žinių [i2]. <...> reikia tiesiog daugiausia dėmesio skirti mokytojų kompetencijom <..> [i1]. Nu tai gera mokykla, kur mokytojai geri, žino daug, stengiasi pamokyt vaikus [i3]. Mokytojai domisi naujovėmis ir sugeba sužadint mokinių smalsumą, bei išlaikyt jų dėmesingumą, skatina dalyvavimą projektuose, savanorystę [i8].* 5-8 klasių tėvams gera mokykla, tai bendruomenė, kurioje bendradarbiauja mokiniai, tėvai, mokytojai: *Geroje mokykloje pirmiausia yra bendruomenė. Tas bendruomeninis betarpiškas bendravimas, jisai be galo daug reiškia [i5]. Gera mokykla, tai nedidelė mokykla, bendruomenė, kurioje bendradarbiauja mokytojai, vaikai, tėvai [i8]. Manau, kad gera mokykla, tai tarsi namai, kur mokytojai, mokiniai, tėvai palaiko šiltus tarpusavio santykius, noriai bendradarbiauja [i12].* Be to, tėvai pažymi, kad geroje mokykloje mokytojai dėmesį turi skirti ne tik akademiniam mokinio pasiekimams, bet ir jo individualumui: *Ne vaikas pritaikomas prie aplinkos, mokymosi būdų ir metodų, o aplinka, metodai, būdai pritaikomi vaikui [i6]. Kad iš mokinių nenorėtų padaryti visus vienodus kaip pieštukus, vienodai nudrožtus, kaip pagal šampūną. O jie mokinami, ne kaip individualybės, ne kaip asmenybės, visis turi būti vienodi, tuo pačiu metu pabaigti spręsti užduotis, jei tavo samprata skiriasi, tai viskas tu jau neatitinki [i7].* Informantų teigimu mokyklos administracija, mokytojai turi prisiimti atsakomybes, puoselėti vertybes: *Gera mokykla, kurioje visi mokytojai ir administracija yra suinteresuoti į kiekvieno mokinio sugebėjimus, poreikius, žiūri kaip į asmenybę [i7]. Geroje mokykloje, mokytojai atsakingai žiūri į savo darbą. Taip pat geroje mokykloje turi būti sprendžiamos visos problemos [i9].*

Siekiant išsiaiškinti mokyklos pasirinkimo priežastis, informantų buvo prašoma atkleisti kriterijus, kurie lėmė mokyklos pasirinkimą savo vaikui. Išanalizavus duomenis galima pažymėti, kad svarbiausias mokyklos pasirinkimo kriterijus yra lokacija (žr. 4 paveikslą). Šis kriterijus yra aktualus daugeliui tėvų, tačiau svarbiausias pradinių klasių mokinių tėvams: *Dėl atstumo [i1]. <..> na ir nedidelis atstumas nuo namų mums buvo privalumas [i2]. <...> kad būtų arti namų, kad nereikėtų vežti <...> [i3]. Pirmas ir vienintelis kriterijus kad mokykla yra arti namų [i4]. Mokyklą šią rinkomės tik todėl, jog ji arčiausiai namų [i6]. Ši mum buvo patogiausia pagal gyvenamą vietą [i7]. Rinkomės, nes arti gyvenamosios vietos [i8]. Ši mokykla yra arčiausiai mūsų namų, todėl ją pasirinkome [i9]. Tai jina buvo arčiausiai namų [i11].*

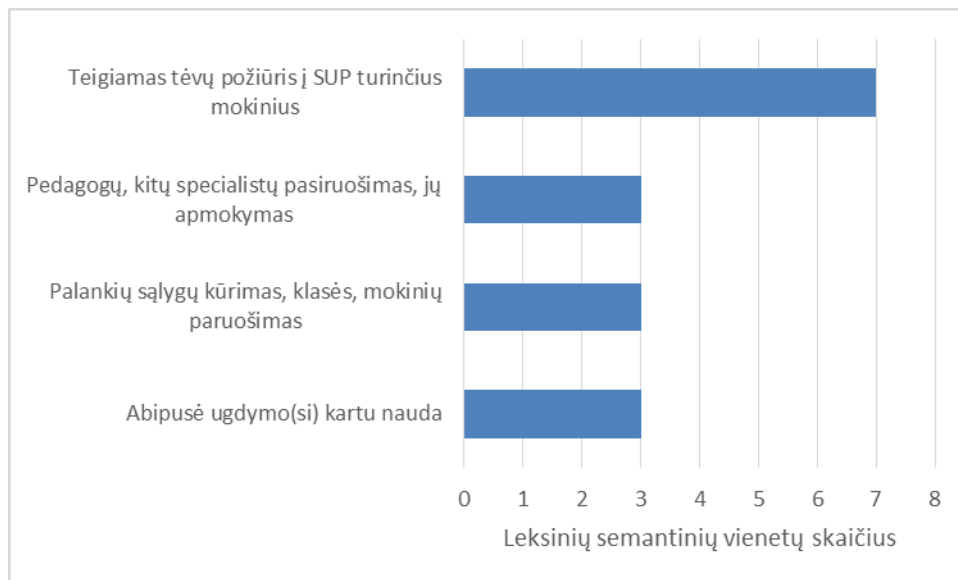

4 pav. Mokyklos pasirinkimo priežastys, kriterijai

Interviu dalyviai kalbėdami apie mokyklos pasirinkimo priežastis išskyrė veiksnius svarbius tėvams bei vaikui. Svarbiausias veiksnys tėvams, tai nemokamas mokslas: *Nu ir kad mokykla yra nemokama yra gi kur ir pinigus reikia mokėti [i3]. <...> yra valstybinė, mokslas nemokamas [i8]. Ir mokslas yra nemokamas [i11].* Kiti pavieniai veiksniai svarbūs tėvams: tinkama aplinka, mokytojo kompetencija. Svarbiausias veiksnys vaikams, tai draugai: *<..> jo draugų tenais ėjo [i1]. Iš tikrųjų todėl, kad iš jo darželio ėjo keli vaikai į šią mokyklą, tikėjomės, kad vaikui bus geriau, kai nebus visiškai vienas naujoje aplinkoje [i2].* Kiti pavieniai veiksniai svarbūs vaikui: patyčių vengimas, meno pakraipa. Taip pat keli tėvai savo vaikui parinko mokyklą, pagal rekomendacijas: *<...> pagal rekomendacijas [i5]. Šią mokyklą pasirinkome pagal rekomendacijas, atsiliepinimus, kitų tėvų pasisakymus [i12].*

3.3.3. Tėvų požiūris į mokinių įvairovę ir SUP turinčius mokinius

Siekiant išsiaiškinti tėvų požiūrį į mokinių įvairovę ir SUP turinčius mokinius, interviu dalyvių buvo prašoma išsakyti savo nuomonę, požiūrį apie pastebimą tendenciją, kad bendrojo ugdymo mokyklose mokosi vis daugiau mokinių turinčių specialiujų ugdymosi poreikių. Išanalizavus gautus duomenis galima pažymėti, kad tyrimo dalyviai atskleidė teigiamą požiūrį į SUP turinčius mokinius, tačiau jį labiausiai išryškino pradinių klasių mokinių tėvai: *Aš tai esu labai už [i1]. Turėdama tokį vaiką tikrai esu už tokią sistemą, bet aišku yra begalės niuansų <...> [i2]. Tai kaip mano vaikas, jau jis čia spec toks, dėl protinio... Tai nežinau, kiekvienas vaikas yra vaikas, ne visi gi vienodi, tai tegul mokosi kartu su visais [i3]. Tai yra normalu, tai yra neišvengiama [i5]. <..> tikrai gali mokytis bendrojo lavinimo klasėse [i8]. Na jie neturėtų būti atskirti, o jie turėtų mokytis su kitais [i9]. Na manau, kad taip ir turi būti, tikrai link to ir einama [i12] (žr. 5 paveikslą).*

5 pav. Tėvų požiūris į mokinių įvairovę, mokinius turinčius specialiųjų ugdymo(si) poreikių

Tėvai, kalbėdami apie SUP turinčius mokinius pažymi abipusės ugdymo(si) kartu naudos svarbą: *<...> jei ten kažkokia fizinė negalia, ar ten kažką truputį, nu kad tie vaikai patys jiems galėtų padėti tarkim [i1]. O šiaip vaikams ir tiems, ir kitiems gali būti naudingas toks bendradarbiavimas, kuris ugdo visas žmogiškas savybes, moko suprasti, pajauti įvairius žmones, moko tolerancijos, sveiko požiūrio [i8]. Vaikai gali išmokyti elgtis su kitokiais vaikais, mokytis nesmerkėti jų, nesityčioti [i10]. 5-8 klasių mokinių tėvai išreiškdami teigiamą požiūrį į visų mokinių mokymąsi drauge labiausiai akcentuoja palankių sąlygų kūrimo svarbą, mokinių bei klasės paruošimą: *Ir už tai, kad būtų sudarytos sąlygos mokytojams <...> tai yra mažesnis kiekis vaikų klasėje [i1]. <...> tam reikalui reikalingi padėjėjai, kad mokytojai būtų lengviau. Nes vienai mokytojai su dvidešimt penkiais vaikais ir bent keturiais vaikais su spec. poreikiais fiziškai ir psichologiškai, tai atlaikyti yra labai sunku. Ir tada nukenčia kokybė [i5]. <...> tik reikia tam paruošti klasę, mokytojus, turėtų būti daugiau papildomų specialistų [i8]. Pradinių klasių mokinių tėvai pažymi, kad sėkmingam SUP turinčių mokinių dalyvavimui reikalingas pedagogų bei kitų specialistų pasiruošimas: *Bet vėlgi esu už mokytojų apmokymą, kompetencijų gerinimą ir už tai, kad jie žinotų kaip yra [i1]. <...> svarbiausia, kad mokytojai būtų tam pasirengę [i2].***

3.3.4. Tėvų konstruojamos mokyklos sąsajos su Geros mokyklos koncepcija ir inkluzinio ugdymo vertybėmis

Siekiant išsiaiškinti tėvų konstruojamas mokyklos sąsajas su *Geros mokyklos koncepcija* ir inkluzinio ugdymo vertybėmis, tyrimo dalyvių buvo prašoma nurodyti, kokia turėtų būti mokyklos misija, pats svarbiausias tikslas. Išanalizavus gautus duomenis paaiškėjo, kad tyrimo dalyvių atsakymus gali suskirstyti į keturias kategorijas. Tyrimo dalyvių atsakymai buvo gana

vieningi, kadangi trys subkategorijos sulaukė po tiek pat teiginių, o ketvirtoji subkategorija, vienu teiginiu mažiau (žr. 3 lentelę).

3 lentelė

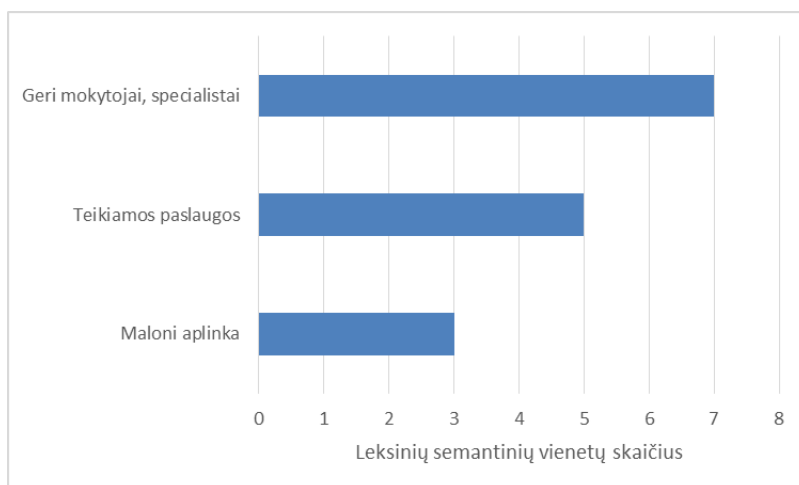
Tėvų formuluojama mokyklos misija, svarbiausias tikslas

Kategorija	Subkategorija	Teiginių pavyzdžiai	Leks. semant. vnt. skaičius
Mokyklos misija, svarbiausias tikslas	Ugdyti asmenybę, vertybes, atskleisti jos stipriąsias puses	<i>Ugdyti žmogų, ugdyti jo asmenybę. Atskleisti jo stipriąsias puses, paskatinti tą daryti [i7]. <...> rasti savo stipriąsias puses [i8]. Mokykla turėtų ne tik mokinti įvairius dalykus, bet ir ugdyti žmogaus asmenybę, nukreipti jį tinkama linkme, mokinti gyvenimiškų pamokų [i9].</i>	4
	Kurti visiems palankias sąlygas, visapusišką gerovę	<i><...> tai visiems, kad būtų gerai [i1]. Sudaryti sąlygas, kad mokykloje galėtų mokytis ir gerai jaustis kiekvienas vaikas [i2]. Svarbiausias mokyklos tikslas turėtų būti vaiko gerovė, teigiamas emocinis klimatas mokykloje, o ne vien akademiniai pasiekimai [i6].</i>	4
	Ugdyti mokinių norą mokytis, pažinti pasaulį	<i>Čia sunku pasakyti.. Nu kad vaikas kuo labiau norėtų mokytis, kažką sužinoti, ir taip, kas plačiau vyksta. Nu kiek įmanoma taip viską pažinti, kaip sakyt net susipažint su pasauliu.. Gal taip [i3].</i>	4
	Ugdyti vaiko savarankiškumą, pasitikėjimą savimi	<i>Išugdyti savim pasitikinčią, laisvą asmenybę [i1]. Išugdyti savarankiškumą, kad galėtų eiti aukštesnių mokslų, kad įgautų pasitikėjimą savimi, kad suprastų savo kelią [i7].</i>	3

Tėvų konstruojama mokyklos misija, pagrindinis tikslas siejasi su *Geros mokyklos koncepcijoje* įvardijamais pagrindiniais geros mokyklos aspektais. Pradinių klasių mokinių tėvai teigia, kad pagrindinis mokyklos tikslas yra kurti visiems palankias sąlygas, visapusišką gerovę bei ugdyti mokinių norą mokytis, pažinti pasaulį. 5-8 klasių mokinių tėvai pažymi, kad svarbiausia ugdyti vaiko asmenybę, savarankiškumą, pasitikėjimą savimi, atskleisti jos stipriąsias puses. 9-10 klasių mokinių tėvai mano, kad pagrindinis mokyklos tikslas yra išugdyti asmenybę, vertybes, atskleisti vaiko stipriąsias puses. Šios tėvų mintys turi bendrą sąsają su *Geros mokyklos koncepcija*, kadangi joje pažymėta asmenybės ūgties svarba, humaniškų vertybių puoselėjimas, ugdymas dialogiškas ir tyrinėjantis, ugdymo turinys įdomus, provokuojantis. Taip pat šie aspektai siejasi ir su inkluzio ugdymo vertybėmis, kurios akcentuoja į žmogų orientuotą ugdymą, vienodų galimybių, vaiko gerovės kūrimą.

3.3.5. Dabartinės mokyklos privalumai, trūkumai, tėvų lūkesčiai

Remiantis tėvų požiūriu buvo siekiama nustatyti dabartinės mokyklos privalumus, trūkumus, tėvų lūkesčius. Tyrimo duomenys atspindi, kad informantų išskiriamus mokyklos privalumus galima suskirstyti į tris subkategorijas (žr. 6 paveikslą).

6 pav. Mokyklos, kurioje mokosi vaikas privalumai

Daugiausiai teiginių užfiksuota subkategorijoje - geri mokytojai, specialistai: *Labiausiai džiaugėmės savo mokytoja [i4]. Dalis mokytojų yra geri specialistai [i8]. Na mums didžiausias privalumas, kad mokykloje dirba profesionalūs mokytojai [i12].* Galima pažymėti, kad šį mokyklos privalumą atskleidė 1-8 klasių mokinių tėvai, turintys aukštąjį išsilavinimą. Taip pat 1-8 klasių mokinių tėvams mokyklos privalumas yra mokykloje teikiamos paslaugos (valgykla, biblioteka): *Taip pat yra baseinas mokyklos patalpose, nu mokykloje [i1]. <...> vaikas po pamokų gali eiti į biblioteką pažaisti su kompiuteriu, ne jam labai patinka. Dar aišku labai gerai, kad yra valgykla, tai gali nemokamai pavalgyt [i3]. Valgykla yra labai svarbu [i5]. Viskas pritaikyta mokiniams, jų poreikiams, karštas maistas, yra pasirinkimas, visada galima pasirinkti, bent iš trijų patiekalų, skanus maistas. Tada yra kompiuteriai, Biblioteka yra [i7].* Mažiausiai teiginių užfiksuota subkategorijoje – maloni aplinka: *<...> gražūs stalai, sutvarkytos patalpos [i7]. Šiuo metu yra atnaujinta, nauja valgykla, tvarkingi kabinetai ir kitos patalpos. Tada mokiniams yra maloniau ateiti į mokyklą ir mokytis [i9]. Nu tas gerai, kad mokykla yra gan tvarkinga, jauki [i11]. Malonią aplinką kaip mokyklos privalumą nurodė vyresniųjų klasių mokinių tėvai,*

Analizuojant mokyklos trūkumus, gautus duomenis galima suskirstyti į penkias subkategorijas. Dar viena subkategorija pažymi tėvų nuomonę, jog mokykloje trūkumų nėra, taip mano trys tėvai. Didžioji daugumą tėvų analizuoja mokyklų trūkumus. Daugiausiai teiginių fiksuojančių mokyklos trūkumus pastebėta subkategorijoje – pedagogų kompetencijų stoka: *Tai tikrai pats didžiausias trūkumas, kurį matau mokykloje – tai nepasiruošę mokytojai, dirbti su kitokiais, sunkiais vaikais [i2]. Nu šitie mokytojai pirmą kartą turi tokį vaiką su tokiais sutrikimais. Tai jie dar nelabai žino apie tai <...> Ir matau, kad dar ne visi mokytojai yra pasiryžę keistis [i7]. Trūkumas –*

nemažai „tarybinių laikų“ mokytojų, kurie nesugeba suprasti šiuolaikiškų vaikų ir išdėstyti savo dėstomus dalykus [i10] (žr. 7 paveikslą). Šį trūkumą labiausia akcentuoja specialiųjų ugdymo(si) poreikių turinčių mokinių tėvai.

7 pav. Mokyklos, kurioje mokosi vaikas trūkumai

Kiti išsakyti mokyklos trūkumai sulaukė vienodo jas atspindinčių teiginių skaičiaus. Pradinių klasių mokinių tėvams mokyklos trūkumas yra nejauki fizinė mokyklos aplinka: *Nu man atrodo visgi ta aplinka yra pakankamai slegianti. Ir ta prasme, visas tas mokyklos pastatas ir tos erdvės ir visos mokinių erdvės, tokios yra šaltos, nejaukios ir praeini tais koridoriais, taip nelabai jauku [i1]. Nu gal, kad mokykla tokia nėra naujoviška labai, nu ta prasme, ten ir sienos ne visur gražios, nu kaip buvo prieš daug metų taip ir dabar yra. Nu vat tas pastatas galėtų būti paremontuotas <...> [i3].*, 5-8 klasių mokinių tėvams – didelis mokinių skaičius klasėse: *Matau daugiau trūkumų- didelės klasės, daug chaoso, triukšmo, patyčių, į kurias nelabai kas kreipia dėmesį, nes vaikų labai daug. Nėra galimybės mokytojui užmegzti šiltesnio santykio su mokiniu (skirtingai nei mažoje mokykloje), skirti jam daugiau dėmesio [i6]. Mokykla yra labai didelė pagal mokinių skaičių [i8].* Vyresniųjų klasių mokinių tėvai pažymi mokyklos trūkumą - įdomių veiklų, renginių stoka: *Nevyksta įvairūs renginiai, ar įdomios veiklos, kurios sudomintų mokinius, kad jie sužinotų, pamatytų, patirtų kažką naujo. Na arba vyksta labai retai, bet ir tai turbūt ne pagal mokinių interesus [i9]. Kiek su dukra kalbėjau supratau, kad mokiniams mokykloje norėtųsi kažkokių kitokių, įdomesnių veiklų, renginių, kad būtų šioks toks atotrūkis nuo pamokų, ten kažkokių svečių ar panašiai [i12]* bei mokiniui nepalanki mokykla, neigiamas emocinis fonas: *Tikrai negaliu pasakyti, kad mokykla yra gera. Tai ji nėra gera, bent jau mano vaiko situacijoje ji nėra gera. Nes pačiais pirmaisiais metais susidūrėme su be galia sunkumu, didžiuliu nepasitenkinimu ir tikrai kitais nemaloniais dalykais [i2]. Nemanau, kad ši mokykla yra gera. Trūksta geranoriškumo, supratimo iš pedagogų, tėvų, vaikų.*

Atrodo, jog mokykloje nuolat vyksta kova už išlikimą. Atkreipti dėmesį į mokinį, turintį specialiųjų ugdymosi poreikių, nėra kada, nes per didelis vaikų srautas [i6].

Tyrimo dalyviai išsakydami mokyklos privalumus ir trūkumus taip pat pasidalino savo teigiama ir neigiama patirtimi mokykloje. Jų atsakymai buvo suskirstyti į dvi kategorijas „Teigiama patirtis mokykloje“ ir „Neigiama patirtis mokykloje“, kurios pateiktos dvejose lentelėse (žr. 4, 5 lenteles).

4 lentelė

Teigiama patirtis mokykloje tėvų požiūriu

Kategorija	Subkategorija	Teiginių pavyzdžiai	Leks. semant. vnt. skaičius
Teigiama patirtis mokykloje	Patinkantys mokytojai, klasės draugai	<i>Esame patenkinti mokytoja, esame patenkinti klase, jo draugais [i1]. Tai esam patenkinti mokytoja, aišku visko būna [i3]. Esu patenkinta mokytojais jų mokymo metodais, suteikta vaikui reikiama pagalba [i4].</i>	6
	Komunikacija, bendradarbiavimas	<i>Kad būna viskas aiškiai išsakyta, namų darbai, užduotys, viskas paaiškinta, kas nepasisekė, kodėl. Duoda patarimų kaip su tuo vaiku dirbti, ta prasme būtent akademinuose dalykuose [i1]. Tikrai esu patenkinta informacijos gavimu iš mokytojų, jau šiais metais girdžiu, ne tik blogus dalykus apie savo vaiką, bet ir daugiau teigiamų dalykų. Nes atrodė, kad jie dalinasi tik kažkokia bloga informacija apie vaiką, o dabar tikrai daugiau tokio pasidžiaugimo, praneša svarbią informaciją, pasako ties kuo turime padirbti namuose [i2].</i>	3
	Asmeniškasis dėmesys kiekvienam vaikui	<i>Esam patenkinti dėmesiu, kurį skiria mokytoja kiekvienam vaikui ir mano vaikui asmeniškai [i1]. Skiria pakankamai individualaus dėmesio [i7].</i>	2
	Renginiai tėvams	<i><...>kartais vyksta įdomūs renginiai, paskaitos tėvams [i8]. Aj man tai patinka, kad kartas nuo karto vyksta renginiai tėvams. Aš tai mėgstu ateiti, buvo neseniai psychologė, tai džiaugiuosi, kad galiu iš namų išeiti, pasiklausti, nes įdomiai šneka [i11].</i>	2
	Įdomūs mokomieji dalykai	<i>O vaikui patinka eit per kabinetus, įdomūs dalykai [i5].</i>	1

5 lentelė

Neigiama patirtis mokykloje tėvų požiūriu

Kategorija	Subkategorija	Teiginių pavyzdžiai	Leks. semant. vnt. skaičius
------------	---------------	---------------------	-----------------------------

Neigiami patirtis mokykloje	Finansiniai aspektai	<i>Man nepatinka rinkliavos tokios, kurios nu neišku kas, dėl ko ir kaip. Man nepatinka, kad visos prailgintos grupės yra pakankamai brangios ir mokamos. Susidaro iš tiesų visai nemažai pinigų ir valgykla brangi [i1]. Aš tai tikrai esu nepatenkinta mokama prailginta grupe, dėl to net susimažinau darbo krūvį, nes tiesiog tikrai per brangu, kad ten vaikas pasilikytų [i2].</i>	3
	Atmosfera, mokytojų požiūris	<i>Esu nepatenkinta esama atmosfera, mokytojų požiūriu [i6]. O nepatenkinta, tai gal kaikuriais mokytojai, kurie mažai kreipia dėmesį į patyčias, jiems tik svarbu savo darbą dirbt, mokyt [i11].</i>	3
	Menkas kitų tėvų įsitraukimas, susipažinimas su įvairiomis situacijomis	<i>Net nežino kas tai, niekas nesigilina, bet svarbu pasakyti, kad viską imam visko reikia <...> Bet tiesiog, tas iš tokio mandrumo, va čia svarbu pinigais pasimėtyti, kuris čia daugiau iš mūsų turi ir kuris didesnę sumą pasiūlys rinkti per tėvų susirinkimą [i1]. Taip pat labai mažai įsitraukia aplamai visi tėvai [i8].</i>	3
	Didelis mokymosi krūvis	<i>O nepatenkinta turbūt, per dideliu mokymo krūviu, daromu spaudimu vaikui [i9]. Mokytojai galėtų daugiau mokyt mokykloje ir neužkrauti visko namų darbams [i10].</i>	2

Daugiausiai teiginių užfiksuota teigiamų charakteristikų kategorijoje. Tėvai dalindamiesi teigiama patirtimi mokykloje labiausiai savo patirtį sieja su patinkančiais mokytojais, vaiko klasės draugais. Taip pat tėvai išsako teigiamą komunikacijos, bendradarbiavimo su mokytojais patirtį. Buvo tėvų, kurie teigė, jog yra patenkinti mokytojų asmenišku dėmesiu vaikui, džiaugėsi renginiais skirtais tėvams, bei įdomiais vaikų mokomaisiais dalykais. Apžvelgiant tėvų neigiamą patirtį mokykloje galima pastebėti, jog trys kategorijos sulaukė tokio pat jas atspindinčių teiginių skaičiaus. Taigi galima teigti, kad tyrimo dalyviai yra vienodai nepatenkinti vyraujančiais finansiniais aspektais, esama atmosfera, mokytojų požiūriu bei menku kitų tėvų įsitraukimu, susipažinimu su įvairiomis situacijomis. Keletas tėvų išreiškė savo nepasitenkinimą per dideliu mokiniams skiriamu mokymosi krūviu.

Tyrimo dalyviai vertindami dabartinės mokyklos privalumus, trūkumus, išsakydami savo patirtis mokykloje taip pat nurodė ir lūkesčius, kurių tikisi ateityje (žr. 6 lentelę).

6 lentelė

Išsakomi tėvų lūkesčiai

Kategorija	Subkategorija	Teiginių pavyzdžiai	Leks. semant. vnt. skaičius
Norimi nokvėčiai	Mažesnės klasės	<i><...> mažinti mokinių skaičių klasėse [i1]. Kad sumažintų klases <...> Aš tikrai norėčiau pakeisti mokinių skaičių klasėse kad mokytojams nebūtų tokie dideli krūviai, kad spėtų skirti daugiau individualaus dėmesio [i7].</i>	3

Mokytojo pagalbininkai, didesnė pagalba SUP mokiniams	<...>skirti pagalbininkus mokytojo [i1]. Kad ateis toks metas, kai kitoks nei visi vaikas, gaus kokybiškas mokymo paslaugas, didesnę pagalbą [i2]. Va va, tikiuos, kad ateityje atsiras daugiau pagalbos mokiniams, kurie turi spec. poreikių [i5].	3
Daugiau naujovių, pamokų kitose aplinkose	Tikiuosi daugiau pamokų išvažiuojamų, ne mokykloje, kur būtų susipažįstama su naujais mokslo atradimais, su istorija [i8]. Tikiuosi, kad ateityje mokykloje, pamokose bus dar daugiau įvairių naujų dalykų, kažkokių išmanių sprendimų, kurie tik stiprins mokinių norą mokytis, viskas bus šiuolaikiška [i12].	3
Didesnis dėmesys mokytojams, jų tobulėjimui, naujovių diegimui	Pirmiausia reikia sudaryti sąlygas, o tik tada reikalauti iš mokytojų, truputėlį tobulintis ir eiti koja kojon su šiandiena [i1]. Norisi, kad būtų atsižvelgta į mokytojų pageidavimus, kad jie būtų labiau gerbiami, bei labiau pasitikėtų savimi, ir stiprėtų jų darbo motyvacija [i8].	2
Kiekvieno individualumo pripažinimas	Nu ir dar, norėčiau, kad mokytoja nelygintų visų vaikų, iš visų to pačio nesitikėti. Va kaip mano vaikui sunkiau sekasi, nu jis toks silpnesnis yra, ne taip sekasi, bet va palygina jį, tai su tais pirmūnais [i3]. Kad pamokose nebus keliami vienodi reikalavimai visiems vaikams, kad nebebus vaikai skirstomi, pagal tai kaip jie parašė testus [i4].	2
Jaunų mokytojų	Tikiuosi, kad mokykloje atsiras daugiau jaunų mokytojų, kurių požiūris į mokymą bus šiuolaikiškas. Nes vyresnio amžiaus mokytojai įsivaizduoja, kad viską moka, nereikia tobulėti [i9]. Jaunų, motyvuotų, pasiryžusių mokytis, o ne algų reikalaujančių mokytojų [i10].	2
Indivualesnis darbas su mokiniais	Nu pavyzdžiui, jeigu mokytoja sako, kad kažko vaikas neišmoko, nu tai, kad galėtų labiau su juo padirbt.. Nu, nes aš tai ne mokytoja, ne viską jam galiu padėt. Tai manau, mokytoja galėtų dar su juo asmeniškai padirbt, nu nes jam tai sunkiau sekasi nei kitiem vaikam [i3].	1

Informantų požiūris buvo gana vieningas, jie labiausiai tikisi, kad ateities mokyklose bus mažesnis mokinių skaičius klasėse, kad ateityje bus daugiau mokytojo pagalbininkų, kad pamokose bus daugiau naujovių. Taip pat keletas tėvų tikisi, jog ateityje bus skiriamas didesnis dėmesys mokytojams, jų tobulėjimui naujovių diegimui bei indivualesniam mokinio pažinimui ir pripažinimui. Vienas informantas norėtų indivualesnio mokytojų darbo su mokiniais.

Išvados

1. Teorinės literatūros, nacionalinių bei tarptautinių dokumentų analizė atskleidė, kad geros mokyklos samprata neatsiejama nuo sėkmingai, veiksmingai, kokybiškai dirbančios mokyklos sampratos. Gera mokykla siekia visų mokinių pažangos, kiekvieno mokyklos bendruomenės nario tobulėjimo, geresnių rezultatų, skatina rūpintis kiekvieno mokinio individualiais mokymo(si) poreikiais, geriausiomis mokymo(si) sąlygomis. Geroje mokykloje, kuriama atvira atmosfera, priimami pasiūlymai, pastabos, diegiamos naujovės. Taip pat svarbus bendradarbiavimas, pedagogų profesionalumas, veiksminga lyderystė ir mokyklos valdymas, kokybiškas mokymas, tėvų įtraukimas, draugiškas mikroklimatas. Geroje mokykloje kiekvienas mokinys jaučia asmeninį pasitenkinimą mokymo(si) procese, geba mokytis, reikšti savo nuomonę. Šios pagrindinės geros mokyklos sampratą atspindinčios idėjos siejasi su inkluzinio ugdymo vertybėmis, kadangi inkluzinis ugdymas siekia užtikrinti lygias teises į mokslą, orientuojasi į kiekvieną žmogų, pripažįsta jų skirtumus ir į juos atsižvelgia. Taip pat inkluzinėje kaip ir geroje mokykloje siekiama kiekvieno mokinio gerovės, sudaromos vienodos ir visiems palankios ugdymo(si) sąlygos. Geros mokyklos samprata glaudžiai siejasi su inkluzinio švietimo idėjomis bei vertybėmis.
2. Empirinio tyrimo duomenys rodo, jog didžioji dalis tėvų konstruodami savo vaiko paveikslą, pirmiausia nurodo teigiamus charakterio bruožus. Kiti mažiau akcentuojami aspektai – vaiko mokymosi rezultatai, neigiami būdo bruožai, pomėgiai, specialieji ugdymo(si) poreikiai. Gauti duomenys atspindi dvi pagrindines vaikų klasės charakteristikas – draugiški, pagarbūs mokinių santykiai arba vyraujančios patyčios. Draugiškus mokinių santykius pažymėjo pradinė ir pagrindinė klasių mokinių tėvai, o apie patyčias klasėje daugiausiai kalbėjo pagrindinėse klasėse besimokančių mokinių tėvai. Vyresniųjų klasių mokinių tėvai atskleidė, kad jų vaikų klasėje vyrauja vienas kito priėmimas ir palaikymas. Analizuojant mokinių santykius su mokytojais išryškėjo, kad pradinė klasių mokiniai su mokytojais palaiko pagarbius ir šiltus santykius, o aukštesnėse klasėse besimokantys mokiniai su mokytojais dažniau bendrauja nepagarbiai. Didžioji dalis mokinių mokykloje jaučiasi gerai, klasėje vyrauja teigiamas mikroklimatas, palanki ugdymo(si) aplinka.
3. Išanalizavus gautus duomenis galima teigti, kad tėvams gera mokykla yra mokykla, kurioje vyrauja palanki ugdymo(si) aplinka, teigiamas mikroklimatas. Šią sampratą išryškino aukštąjį išsilavinimą turintys tėvai, kurie augina aukštesnėse klasėse besimokančius vaikus. Pradinė klasių mokinių tėvams gera mokykla asocijuojasi su profesionaliais, nuolat tobulėjančiais pedagogais, pagrindinė klasių mokinių tėvams gera mokykla, tai bendruomenė, kurioje bendradarbiauja mokiniai, tėvai, mokytojai. Taip pat išanalizavus gautus duomenis galima

išskirti ryškiausią mokyklos pasirinkimo kriterijų – lokaciją. Šis kriterijus yra aktualus daugeliui tėvų, tačiau svarbiausias pradinių klasių mokinių tėvams. Nustatytos ir kitos, ne tiek reikšmingos mokyklos pasirinkimo priežastys, tokios kaip nemokamas mokslas, rekomendacijos, toje mokykloje besimokantys vaiko draugai.

4. Atliktas tyrimas atskleidė teigiamą tėvų požiūrį į mokinių įvairovę ir SUP turinčius mokinius. Visi tyrime dalyvavę tėvai išsakė teigiamas nuostatas, tačiau jas labiausiai išryškino pradinių klasių mokinių tėvai. Pagrindinių klasių mokinių tėvai labiausiai akcentuoja palankų sąlygų kūrimo, mokinių, klasės paruošimo svarbą, o pradinių klasių mokinių tėvai pažymi pedagogų bei kitų specialistų pasiruošimo būtinybę. Taip pat tėvai kalbėdami apie mokinių įvairovę klasėje, pažymi abipusę ugdymo(si) kartu naudą.
5. Tėvų konstruojama mokyklos misija, pagrindinis tikslas siejasi su *Geros mokyklos koncepcijoje* įvardijamais pagrindiniais geros mokyklos aspektais. Pradinių klasių mokinių tėvai teigia, kad pagrindinis mokyklos tikslas yra kurti visiems palankias sąlygas, visapusišką gerovę bei ugdyti mokinių norą mokytis, pažinti pasaulį. pagrindinių klasių mokinių tėvai pažymi, kad svarbiausia ugdyti vaiko asmenybę, savarankiškumą, pasitikėjimą savimi, atskleisti jos stipriąsias puses. Aukštesniųjų klasių mokinių tėvai mano, kad pagrindinis mokyklos tikslas yra išugdyti asmenybę, vertybes, atskleisti vaiko stipriąsias puses. Šios tėvų mintys turi bendrų sąsajų su *Geros mokyklos koncepcija*, kadangi joje pažymėta asmenybės ūgties svarba, humaniškų vertybių puoselėjimas, ugdymas dialogiškas ir tyrinėjantis, ugdymo turinys įdomus, provokuojantis. Taip pat šie aspektai siejasi ir su inkluzinio ugdymo vertybėmis, kurios akcentuoja į žmogų orientuotą ugdymą, vienodų galimybių, vaiko gerovės kūrimą.
6. Remiantis tėvų požiūriu galima teigti, kad pagrindinis dabartinės mokyklos privalumas yra geri mokytojai, specialistai, šį privalumą atskleidė pagrindinių klasių mokinių tėvai, turintys aukštąjį išsilavinimą. Taip pat pagrindinėse klasėse besimokančių mokinių tėvams mokyklos privalumas yra mokykloje teikiamos paslaugos (biblioteka, valgykla). Vyresniųjų klasių mokinių tėvams mokyklos privalumas yra maloni, tvarkinga aplinka. Specialiųjų ugdymo(si) poreikių turinčių mokinių tėvai išsako mokyklos trūkumą – pedagogų kompetencijų stoka. Pradinių klasių mokinių tėvams mokyklos trūkumas yra neįdomi fizinė mokyklos aplinka, pagrindinių klasių mokinių tėvams – didelis mokinių skaičius klasėse, o vyresniųjų klasių mokinių tėvams – įdomių veiklų, renginių stoka. Taip pat galima pažymėti, kad ketvirtadalis tyrime dalyvavusių tėvų teigia, jog mokykloje trūkumų nėra. Tėvai mokykloje yra labiausiai patenkinti mokytojais, vaiko klasės draugais, o labiausiai nepatenkinti finansiniais aspektais, atmosfera, mokytojų požiūriu, per menku kitų tėvų įsitraukimu. Analizuojant išsakomus tėvų lūkesčius, galima pastebėti, kad tėvai mokykloje labiausiai norėtų sumažinti mokinių skaičių

klasėse, kad mokyklose būtų daugiau mokytojų pagalbinių bei būtų skiriama didesnė pagalba SUP turintiems mokiniams. Taip pat tėvai ateityje norėtų daugiau naujovių ugdymo(si) procese, pamokų kitose aplinkose.

Literatūra

1. Ainscow, M., Booth T., Dyson, A. (2006). *Improving Schools, Developing Inclusion*. Routledge: Taylor and Frances Group.
2. Ališauskas, A., Ališauskienė, S. (2011). *Inkliuzinės mokyklos kūrimas*. Švietimo konsultantų rengimas ir kvalifikacijos tobulinimas. Vilnius.
3. Ališauskas, A., Ališauskienė, S., Gerulaitis, D., Kaffemanienė, I., Melienė, R., Miltenienė, L.(2011). *Specialiųjų ugdymo(si) poreikių tenkinimas*. Lietuvos patirtis užsienio šalių kontekste. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
4. Bagdonė, I. (2015). *Šiuolaikinės mokyklos valdymas*. Švietimo problemos analizė. Nr.2(126). Prieiga per internetą: https://www.sac.smm.lt/wp-content/uploads/2016/01/vlm_SPA-2015-sausis-Nr2-126.pdf [žiūrėta 2019-06-11].
5. Balevičienė, S., Urbanovič, J. (2012). *Kas yra gera mokykla?* Švietimo problemos analizė. Gegužė Nr. 3 (67).
6. Biscevic, I. ir kt. (2017). *Inkliuzinio ugdymo įgyvendinimo kliūtys: Bosnijos ir Hercegovinos mokytojų nuostatos*. Specialusis ugdymas 1 (36).
7. Booth, T., Ainscow, M. (2002). *Index for Inclusion*. Bristol: CSIE.
8. Buraitytė, A., Lekavičiūtė, E. (2019). *Darnaus vystymosi tikslų rekomendacijų rinkinys*. Prieiga per internetą: [http://rv.lt/uploads/main/documents/files/Darnaus%20vystymosi%20tiksl%C5%B3%20rekomendacij%C5%B3%20rinkinys\(1\).pdf](http://rv.lt/uploads/main/documents/files/Darnaus%20vystymosi%20tiksl%C5%B3%20rekomendacij%C5%B3%20rinkinys(1).pdf) [žiūrėta 2019-01-06].
9. *Committee on the Rights of Persons with Disabilities*. General comment No. 4 (2016) Article 24: Right to inclusive education. 2 September 2016.
10. CRPD-GC-4 (2016). *Committee on the Rights of Persons with Disabilities*. General comment No. 4 (2016). Article 24: Right to inclusive education. 2 September 2016. Article 24 (11).
11. Downes, P., Nairz-Wirth, E., Rusinaitė, V. (2017). *Structural indicators for inclusive systems in and around schools*. Prieiga per internetą: http://nesetweb.eu/NESETII_Structural_Indicators.pdf [žiūrėta 2019-06-02].
12. Education 2030 (2016). *Incheon Declaration and Framework for Action for the implementation of Sustainable Development Goal 4: Ensure inclusive and equitable quality education and promote lifelong learning opportunities for all*. Prieiga per internetą: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000245656> [žiūrėta 2019-06-30].
13. European Centre for the Development of Vocational Training (2010). *Better competences through better teaching and learning. Findings from study visit 2008/09*. Prieiga per internetą: https://www.cedefop.europa.eu/files/4093_en.pdf [žiūrėta 2019-08-02].

27. Mažylienė, A. (2011). *Inkliuzinio ugdymo organizavimas bendrojo ugdymo mokykloje*. Mažylienė, A. ir kt. *Inkliuzinis ugdymas ir komandinė pagalba mokiniui*. Metodinės rekomendacijos mokytojams, švietimo pagalbos teikėjams. Vilnius: Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centras.
28. Mikėnė, S., Jevsejevienė, J., Zablackė, R. (2018). *Geros mokyklos samprata tėvų požiūriu*. Tyrimo ataskaita. Prieiga per internetą: https://www.sac.smm.lt/wp-content/uploads/2018/11/Geros-mokyklos-samprata-tevu-pozhuriu_2018.pdf [žiūrėta 2018-11-25].
29. Muižnieks, N. (2015). *Inclusive education vital for social cohesion in diverse societies*. Prieiga per internetą: <https://www.coe.int/en/web/commissioner/-/inclusive-education-vital-for-social-cohesion-in-diverse-societies> [žiūrėta 2019-07-02].
30. Naker, D. (2009). *What is a good school? Imagining beyond today to create a better tomorrow*. Kampala, Uganda.
31. OECD (2018). *PISA 2015 Results in Focus*. Prieiga per internetą: <https://www.oecd.org/pisa/pisa-2015-results-in-focus.pdf> [žiūrėta 2019-08-02].
32. OECD (2018). *The future of education and skills Education 2030*. Prieiga per internetą: [https://www.oecd.org/education/2030/E2030%20Position%20Paper%20\(05.04.2018\).pdf](https://www.oecd.org/education/2030/E2030%20Position%20Paper%20(05.04.2018).pdf) [žiūrėta 2019-06-04].
33. Official Journal of the European Union (2009). *Council Conclusions of 12 May 2009 on a strategic framework for European cooperation in education and training (ET 2020)*. Prieiga per internetą: http://www.cedefop.europa.eu/files/education_benchmarks_2020.pdf [žiūrėta 2019-06-04].
34. Sivertsen, J. (2015). *The Importance of Parental Involvement in Your Child's Education*. Prieiga per internetą: <http://www.washingtonchristian.org/blog/the-importance-of-parental-involvement-in-your-childs-education> [žiūrėta 2019-09-14].
35. Stubbs, S. (2008). *Inclusive Education. Where there are few resources*. Prieiga per internetą: <https://www.eenet.org.uk/resources/docs/IE%20few%20resources%202008.pdf> [žiūrėta 2019-06-02].
36. Sustainable development goals (2015). *Quality education: why it matters*. Prieiga per internetą: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/wp-content/uploads/2017/02/4.pdf> [žiūrėta 2019-02-09].
37. Švietimo problemos analizė. (2013). *Nepriklausomos valstybės švietimo kūrimo pamokos: 1988–2012*. Prieiga per internetą: https://www.sac.smm.lt/wp-content/uploads/2016/01/bs_Nepriklausomos-valstybes-svietimo-kurimo-pamokos-1988-2012-2013-12.pdf [žiūrėta 2018-12-02].

38. Targamadžė, V. (2017). Geros mokyklos koncepcijos įgyvendinimo linkmės. Mokslo studija. Vilnius: VUL.
39. *Thematic Study of the Rights of Persons with Disabilities to Education* (2013). Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. Human Rights Council.
40. Tidikis, R. (2003). *Socialinių mokslų tyrimų metodologija*. Vilnius.
41. Tureikytė, D. (2004). *Socialinių tyrimų metodai*. Sociologija. Kaunas: VDU.
42. UNESCO (1994). *The Salamanca statement and framework for action on special needs education*. Prieiga per internetą: http://www.unesco.org/education/pdf/SALAMA_E.PDF [žiūrėta 2019-07-02].
43. UNESCO (2009). International Conference on Education 48th session, Geneva, Switzerland. 25–28 November 2008. *Inclusive Education: the Way of the Future*. Final Report. Prieiga per internetą: http://www.ibe.unesco.org/fileadmin/user_upload/Policy_Dialogue/48th_ICE/ICE_FINAL_REPORT_eng.pdf [žiūrėta 2019-02-11].
44. UNESCO (2009). *Policy Guidelines on Inclusion in Education*. Prieiga per internetą: <http://unesdoc.unesco.org/images/0017/001778/177849e.pdf> [žiūrėta 2018-10-01].
45. UNESCO (2019). *Education transforms lives*. Prieiga per internetą: <https://en.unesco.org/themes/education> [žiūrėta 2019-06-30].
46. United Nations (2016). *Committee on the Rights of Persons with Disabilities*. General comment No. 4 (2016) Article 24: Right to inclusive education.
47. Vaicekauskienė, V. ir kt. (2013). *Geros mokyklos koncepcija*. Parengta įgyvendinant projektą „Kokybės vadybos stiprinimas bendrojo lavinimo mokyklose (modelių sukūrimas)“. Prieiga per internetą: http://www.nmva.smm.lt/wp-content/uploads/2015/08/GM_koncepcija_11-121-V.V..pdf [žiūrėta 2018-12-14].
48. Vaičekauskienė, S., Gražytė, A., Kiseliovė, E., Tumlovskaja, J. (2017). *Gera mokykla: vizija ir realybė*. Švietimo problemos analizė, Nr. 2 (158).
49. Valantinas, A. (2012). *Tėvų į(si)traukimas į mokinių ugdymą*. Švietimo problemos analizė. Birželis Nr.8 (72).
50. Valstybinė švietimo 2013–2022 metų strategija (2013). Valstybės žinios, 2013-12-30, Nr. 140-7095. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.463390> [žiūrėta 2019-02-11].
51. Žydžiūnaitė, V. (2011). *Baigiamojo darbo rengimo metodologija*. Mokomoji knyga. Klaipėdos valstybinė kolegija.

Viktorija Konstanblackaitė

**THE CONCEPT OF GOOD SCHOOL IN THE CONTEXT OF INCLUSIVE EDUCATION:
A PARENTAL APPROACH**

The Master's Degree Thesis

Summary

In this final master's work it is being reached to reveal the parental concept of a good school in the context of inclusive education. This master's work analyzes the concept of a good school, the criteria of school's choices, the advantages and disadvantages of a current school, expectations and a viewpoint of parents to diversity of learners. In the theoretical part on the basis of analysis literature and national and international documents it is being analyzed the concept of a good school and its connection with values of inclusive education.

In the survey that was done in September –October in 2019, 12 parents (N=12) who bring up children that studying in 1-10 class participated. The aim of this survey is revealing features of a good school and its the connections with values and indications of inclusive education. To process received data the quantitative analysis of interview content was applied. The most important conclusions of empirical research: 1) Parents constructing their depiction first of all indicate positive character features. The main characteristics of children interrelationships are friendly relationships or bullying. 2) The concept of a good school is related with favorable educational environment, positive microclimate, professional educators and pleasant surroundings. The main criteria of school options – location. 3) Parents revealed their positive viewpoint to diversity of learners and to learners who have special needs. Parents emphasize the importance of creating favorable conditions as well as preparation of educators and classrooms. 4) The main aim of the mission which is under construction by parents relates with aspects named as aspects of a good school in the concept of a good school: the importance of personality's growth, nurturing humane values. 5) According to parents, the main advantages of current school are good teachers, professionals, services provided, pleasant environment. The disadvantages – lack of pedagogical competences, a big amount of learners in the classroom as well as lack of interesting activities and events. Expectations – lower amount of learners in the classrooms, more help to learners who have special needs and innovations in educational process.

Key words: a good school, inclusive school, inclusive education.

PRIEDAI

INTERVIU KLAUSIMAI TĖVAMS:

1. Papasakokite apie savo vaiką.
2. Papasakokite apie savo vaiko klasę (kaip vaikai sutaria tarpusavyje, su mokytojais, kaip jiems sekasi mokytis).
3. Kaip jūsų vaikas jaučiasi klasėje / mokykloje?
4. Kaip apibūdintumėte gerą mokyklą?
5. Kokie yra mokyklos, kurioje mokosi jūsų vaikas privalumai, trūkumai?
6. Kokiais kriterijais rėmėtės rinkdami savo vaikui mokyklą? Kas lėmė, kad pasirinkote būtent šią mokyklą savo vaikui?
7. Kuo esate patenkinti? O kuo ne?
8. Pastebima tokia tendencija, kad bendrojo ugdymo mokyklose mokosi vis daugiau mokinių turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių. Ką jūs apie tai galvojate?
9. Kaip manote, kokia turėtų būti mokyklos misija? Koks turėtų būti svarbiausias mokyklos tikslas?
10. Kokių pokyčių tikėtės mokykloje? Ką norėtumėte joje pakeisti?

Studentas (vardas ir pavardė, universitetas, studijų programos pavadinimas): Viktorija Konstanblackaitė, Šiaulių universitetas, Specialiojo ir inkliuzinio ugdymo koordinavimas.

Studento mobilus tel. nr. ir el. pašto adresas: +37062837681; Viktorijakons@gmail.com.

Baigiamojo darbo vadovas: doc. dr. Lina Miltenienė.

Baigiamojo darbo vadovo el. pašto adresas: lina.milteniene@su.lt.

SUTIKIMO DALYVAUTI TYRIME FORMA

Baigiamojo darbo tema:

Geros mokyklos samprata inkliuzinio ugdymo kontekste: tėvų požiūris.

Tyrimo tikslas:

Remiantis tėvų apklausos duomenimis, atskleisti geros mokyklos požymius, ryšį su inkliuzio ugdymo vertybėmis.

Nr.	Sutikimo objektas	Taip	Ne
1.	Suprantu, kad mano dalyvavimas tyrime yra savanoriškas ir esu laisvas bet kuriuo metu, neaiškindamas priežasčių pasitraukti iš tyrimo be jokių neigiamų pasekmių.		
2.	Sutinku, kad tyrimo metu mano išsakyti komentarai būtų užkoduoti ir neatskleidžiant asmens duomenų (anonimiškai) būtų cituojami studento rengiamame magistro baigiamajame darbe (MBD).		
3.	Suprantu, kad tyrimas yra dalis MBD, kuris bus ginamas viešame kvalifikacinės gynimo komisijos posėdyje ir duodu leidimą pristatyti tyrimo metu mano išsakytus komentarus viešame kvalifikacinės gynimo komisijos posėdyje, neatskleidžiant mano asmens duomenų.		
4.	Suprantu, kad mano asmens duomenys (vardas, pavardė ir kt.) yra MBD darbo dalis ir šie duomenys, kokybės užtikrinimo tikslais, gali būti prieinami universiteto atstovams, susijusiems su MBD rašymu (darbo vadovas, recenzentas, kvalifikacinė gynimo komisija) ir duodu leidimą šiems universiteto atstovams turėti priėjimą prie surinktų duomenų.		
5.	Sutinku, kad MBD, kuriame esu cituojamas (nenurodant asmens duomenų), būtų viešai paskelbtas internete.		
6.	Sutinku dalyvauti tyrime		

Tyrimo metu surinkti duomenys bus saugomi slaptažodžiais apsaugotuose kompiuteriuose ir tik baigiamojo darbo autorius turės prieigą prie surinktų duomenų. Kilus klausimų ar abejonių visada galite susisiekti su darbo autoriumi el.p. Viktorijakons@gmail.com arba magistro baigiamojo darbo vadovu el. p. lina.milteniene@su.lt.

_____
Respondento vardas, pavardė

_____
Data

_____
Parašas

_____
Studento vardas, pavardė

_____
Data

_____
Parašas

Protokolas nr. 1

1. Mano pirmokas yra pakankamai jautrus. Jisai perfekcionistas, viską nori padaryti tobulai ir jeigu jam kažkas neišeina, jis labai jautriai sureaguoja į nesėkmę, todėl buvo truputėlį neramu dėl mokyklos kaip jam seksis, kai bus daug vaikų ir ne visada jam pavyks pirmauti.
2. Iš tikrųjų mano vaikas nėra labai plepus, tai gal ne viską žinau, bet labai džiaugiuosi, kad jisai yra tenais su savo geriausiu draugu, su kuriuo iš darželio kartu atėjo, tai dėl to jam daug lengvesnė ta adaptaciją mokykloje, nes jie kartu sėdi, visa kita.. Tai kažkaip pakankamai tuo džiaugiuosi.
 Su mokytojomis jisai sutaria neblogai, pakankamai drąsus, tai tokių kaip ir problemų nėra, o kartais mokytojos išsako, tai kad truputėlį yra nu tų kartais mokymosi, nenoro pabandyti dar kartą, jeigu iš pirmo neišeina.
 Klasėje yra.. Šiaip tai klasė man atrodo visai nebloga, nes yra pakankamai stipri mokytoja ir per tėvų susirinkimą pirmąjį mums buvo labai aiškiai pasakyta, kas vyksta, kaip vyksta, kaip vyksta pamokos, kaip vyksta užklasinė veikla.. O dėl tų tradicijų iš tikrųjų, kadangi pirmi metai, aš tiksliai visų ir nežinau. Bet kai kažkas vyksta renginys, ar kas, tai visą laiką tikrai praneša. Kiek jau teko tai jau viskas buvo pasakyta iš anksto. Tai dabar lauksiu daugiau žinių.
3. Man atrodo klasėje šiuo metu jis jaučiasi gerai, saugiai, kadangi jam yra pažįstamų žmonių, vaikų kitų. Kaip tik ir vakar kalbėjom, jisai sakė, kad yra vaikų, kurie elgiasi negražiai, bet jisai tiesiog nekreipia dėmesio, nes . nu tiesiog kaip pasakyt, kolkas tikrai nėra tenais jokių nei patyčių, nei nieko nėra prasidėjusio, tai labai džiaugiuosi.
 O mokykloje jisai jaučiasi neblogai. Aišku jisai taip kartais su pavydu žiūri į brolių ir sesę ir sako, kad pas juos daugiau renginių, švenčių, išvykų negu pas mus. Nors jie jau irgi buvo išvažiavę, keliavo į saugaus eismo ten tą mokyklą, paskui buvo po muziejus, važiavo po Kauno muziejus. Tai man atrodo kaip ir tenais yra neblogai, tiesiog kitaip negu daržely , kadangi tai yra pirmi metai, tai jam yra pakankamai keista, kad baigėsi viskas dvylika trisdešimt, o ne penktą vakaro, kaip, kad buvo. Bet man atrodo pati mokyklos atmosfera yra pakankamai nebloga, galbūt tą atmosferą kuria mokytojas. Pradinukam.. Paskui gal ten svarbiau visa aplinka, kiti mokytojai , o pradžioj svarbu pradinių klasių mokytojas
4. Gera mokykla, tai yra kur vaikams yra saugu, tai pirmiausiai. O tą turi užtikrinti mokytojai, kurie turi turėti pakankamai pedagoginių, psichologinių žinių ir nuolat mokytis.. Nu kaip žinome paprastai mokytojai tiesiog nuleidžia rankas arba jau galvoja, kad viską moka, nes keturiasdešimt metų dirba toj pačioj klasėj, bet iš tikrųjų laikas keičiasi , vaikai keičiasi ir taip sustoti yra labai sudėtinga. Nes iš tikrųjų dabar mokyklose sudėtinga dirbti, tai man atrodo, kad

reikia tiesiog daugiausia dėmesio skirti mokytojų kompetencijom ir palaikymui mokytojų.. Ne kiek auditų ir vertinimo, kiek palaikymo, mokymų ir.. nu man atrodo nuo mokytojų priklauso.. O tenais visas inventorius ir ten visa kita kaip jinai ten atrodo, tai jau eina į antrą planą.

5. Privalumai... Mes iš tikrųjų rinkomės pagal tai kas yra arti namų, tai mūsų didžiausias privalumas yra atstumas nuo namų, kad vaikas gali pats pareit. Taip pat yra baseinas mokyklos patalpose, nu mokykloje. Yra baseinas, kurį mano vaikas lanko, jau daug metų, tai keturis metus. Tai jam iš tikrųjų labai patogiu, labai patogiu nueiti ir dėl to, kad gerų rekomendacijų gavome apie pačią mokytoją. Tai dėl to mum kažkaip viskas susidėjo ir manom, kadangi mokytojui teikėm prioritetą ir atstumas nuo namų.

Trūkumai... Nu man atrodo visgi ta aplinka yra pakankamai slegianti. Ir ta prasme, visas tas mokyklos pastatas ir tos erdvės ir mokinių visos erdvės, tokios yra šaltos, neįdomios ir praeini, tai koridoriais, taip .... nelabai jauku, tai, bet ne čia esmė. Bet šiaip iš tikrųjų mokyklos lygis man atrodo nėra labai aukštas ir tai buvo galima stebėti iš rugsėjo pirmosios šventės, kuri buvo prasta. Tai švelniai tariant, tas visas bendras kontekstas gal ir nelabai.. Bet susitikus su mokytoja nuėjus į tą klasę, mokytoja rodė visas priemones, kaip jie dirba, iš ko jie dirba.. Rašo žinutes apie.. su visokiom užduotim supažindina. Tai man atrodo, kad tai yra kokybiškas dėmesys vaikui, vaiko situacijai konkrečiai. Bet bendrai tai mokykla man nepatinka.

Aš sakyčiau, kad nenorėčiau leisti vaiko tenais nuo penktos klasės. Kaip pradinė, tai man atrodo yra puiki, nes pakankamai geros yra sudarytos sąlygos, yra geros mokytojos. Žinau, kad ir kitos yra geros mokytojos, yra visai ten stiprūs.. tie ir informatikai ir anglų kalba, kaip pamokos, kur kitose mokyklose ne visose yra. Tai aš kaip ir džiaugiuosi, sakyčiau gera, bet kaip vidurinė nepasakyčiau, nes aš pati esu dirbusi mokykloje, žinau kas vyksta paskui ir kaip tenais, tame, tarp daug mokytojų, vis tiek būna visko.. Ir tas tada jau bendras mokyklos vaizdas pasidaro labai svarbus, nes tu jau ne su viena mokytoja dirbsi ir ne vieną tau reikės pažinoti.. O visą bendrą kontekstą.. O visas bendras kontekstas yra – ne.

6. Dėl atstumo, dėl mokytojos ir dar, dėl to kad jo draugų tenais ėjo. Tai irgi privalumas.
7. esame patenkinti mokytoja, esame patenkinti klase, jo draugais, esam patenkinti dėmesiu, kurį skiria mokytoja kiekvienam vaikui ir mano vaikui asmeniškai. Kad būna viskas aiškiai išsakyta, namų darbai, užduotys, viskas paaiškinta, kas nepasisekė, kodėl.. Duoda patarimų kaip su tuo vaiku dirbti, ta prasme būtent akademinuose dalykuose. Aišku negaliu sakyti gal vaikui, tai ir nėra tai labai gerai, kad turim daugiau dirbti, bet man atrodo, kad viskas yra gerai, nes tas aiškumas yra labai svarbu ir vaikui ypač, o ypač jautriam vaikui yra svarbu saugumas, aiškumas ir aiškio ribos, taisyklės. Tai kadangi visa tai yra, tai ir jam nėra streso mokykloje ir man nėra streso, kad vaikui stresas.

Iš tikrųjų, tai man buvo.. kaip pasakyt.. Man nepatinka rinkliavos tokios, kurios nu neišku kad, dėl ko ir kaip. Man nepatinka, kad tos visos prailgintos grupės yra pakankamai brangios ir mokamos. Susidaro iš tiesų visai nemažai pinigų ir valgykla brangi. Tai taip paskaičiavus, jeigu tikrai vaikas būtų iki vakaro, tarkim tėvai jo negali pasiimti, tai susidaro nu apie šimtą eurų, tai tikrai per mėnesį. Tuo tarpu, kai mes už darželį mes mokam mažiau, nes esam daugiavaikė šeima, tai... o čia vienas tas karalius ir tuo labiau nemanau, kad būtų užtikrintas labai kokybiškas jo buvimas. Ta prasme už kurį būtų verta mokėti pinigus. Aišku jisai pareina namo ir viskas gerai, bet kažkaip kai būna mokytojai.. daro tą pralingintą grupę ji irgi yra mokama ir paskui nu truputėlį darosi neramu, kad vaikas gali nuo to nukentėti. Kad jis tipo neina, nu „mes tai va pasidarom namų darbus, ten visa ką, su mokytojos priežiūra“.. O tas kuris neina, tai tipo mokytojo jis bus nepažiūrėtas arba namų darbai, tai padaryti kaip jau padaryti. Tada jau ir man didesnis krūvis tenka ir.. tai va.. Nežinau ir toj aplinkoj išbūti iki penkių, aš nelabai įsivaizduoju.. Nu, vis tiek vaikui reikia ir į lauką ir palakstyti ir kažkokios įvairesnės veiklos. Ta aplinka.. Nu jeigu yra sudarytos sąlygos būti iki penkių, tai turėtų būti sudarytas ir nu.. tos visos, kaip pasakyt, priemonės. Nu kad, ką ją ten veikti, nu ne tik sėdėti ar aplink stalą vaikščioti, ar ten tuos namų darbus daryti. Bet galbūt aš nežinau, arba ten kokiose salėse. Kad būtų fiziniai ten kažkas jiems padaryti, ar futbolą pažaisti, ar ten kažką. Aišku, tai irgi kainuoja, bet ir taip kainuoja. Ir tas sėdėjimas prie suolo irgi kainuoja daug. Taip kažkaip.. Tai va dėl to nelabai patinka. Kad nėra taip, kad išleidau kaip į darželį, paskui pasiemiau. O čia va tokių papildomų.. Jeigu tą imsi.. tai vėl. Ar imsim elektronines pratybas? Ar imam ar neimam? Aišku visi – imam. Net nežino kas tai, niekas nesigilina, bet svarbu pasakyt, kad viską imam, visko reikia. Tai kiek renkam? Tai po ten trisdešimt.. Ne tai po penkiasdešimt. Ta prasme aš nesuprantu, nu kam.. Aš suprantu, kad mokytojai nu sau jie nepasiima tų pinigų, bet nu galbūt gali paklaust, va tarkim gal mes turim, kažkas lapų, gal kažkas kažko. Gal nereikėtų kažko ir pirkti. Bet tiesiog, tas iš tokio mandrumo, va čia svarbu pinigais pasimėtyt, kuris čia daugiau iš mūsų turi ir kuris didesnę sumą pasiūlys rinkti per susirinkimą. Tai vat.

8. Aš tai esu labai už. Bet vėlgi esu už mokytojų apmokymą, kompetencijų gerinimą ir už tai, kad jie žinotų kaip yra.. Ir už, tai kad būtų sudarytos sąlygos mokytojams, nu tai yra pagalbininkams mokytojo. Arba, tai yra mažesnis kiekis vaikų klasėje, nes aš pati esu dirbusi mokykloje, tai jeigu iš dvidešimt šešių yra du su spec. poreikiais, tai jau praktiškai yra neįmanoma dirbti. Ir aš pati irgi buvau už, kad tą vaiką, arba į kitą mokyklą kelti, kur yra pakankamai mokytojų pagalbininkų, arba kažkur.. Nors šiaip aš esu labai už tą, kad jie būtų bendrojo lavinimo mokyklose. Bet nu.. Ta prasme, kažkas nukenčia, negali taip, kad niekas nenukentėtų. Jeigu yra du iš dvidešimt šešių yra pora su spec. poreikiais, tai vis tiek bus kažkam nuo to blogai. Tai aišku aš nekalbu, jei ten kažkokia fizinė negalia, ar ten kažką truputį.. Nu, kad tie vaikai patys

jiems galėtų padėti tarkim. Tau viena, bet jei ten su autizmu, ar kažkas. Nu jiems reikia ypatingo dėmesio, jiems ten reikia vosokių kitokių dalykų. Nu ir mokytojas natūraliai nespėja. Tiesiog nesudarytos sąlygos tam.

9. Kaip manote, kokia turėtų būti mokyklos misija? Koks turėtų būti svarbiausias mokyklos tikslas? Man atrodo, tai yra pirmiausia sveikas požiūris į mokymą, į mokymąsi. Pačių mokytojų mokymasis. Nu aš daugiausiai, tai dėmesio kreipčiau, nu iš tikrųjų nėra pas mus kabai sveikas požiūris į mokymąsi. Ir požiūris ir nesudarytos normalios sąlygos mokytojams dirbti nes kaip minėjau yra ir tų ir su spec. poreikiais ir visokių kitokių ir tikrai visi yra ypatingi. O mokinių klasėse yra tikrai per daug. Ir tam mokytojui išlikti kažkokiu tobulu mokytoju praktiškai neįmanoma. Tai man atrodo čia iš aukščiau tą reikia spręsti, tą problemą. Tai misija – tai visiem, kad būtų gerai.

Tikslas – išugdyti savim pasitikinčią, laisvą asmenybę.

10. Norėčiau pakeisti, kad tai būtų vėlgi iš viršaus nuleista tvarka, mažinti mokinių skaičių klasėse. Arba objektyviai skirti pagalbinius mokytojo. O ne tai, kad ten kažkas jau turi būti ypač ypač.. Pirmiausia reikia sudaryti sąlygas, o tik tada reikalauti iš mokytojų, truputėlį tobulintis ir eiti koja kojon su šiandiena. Ir žvelgti į ateitį, o ne į praeitį, kaip buvo prieš dešimt metų. Tai tada vaikai klausė ir buvo po trisdešimt klasėse ir klausė, o dabar dvidešimt trys ir jie neklauso. Tai man atrodo, kad tiesiog reikėtų susigyventi su tuo kas dabar vyksta.

Protokolas nr. 2

1. Mano sūnus mokosi antroje klasėje, mokosi netgi labai gerai. Tačiau mokykloje jam nėra lengva, nes jis kitoks, tiesiog kitoks nei kiti jo bendraamžiai.
2. Ištikrųjų mano vaikas negeba bendrauti, sutarti su kitais vaikais. Jis yra linkęs būti vienas. Ir kiti vaikai nelabai nori su juo bendrauti dėl jo kitokio elgesio. O su mokytoja... Su mokytoja šiais metais vaikas sutaria jau gan gerai. Jis prie mokytojos toks prisirišęs, jaučiasi saugiau.
3. Na mokykloje, ištikrųjų pati mokykla jam kelia nerimą, nes klasė jam saugesnė erdvė. Klasėje geriau. Jis klasėje jaučiasi gan saugiai.
4. Gera mokykla, tai visų pirmiausia ta, kurioje dirba profesionalūs mokytojai, kurie geba dirbti su kiekvienu vaiku ir turi tam pakankamai žinių.
5. Man gal didžiausias mokyklos privalumas, tai joje dirbanti specialioji pedagogė, kuri tikrai gan greitai rado kontaktą su mano vaiku ir lig šiolei puikiai su juo darbuojasi. Na o trūkumą vieną tai tikrai matau. Tai tikrai pats didžiausias trūkumas, kurį matau mokykloje – tai nepasiruošę mokytojai, dirbti su kitokiais, sunkiais vaikais. Tikrai negaliu pasakyti, kad mokykla yra gera. Tai ji nėra gera, bent jau mano vaiko situacijoje ji nėra gera. Nes pačiais pirmaisiais metais susidūrėme su be galia sunkumų, didžiuliu nepasitenkinimu ir tikrai kitais nemaloniais dalykais.

6. Iš tikrųjų todėl, kad iš jo darželio ėjo keli vaikai į šią mokyklą, tikėjomės, kad vaikui bus geriau, kai nebus visiškai vienas naujoje aplinkoje, na ir nedidelis atstumas nuo namų mums buvo privalumas.
7. Tikrai esu patenkinta informacijos gavimu iš mokytojų, jau šiais metais girdžiu, ne tik blogus dalykus apie savo vaiką, bet ir daugiau teigiamų dalykų. Nes atrodė, kad jie dalinasi tik kažkokia bloga informacija apie vaiką, o dabar tikrai daugiau tokio pasidžiaugimo, praneša svarbią informaciją, pasako ties kuo turime padirbti namuose. Aš tai tikrai esu nepatenkinta mokama prailginta grupe, dėl to net susimažinau darbo krūvį, nes tiesiog tikrai per brangu, kad ten vaikas pasiliktų.
8. Turėdama tokį vaiką tikrai esu už tokią sistemą, bet aišku yra begalės niuansų. Svarbiausia, kad mokytojai būtų tam pasirengę.
9. Sudaryti sąlygas, kad mokykloje galėtų mokytis ir gerai jaustis kiekvienas vaikas.
10. Reikia pagalvoti..Kad ateis toks metas, kai kitoks nei visi vaikas, gaus kokybiškas mokymo paslaugas, didesnę pagalbą.

Protokolas nr. 3

1. Mano sūnus trečiokas. Jis yra gan drovus vaikas, toks nu ne visada pasakys, pabijos kažko.. Šiaip jis geras vaikas, tik va jam daug kas prasčiau sekasi mokykloje, arba per daug iš jo reikalauja..
2. Kaip sutaria? Man tai sunku pasakyti, gal visi skirtingai. Bent jau kiek iš savo vaiko žinau, kad jis kaip ir ten su visais nebendruoja, nu gal yra tokių, nu kurie patys su juo draugaut nenori. Tai labiausiai sutaria su vaiku kur kartu sėdi suole, nes jis mūsų kaimynas, tai vat jie daugiau ir bendruoja.. Šiaip yra keletą kartų pasiskundęs, kad kiti jį durneliu vadina, nu bet gal visaip būna tarp vaikų. Nes jo biškelį toks yra kitoks protas, mažas atsilikimas, tai kiti vaikai, kai jis kažką ne į temą pasako, tai juokiasi, tai smagu gal iš jo pasijuokt. Su mokytoja, tai gal sutaria kaip ir viskas gerai. Tik aišku mokytoja juo kartais skundžiasi. Bet pačiam vaikui, tai mokytoja kaip ir gera.
3. Vaikas mano, tai jis nenori eiti į mokyklą.. Jam nepatinka nei klasėje būt su vaikais, nei kad eit į mokyklą.. Nu jis toks... Patingi gal... Nenori keltis ryte, sako, kad nenori eit į mokyklą.
4. Gera mokykla? Nu tai gera mokykla, nu kur mokytojai geri, žino daug, stengiasi pamokyt vaikus..
5. Privalumas, tai kad vaikas po pamokų gali eit į biblioteką pažaisiti su kompiuteriu, nes jam labai patinka.. Dar aišku labai gerai, kad yra valgykla, tai gali nemokamai pavalgyt.

Trūkumai? Reikia pagalvot.. Nu gal, kad mokykla tokia nėra naujoviška labai, nu ta prasme, ten ir sienos ne visur gražios, nu kaip buvo prieš daug metų, taip ir dabar yra. Nu vat tas visas pastatas galėtų būt poremontuotas, tai ir vaikai gal labiau patiktų mokytis.

Nu man atrodo, kad gera, nėra ten ko labai daugiau norėt iš jos.. Tai gera...

6. Nu mum svarbu buvo, kad būtų arti namų, kad nereikėtų vežti, tai vaikas ir nueina ir pareina namo, kada jis nori. Nu ir kad mokykla yra nemokama yra gi kur ir pinigus mokėti reikia.
7. Tai esam patenkinti mokytoja, aišku visko būna.. Kartais ji gal per daug viską rašo, kad vaikas to nepadarė, kažko neatsinešė. Bet man patinka, kad ji ir žinutę parašo, kai reikia kažką svarbaus sužinot, nes ne kiekvieną dieną dienyną pažiūriu. Nu man ji taip ir daug ką paaiškina, pasako, pataria nu iš jos daug informacijos gaunu..
Nepatenkinta, tai gal, kad vis pinigų kažkam reikia, ten kažkur važiuoja, tai vis tai euro, tai kitą kart dviejų... Galėtų jau būt ir nemokami dalykai..
8. Tai kaip mano vaikas, jau jis čia spec toks, dėl protinio... Tai nežinau, kiekvienas vaikas yra vaikas, ne visi gi vienodi, tai tegul mokosi kartu su visais.
9. Čia sunku pasakyt.. Nu kad vaikas kuo labiau norėtų mokytis, kažką sužinoti, ir taip, kas plačiau vyksta. Nu kiek įmanoma taip viską pažinti, kaip sakyt net susipažint su pasauliu.. Gal taip..
10. Nu pavyzdžiui, jeigu mokytoja sako, kad kažko vaikas neišmoko, nu tai, kad galėtų labiau su juo padirbt.. Nu, nes aš tai ne mokytoja, ne viską jam galiu padėt. Tai manau, mokytoja galėtų dar su juo asmeniškai padirbt, nu nes jam tai sunkiau sekasi nei kitiem vaikam. Nu ir dar, norėčiau, kad mokytoja nelygintų visų vaikų, iš visų to pačio nesitikėti. Va kaip mano vaikui sunkiau sekasi, nu jis toks silpnėsnis yra, ne taip sekasi, bet va palygina jį, tai su tais pirmūnais.

Protokolas nr.4

1. Dukra mokosi ketvirtoje klasėje, ji yra tikrai labai darbšti ir pareiginga, o moksluose jai ne kaip sekasi. Ką dar.. Jai patinka dainuoti, piešti.
2. Su mokytoja visi mokiniai sutaria gerai. Man taip atrodo.
3. Mano vaikas klasėje ir mokykloje jaučiasi gerai. Ištikrujų kaip ir viskas gerai, kiek pasako..
4. Gera mokykla- kai vaikas joje jaučiasi saugus. Gera mokykla, tai manau primiausia yra saugumas, tas tikrai..
5. Labiausiai džiaugėmės savo mokytoja. Galiu tikrai pasidžiaugti ja. O trūkumų net negaliu nurodyti, jų nežinau.
6. Labai paprasta buvo rinktis. Pirmas ir vienintelis kriterijus kad mokykla yra arti namų.
7. Esu patenkinta mokytojais jų mokymo metodais, suteikta vaikui reikiama pagalba.
8. Neatsakysiu šito.

9. Kiekvieno vaiko sudominimas, skatinimas pažinti, kas vyksta aplinkui. Manau tai yra svarbiausia.
10. Kad pamokose nebus keliami vienodi reikalavimai visiems vaikams, kad nebebus vaikai skirstomi, pagal tai kaip jie parašė testus.

Protokolas nr. 5

1. Mano sūnus yra vienuolikos su puse metų, aktyvus, judrus. Buvo laikas, kai buvo labai sunkiai sukaupiantis dėmesį, tačiau lankėme įvairius užsiėmimus, specialiai tam skirtus ir dirbau aš tuo klausimu ir šiai dienai aš esu patenkinta įdėtu darbu ir rezultatu. Jam sekasi išbūti pamokoje didesnę laiko dalį, tiek kiek priklauso tinkamai, atlikti užduotis pamokų metu. Ir jei būna menki nuklydimai, tai jie yra labai nedideli, jis sugrįžta atgal. Bet anksčiau ir dabar galima pasakyti, kad jisai turi dėmesio, hiper-aktyvumo sindromą.
2. Šiai dienai naujoje klasėje, labai smagu, kad klasė yra draugiška, yra rami, patyčių yra labai nedaug. Ir jisai šituo klausimu man nesiskundžia, taip kaip buvo pradinėse klasėse, todėl, kad mokykla absoliučiai nieko nedarė tuo klausimu, tik paskutiniaisiais metais. O kiek dirbom patyčių klausimu, tai mes patys, vieni. Nes jam ir jo pavardė pakankamai didelė našta, tokia užkrauta kaip duotybė ir jisai jau tvarkosi, nuoskaudų galbūt turi ir turės dar ilgai, nemanom, kad jos taip greit dingtų. Bet šiuo metu daugumoj situacijų jisai turi savo atsaką besityčiojantiems ir jos tiesiog nutrūksta.

Yra mylimos mokytojos ir yra nemylimos mokytojos. Jeigu mokytoja yra per daug griežta, kategoriška, neįsiklausanti, nelanksti, o užkertanti, kad turi būti taip ir ne kitaip nebus mėgiama. Tai dabar jau matau, nes prasidėjo dalykinė sistema. O tos mokytojos, kurios klausia vaiko, išdėsto taisykles ir išsireikalauja, bet pakankamai lanksčiai, diskutuojant, bendraujant, tai tos mokytojos yra mylimos, tos sakė yra gerietės.
3. Šiai dienai gerai. Mokykloje irgi neblogai, bet yra vietos kur jam nepatinka, privengia, bet nusiskundimų šiai dienai nėra, arba neišsako, nežinau. Kiek kalbam ir diskutuojam, labai stengiuosi betarpiškai ryšį palaikyti, nes esu turėjusi įvairių situacijų mokykloje.
4. Šiuo metu esam geroje mokykloje ir labai džiaugiamės, todėl kad yra sutvarkyta infrastruktūra, spec. poreikiams palanki aplinka, pritaikyta.. Yra įruožta labai patogiai ir sporto salės, muzikos kabinetai, aktų salės, ko neturėjome iki tol. Yra stadionas, kabinetai erdvūs su priemonėmis, ko nebūdavo anksčiau, tikrai trūko to. Mokykloje yra sistema, yra taisyklės, taisyklės yra labai griežtos, jisai laikosi kas liečia uniformą, kas liečia kūno kultūros aprangą, spintelę, valgyklą. Valgykla yra labai svarbu, kad būtų įruožta erdvi, patogi. Žinoma reikia gerų pedagogų ir aplinkos, ir tėvų įsitraukimo.

5. Yra bendruomenė pirmiausia, įruožta mokykla ir yra bendruomenė. Kada yra bendruomenė, kada yra taisyklės, kada yra sistema, tas bendruomeninis, betarpiškas bendravimas, jįsai be galo daug reiškia. Nes yra mokytojai, kurie lengvai esant situacijai pavaduoja kitą, geranoriškai stengiasi padėti mokytojui. Vyresnių klasių mokytojai lengvai įsitraukia į.. tiesiog pasisiūlo pagalbos, jai tau yra klausimas. Aš buvau atvirų durų dienose ir tiesiog krūvos mokinių dalyvavo tuo metu svetimų klasių ir jie labai lengvai diskutavo, labai noriai, labai stengėsi, tiesiog parodyti taip kaip yra. Diduma mokinių šitos mokyklos yra tikrai tikrai geranoriški.
Trūkumų negaliu pasakyti.
Tikrai taip. Nujaučiu, kad ir dėl pasakytų privalumų ir dėl to, kad ten pakankamai sudėtinga buvo pakliūti, nes buvo labai didelė atranka.
6. Mokyklą, kurioje mokysis mano vaikas išsirinko pats, jįsai išsiklausinėjo draugų ir pagal rekomendacijas. Man beliko sutikti. Tarp kitko pagrindinis argumentas buvo toksai, kad išsiklausinėjo ketvirtoje klasėje būdamas, aplinkinių rajono vaikų, iš keturių mokyklų išsirinko tą, kurioje prie lentos nekviečia pagal pavardę, o kviečia pagal vardą. Nes jam norėjosi, kad jo pavardė nebūtų minima garsiai.
7. Aš patenkinta tuo, kad man yra ramu, jau du mėnesius, nėra pastabų. Viskas...
O vaikui patinka eit per kabinetus, įdomūs dalykai..
8. Aš tą pastebėjau pati, pradinių klasių mokykloje, tikrai buvo.. Ir pagal standartizuotus testus ir pagal mokyklos prisistatymą, aš išskaičiavau, kad buvo 20% klasėje, nors klasėje tai buvo paslaptis, taip primečiau, kad buvo penki vaikai. O kodėl negaliu atsakyt.. Gal dėl to, kad yra griežtesnis stigmatizavimas, anksčiau to nebuvo. Galėjo mokytis visi, kurie šiek tiek pajėgia mokytis, nes jau kuriem visiškai neišeina, tai jie būdavo paliekami antrais metais. Dabar stengiamasi integruoti, o gal jų tiesiog nebeliko, gal vyksta integracija.
Tai yra normalu, tai yra neišvengiama, bet tam reikalui reikalingi padėjėjai, kad mokytojai būtų lengviau. Nes vienai mokytojai su dvidešimt penkiais vaikais ir bent keturiais vaikais su spec. poreikiais fiziškai ir psichologiškai, tai atlaikyti yra labai sunku. Ir tada nukenčia kokybė.
9. Mokyti vaikus, suteikti žinių. Paruošti mokytojus. Leisti pedagogams tobulėti, sudaryti tam sąlygas.
10. Va va, tikiuos, kad ateityje atsiras daugiau pagalbos mokiniams, kurie turi spec. poreikių. Ir aš manau, kad mokyklose reikalingi tokie specialistai, kaip kineziterapeutas, ergoterapeutas. Nes visose ugdymo įstaigose būtų reikalingi tokie specialistai.

Protokolas nr. 6

1. Mano vaikas yra 6 klasės mokinys. Mokosi vidutiniškai. Turi dėmesio ir aktyvumo sutrikimą. Tai tiek.

2. Vaiko klasė didelė, sutaria vidutiniškai, visko pasitaiko, patyčių, užgauliojimų ir pan. Su mokytojais dabar sutaria pakankamai gerai, nors atėjus į 5 klasę adaptacija buvo sunki, santykiai su mokytojais komplikuoti, buvo nuolatiniai skundai ir pastabos.
3. Vaikas man dažnai sako, kad nemėgsta, nenori eiti į mokyklą.
4. Gera mokykla ta, kurioje vaikas gerai jaučiasi. Ne vaikas pritaikomas prie aplinkos, mokymosi būdų ir metodų, o aplinka, metodai, būdai pritaikomi vaikui. Kurioje vyrauja geranoriškumo, empatiškumo atmosfera.
5. Mokyklos, kurioje mokosi mano vaikas privalumas gal tas, jog gera materialinė bazė. Matau daugiau trūkumų- didelės klasės, daug chaoso, triukšmo, patyčių, į kurias nelabai kas kreipia dėmesį, nes vaikų labai daug. Nėra galimybės mokytojui užmegzti šiltesnio santykio su mokiniu, skirtingai nei mažoje mokykloje, skirti jam daugiau dėmesio. Nemanau, jog ši mokykla gera. Trūksta geranoriškumo, supratimo iš pedagogų, tėvų, vaikų. Atrodo, jog mokykloje nuolat vyksta kova už išlikimą. Atkreipti dėmesį į mokinį, turintį specialiųjų ugdymosi poreikių, nėra kada, nes per didelis vaikų srautas. Dirba socialinis, specialusis pedagogas, tačiau ta veikla daugiau popieriuje, formali. Tam, kad parodytų tėvams, jog neva dirbama dėl vaiko.
6. Mokyklą šią rinkomės tik todėl, jog ji arčiausiai namų, nors atsiliepinus apie ją iš kitų tėvų girdėjusi buvau tik neigiamus.
7. Negaliu pasakyti, ar esu kuo patenkinta. Daugiau esu nepatenkinta esama atmosfera, mokytojų požiūriu, tačiau pakeisti nieko neįmanoma.
8. Kodėl tokių, spec.poreikių, vis daugiau, sunku atsakyti. Gal vis greitėjantis gyvenimo tempas, visuomenės pokyčiai turi įtakos, technologijos gal turi įtakos, kurios lemia susvetimėjimą, gal maistas, oras turi įtakos.
9. Svarbiausias mokyklos tikslas turėtų būti vaiko gerovė, teigiamas emocinis klimatas mokykloje, o ne vien akademiniai pasiekimai.
10. Nesitikiu jokių pokyčių, nes tai neįmanoma. Žmonės, joje dirbantys, jų požiūris nepasikeis per naktį. Tai ilgas daugelio metų procesas.

Protokolas nr.7

1. Mano dukrai dabar yra 13 metų, ji neseniai perėjo į kitą mokyklą, kadangi taip rekomendavo gydytojai. Rekomendavo eiti į mažą mokyklą, į mažą klasę, kurioje mokytųsi apie 11-12 mokinių. Jai buvo nustatytas Aspergerio sindromas, šiais metais, vasaros metu. Buvome raidos centre ir buvo nustatytas lengvas autizmo spektro sutrikimas. Dėl šito mergaitės kaip pasakyt sindromo, mes turėjome pakeisti mokyklą, nes praeitoje mokykloje ji patyrė patyčias nuo pat pirmos klasės. Patyčios tęsėsi ir rik aštrėjo su metais. Galų gale net patys mokytojai pradėjo ignoruoti ją, ant jos pykti, visaip skusti ją, guostis dėl jos, rašyti visokius pranešimus, kad

pamokose ji nedirba, kad ji neatsineša kai kurių daiktų, kad ji neatlieka namų darbų. Ir niekados patys mokytojai, nors mes prašėm jų, kad jie asmeniškiau pažiūrėtų į jos problema, nes vaikui yra problema bendrauti prieš klasę, atsakinėti prieš klasę. Ji visada skųsdamosi, kad klasėje triukšmaujama, vaikai negražiai elgiasi, keikiasi, o tai jai kiekvieną kartą trukdydavo susikaupti mokytis. Todėl mes sužinoję jos diagnozę ir gavę tokią rekomendaciją pakeitėme mokyklą. Kadangi dėl patiriamų patyčių nebebuvo įmanoma jai būti toje mokykloje. Ji per pamokas išeidavo iš klasės, užsirakindavo tualete ir ten būdavo... Niekada nenorėdavo eiti į mokyklą, ryte nenorėdavo keltis.. O iš mokyklos beveik kiekvieną dieną grįždavo verkdamas. Ir baisiausia, kad į tas patyčias mokytojai nereaguodavo, nekreipdavo dėmesio. Nu žodžiu, daug problemų turėjome..

2. Tai mes persikėlėme į kitą mokyklą. Mums rekomendavo, kuo mažesnes klases, kad būtų, kuo mažiau triukšmo, kad ji geriau susikauptų, kad būtų mažiau išorinių dirgiklių. Tai iš didelės mokyklos perėjom į mažą kaimo mokyklą, kurioje mokytojai jau susipažino su jos diagnoze. Ir šiuo metu jos klasėje yra vienuolika mokinių ir nei vienas net neįtaria, kad kažkas su ja negerai. Mokiniai ją labai draugiškai priima. Su ja bendrauja, jau susirado draugų, ko per visus septynis metus mokykloje nebuvo, ji neturėjo nei vieno draugo, nieks nenorėjo su ja bendrauti, atstumdavo ją. O šitoje mokykloje su ja daug kas nori bendrauti, net vyresnių klasių vaikai, ją kviečiasi į savo grupes.

O mokytojai ja džiaugiasi, sako labai gera mergaitė, protinga, labai stengiasi nekelti jokių rūpesčių. Kad jinai ten tokia kitokia, net negalėtų pasakyti. Buvo jai skirti specialiūs poreikiai. Tai kelias pamokas su ja dirba spec. pedagogė ir mokina silpnosios dalies matematikos. Pagal klases ji dabar ketvirtoje klasėje, nors yra jau septintoje. Tai žinios tokios, na turės prisivyti. Bet svarbiausia ji dabar nori eiti į mokyklą, o praeitoje, tai jai būdavo tragedija.

3. *Atsakymai ankstesniuose klausimų atsakymuose.*
4. Gera mokykla, kurioje visi mokytojai ir administracija yra suinteresuoti į kiekvieno mokinio sugebėjimus, poreikius, žiūri kaip į asmenybę. Ir turėtų atsižvelgti, tai ką sugeba, vienas blogiau kitas geriau, paskatinti, tai daryti, suteikti daugiau pagalbos, kai sunkiau sekasi. Neakcentuoti tokių kaip rezultatų siekimas, ypatingai tarp miestiniu būdu, ar ten kažkaip Lietuvos aukštybėse. Kaip čia reikia stengtis, kaip čia reikia daryti, kad bus atsiskaitymai, gąsdinimai. Kad tiesiog vaikai eitų į mokyklą be baimės, į mokytojus žiūrėtų ne kaip į gąsdintojus, tiesos įrodinėtojus, o tiesiog mokinti pažinti tą gyvenimą ir domėtis juo, o ta savo pamoka kažkuo užimti, kad tai yra įdomu ir vertinga, kad tau tai duos kažkokios vertės, o ne, kad tai tik pažymys yra. Kad nebūtų mokyklos siekis tik rezultatai, pažymiai, o nei kiek nesvarbu, kad vaikas labai gražiai piešia, labai gražiai dainuoja. Kad iš mokinių nenorėtų padaryti visus vienodus kaip pieštukus, vienodai nudrožtus, kaip pagal štapą. O jei mokinami, ne kaip individualybės, ne kaip asmenybės, visi

turi būti vienodi, tuo pačiu metu pabaigti spręsti užduotis, jei tavo samprata skiriasi, tai viskas tu jau neatitinki..

5. Privalumai, kad labai maža klasė, kad mokytojai gali skirti kiekvienam vaikui dėmesio ir jie tai daro. Jie nereikalauja kažkokių didelių pasiekimų, jų negąsdina, kad jei tu neišmoksi tos temos, ar šiuo kartu neatsiskaitysi, neatvyksi. Nu tiesiog vaikas ramiai eina į mokyklą ir nebijo mokytojų.

Nu trūkumai, nu dar gal nelabai žinau. Bet aj.. Nu šitie mokytojai pirmą kartą turi tokį vaiką su tokiais sutrikimais. Tai jie dar nelabai žino apie tai, kad va čia reikia su ja kitaip dirbti, daugiau vizualizacijos, kuo mažiau žodinių kalbų, kad nereikėtų atsiskaityti prieš visą klasę. Ir matau, kad dar ne visi mokytojai yra pasiryžę keistis.. Tingi, nu pritingi, jai išskirtinai paruošti informaciją, bet galbūt vėliau aptarsim, kad mokytojai turi įdėti daugiau įdirbio, tokiam specifiniam vaikui. Nes kaip jie pateiks medžiagą, tokie ir bus rezultatai.

Manau, kad gera mokykla. Viskas pritaikyta mokiniams, jų poreikiams, karštas maistas, yra pasirinkimas, visada galima pasirinkti, bent iš trijų patiekalų, skanus maistas. Tada yra kompiuteriai, gražūs stalai, sutvarkytos patalpos. Biblioteka yra. Paslaugūs mokytojai, bendradarbiauja su mokiniais, net kai randa laiko papildomai padirba su mano mergaite.

6. Rinkomės iš dviejų mokyklų, tai ši mum buvo patogiausia pagal gyvenamą vietą. Tai ir buvo tik dvi mokyklos iš kurių galėjome rinktis. Abi dešimtmetės, mažai mokinių. Aš buvau abejose mokyklose nuvykusi, kalbėtis su direktoriais, su administracija, su spec. pedagogais. Tai vat ir sužinojau, kad vienoje mokykloje yra daug tokių vaikų. Yra daug autistiškų vaikų, bet daug ir tokių nevaldomų, su elgesio sutrikimais. Tai tas ir atbaidė, nes jai reikalinga, kuo didesnė ramybė, be trikdžių, tai jai netiktų su tokiais vaikais.

7. *Atsakymai ankstesniuose klausimų atsakymuose.*

8. Dėl to, kad mokiniai nesugeba susitapatinti su kitais, kaip reikalauja mokytojai, visuomenė. Nes ir per didelės klasės, vaikai nesukaupia dėmesio.. Pavyzdžiui priešmokyklinėse grupėse sako, kad vaikai neturi mokėti skaityti, skaičiuoti, gali nepažinti raidžių, o tiesiog susipažinti su aplinka. O kai jau ateini į pirmą klasę, jau po mėnesio duoda rašyti raidžių diktantą, paskui žodžius, reikia jau mokėti skaičiuoti. O vat vieni pažįsta, o kiti net raidžių, skaičių nežino. Tai taip ir prasilenkia, tie reikalavimai. O kai dar vieni išvis lėtesni.. Ir skirtingai vaikus paruošia pirmai klasei.. Tai paskui taip ir gaunasi, kad neatitinka standartui.. Ir susirenka labai skirtingi vaikai, bet juos visus moko, pagal vieną „kurpalį“. Visi viską vienodai turi daryti, vienodai suprasti.

9. Ugdyti žmogų, ugdyti jo asmenybę. Atskleisti jo stipriąsias puses, paskatinti tą daryti.

Išugdyti savarankiškumą, kad galėtų eiti aukštesnių mokslų, kad įgautų pasitikėjimą savimi, kad suprastų savo kelią.

10. Kad sumažintų klases, kad mokytojai būtų labiau suinteresuoti dirbti, kuo individualiau, bet tai priklauso nuo švietimo skyriaus, nuo programų, nes dabar, tuo mokytojai vadovaujasi. Kad nebūtų iš visų mokinių reikalauja, kad visi vienodai turi viską mokėti.
- Aš tikrai norėčiau pakeisti mokinių skaičių klasėse kad mokytojams nebūtų tokie dideli krūviai, kad spėtų skirti daugiau individualaus dėmesio.

Protokolas nr. 8

1. Dukra septintos klasės mokinė. Dukra labai nuoširdi, išmintinga, savarankiška, besidominti įvairiais dalykais, bei veiklom. Labai daug skaitanti, atsakinga, sportiška, bei išverminga. Labai gerai mokosi. Mėgsta būti gamtoje, organizuoti įvairias veiklas. Kartais sunku pertraukti mėgstamą veiklą ir imtis pamokų.
2. Klasėje mokosi 32 vaikai, iš kurių 9 berniukai. Dukra šioje klasėje mokosi tik trečius metus, bet greitai ir sėkmingai įsiliejo į kolektyvą. Yra klasės seniūnė. Vaikai bendrauja daugiau grupelėmis, bet kai reikia moka būti vieningi ir sutaria. Yra buvę periodų, kad su viena mergaite visi bendravo mažiau ir buvo prasidėjusios patyčios. Dukrai ir kitiems vaikams buvo labai dėl to nesmagu, bet tinkamai ir laiku sureagavus tėvams ir auklėtojais, tai buvo išspręsta.. Per kai kurias pamokas vaikai būna labai triukšmingi, ir mokytojams sunku nuraminti, dalis mokinių nedaro namų darbų. Tačiau šiaip klasė pagal pažangumą ir mokslą yra antra iš septintų klasių
3. Mokykla yra didžiausia Lietuvoje, apie 1500 mokinių. Mokykloje jaučiasi tvirtai ir užtikrintai, vadovaujasi tokia filosofija, kiek pati išmoks, kiek dės pastangų, tiek mokės, o mokytojai nori tik padėti, yra geri, bet jiems kartais sudėtinga, todėl kelia balsą ir t.t. Ji įsijungia į bendras veiklas, mokyklos projektus, nors kartais ako, jog ištisas triukšmas vargina. Nebijo pasakyti savo nuomonės klasiokams, drąsiai siūlo auklėtojais savo idėjas. Nors nejaukiai jaučiasi šalia mokinių, kurie rūko ar linkę nepaisyti bendrų taisyklių.
4. Gera mokykla, tai nedidelė mokykla, bendruomenė, kurioje bendradarbiauja mokytojai, vaikais ir tėvai. Klasės nedaugiau 20 vaikų. Mokytojai domisi naujovėmis ir sugeba sužadinti mokinių smalsumą, bei išlaikyti jų dėmesingumą, skatina dalyvavimą projektuose, savanorystę.
5. Mokyklos privalumai, kad yra arti pagal gyvenamą vietą, dalis mokytojų yra geri specialistai, direktorius yra išmintingas ir nuoširdus žmogus, pas kurį galima ateiti pasikalbėti, teikti pasiūlymus. Trūkumai - mokykla yra labai didelė pagal mokinių skaičių, dažnai trūksta mokytojų, mokytojai keičiasi, sunku palaikyti tvarką ir ramybę, nuolat trūksta patalpų popamokinėms veikloms, būreliams, sunku įgyvendinti naujus sumanymus.
6. Rinkomės, nes arti gyvenamosios vietos, yra valstybinė, mokslas nemokamas

7. Patenkinti esame vaiko požiūriu į mokymąsi, bendravimą. Tuo kad kartais vyksta įdomūs renginiai, paskaitos tėvams, kad dalis mokytojų tikrai moka sudominti vaikus, ugdyti jų gerąsias savybes. Nepatenkinti per didelės klasėmis, bei kad dalis mokytojų rėkia ant vaikų arba visai nesistengia įdomiai dėstyti. Taip pat labai mažai įsitraukia aplamai visi tėvais
8. Manau, kad specialiųjų poreikių vaikai tikrai gali mokytis bendrojo lavinimo klasėse, tik reikia tam paruošti klasę, mokytojus, turėtų būti daugiau papildomų specialistų, bei klasėse nedaug mokinių aplamai. O šiaip vaikams ir tiems, ir kitiems gali būti naudingas toks bendradarbiavimas, kuris ugdo visas žmogiškas savybes, moko suprasti, pajauti įvairius žmones, moko tolerancijos, sveiko požiūrio. Tačiau tam reikia ruošti vaikus, reikalingas išmintingas socialinis darbuotojas, psichologas ir bendras palankus mokyklos požiūris.
9. Mokykos tikslas ugdyti vaikų norą mokytis, smalsiai žiūrėt į pasaulį, rasti savo stipriąsias puses, svarbu mokytis, kad vaikas galėtų savarankškai tobulėti, turėti tikslų, bei rasti būdus kaip jų siekti. Žinoma turi būti ugdomos visos geros žmogiškos savybės., dora, taip pat diegiamas noras sportuoti, sveikai gyventi.
10. Tikiuosi, kad bus pastatyta daugiau mokyklų, tada sumažėjus mokinių kiekiui, galima būtų gerinti mokslo bei bendradarbiavimo kokybę, diegti naujoves. Tikiuosi daugiau pamokų išvažiuojamų, ne mokykloje, kur būtų susipažįstama su naujais mokslo atradimais, su istorija. Norisi, kad būtų atsižvelgta į mokytojų pageidavimus, kad jie būtų labiau gerbiami, bei labiau pasitikėtų savimi, ir stiprėtų jų darbo motyvacija.

Protokolas nr. 9

1. Mano dukra yra kūrybinga, darbšti, atsakinga. Laisvalaikiu ji piešia, groja, dalyvauja jaunimo organizacijos veiklose.
2. Dukros klasė nėra itin draugiška, aiškiai pasiskirstę grupelėmis, todėl tarpusavyje visi nelabai bendrauja ir nepasitiki vieni kitais, nebent tik keliais klasiokais, klasiokėmis. Klasė nėra vieninga, vaikai nenori kartu nieko veikti, imtis bendrų veiklų.
Su mokytojais kai kurie vaikai bendrauja nepagarbiai, į jų žodžius nekreipia dėmesio.. O tie, kurie mandagiai bendrauja turi stipresnius ryšius su mokytojais. Daugelis mokinių klasėje turbūt dar nesupranta mokymosi vertės.
3. Mano vaikas klasėje nesijaučia labai gerai, nes nesijaučia ten sava, arba priimta.. Na, bet turi kelias drauges ir tai atsveria jai visus sunkumus.
O mokykloje jaučiasi gan gerai, nes dažniausiai mokymosi aplinka yra patogi, dauguma mokytojų yra išklausančios, gerai dėsto, užsiima su mokiniais.

4. Geroje mokykloje mokytojai atsakingai žiūri į savo darbą, aplinka atitinka visas higienos normas ir yra pritraukianti. Taip pat geroje mokykloje turi būti sprendžiamos visos iškilusios problemos.
5. Privalumai.. Šiuo metu yra atnaujinta – nauja valgykla, tvarkingi kabinetai ir kitos patalpos. Tada mokiniams yra maloniau ateiti į mokyklą ir mokytis.
Trūkumai – nevyksta įvairūs renginiai, ar įdomios veiklos, kurios sudomintų mokinius, kad jie sužinotų, pamatytų, patirtų kažką naujo. Na arba vyksta labai retai, bet ir tai turbūt ne pagal mokinių interesus.
Manau, kad mano vaiko mokykla yra gera mokykla, nes turi gerus mokytojus bei kitus mokyklos darbuotojus.
6. Ši mokykla yra arčiausiai mūsų namų, todėl ją pasirinkome.
7. Aš esu patenkinta gerais vaiko atsiliepimais apie mokytojus..
O nepatenkinta turbūt, per dideliu mokymo krūviu, daromu spaudimu vaikui.
8. Na jie neturėtų būti atskirti, o jie turėtų mokytis su kitais.
9. Mokykla turėtų ne tik mokinti įvairius dalykus, bet ir ugdyti žmogaus asmenybę, nukreipti ją tinkama linkme, mokinti gyvenimiškų pamokų.
10. Tikiuosi, kad mokykloje atsiras daugiau jaunų mokytojų, kurių požiūris į mokymą bus šiuolaikiškas.. Ne vyresnio amžiaus mokytojai įsivaizduoja, kad viską moka, nereikia tobulėti.

Protokolas nr. 10

1. Dukra yra aktyvi, gerai besimokanti, bendraujanti mergaitė.
2. Vaikai sutaria tikrai puikiai, kadangi jau nuo penktos klasės susikūrė kaip stiprus kolektyvas. Na, o su mokytojais sunkiai sutariantys, maištaujantys, nedrausmingi.
3. Dukra jaučiasi puikiai, yra mėgiama klasės seniūnė jau kelis metus. Taip pat ir mokykloje jaučiasi puikiai, taip pat turi daug draugų ir iš kitų klasių.
4. Gera mokykla man asocijuojasi su gera atmosfera ir bendru tikslu mokytis ir išmokyti.
5. Mokyklos pliusas – menas. Ugdo vaikų kūrybiškumą, skatina kitaip pažvelgti į pasaulį.
Trūkumas – nemažai tarybinių laikų mokytojų, kurie nesugeba suprasti šiuolaikiškų vaikų ir išdėstyti savo dėstomus dalykus.
6. Mums buvo svarbu, kad joje būtų daug meninio ugdymo.
7. Patenkinta, kad mokykla šalia namų. Nepatenkinta kaikurių mokytojų neatsakingu darbu bei elgesiu su vaikais.
8. Manau integruoja vaikus su spec. poreikiais, kad vaikai išmoktų elgtis su kitokiais, nesmerkti jų, nesityčioti.

9. Mokykla turėtų būti vieta, kur vaikas nepatiria tiek streso, yra gerbiamas, iš jo nesityčioja pensininkai mokytojai. Svarbiausias tikslas – mokslas, ne pažymiai ir atsiskaitymai turi būti svarbiausia, o supratimas ir įsisavinimas.
10. Tikiuosi jaunų, motyvuotų, pasiryžusių mokytis, o ne algų reikalaujančių mokytojų. To manau labai reikia mokyklose.

Protokolas nr. 11

1. Mano dukra yra dešimtos klasės mokinė. Ji draugiška, maloni mergaitė. Kartais labai užsispyrusi. Dažnai labai skuba ir būna išsiblaškiusi.
2. Vaikų klasėje yra daug. Tai gal su visais nesutaria. Yra tokių vaikų, nu ypač tokių berniukų, kurie mėgsta iš jos pasišaipyti dėl antsvorio, kažkaip pavadina vis ją. Anksčiau tų patyčių buvo daugiau klasėje, dabar iš tikrųjų mažiau, kiek man dukra sako.
Su mokytojais, tai net nežinau, visaip būna.. Nu dukrai kartais atrodo, kad ją kažkaip neteisingai įvertina, ar net ją nuvertina. Dar ir kūno kultūros mokytojas nevengia iš jos pasijuokti, jai ji kažką nerangiai padaro.
3. Man atrodo, kad dukra turbūt ne visada gerai jaučiasi klasėje, dabar ypač toks metas, kai visos merginos nori gražiai atrodyt, pasipuošti. Nu, o kai ji tokia storesnė už visas, paprastai atrodo, paprastai apsirengusi. Tai tada tarp mergaičių būna visaip apkalba, pasijuokia.. Nu bent jau tiek man ji pasako.
Tai ir mokykloje taip gal nejaukiai, gal nedrąsiai tais koridoriais praeina, nes vis kažkas gali pareplikuoti.
4. Gera mokykla.. Reikia pagalvot iš tikrųjų.. Gera mokykla, kurioje visi vaikai gali mokytis ir gerai jaustis joje, kad būtų kreipiamas didesnis dėmesys į patyčias.
5. Nu tas gerai, kad mokykla yra gan tvarkinga, jauki. Dar gerai, kad yra biblioteka, valgykla.
Trūkumų tai nežinau.
Man atrodo, kad gera. Tiesiog eina į mokyklą mokytis ir viskas.
6. Tai jinai buvo arčiausiai namų. Ir mokslas yra nemokamas.
7. Aj man tai patinka, kad karts nuo karto vyksta renginiai tėvams. Aš tai mėgstu ateiti, buvo neseniai psychologė, tai džiaugiuosi, kad galiu iš namų išeiti, pasiklaudyti, nes įdomiai šneka. O nepatenkinta, tai gal kaikuriais mokytojai, kurie mažai kreipia dėmesį į patyčias, jiems tik svarbu savo darbą dirbt, mokyt..
8. Mano dukros klasėj gal tokių nėra, tai aš ir nežinau.
9. Mokyti ne tik mokomuosius dalykus, bet ir mokinių vertybes.. Kad visi mokėtų gražiai bendraut tarpusavyje.

10. Nežinau net.. Gal galėtų pamokos vykti ne tik mokykloje, nu jei pavyzdžiui mokosi istoriją, tai gal gali ir nuvažiuoti į kokį muziejų. Nu kad ir taip vaikai daug būna mokykloje, tai gal galėtų kažkur daugiau išvažiuoti, mokytis gal galima ne tik mokykloje..

Protokolas nr. 12

1. Mano dukra. Ji dešimtos klasės mokinė. Dukra yra gera, nuoširdi.
2. Mokiniai sutaria tikrai gan gerai, jau yra susigyvenę, gerai pažįsta vieni kitus. Taip pat ir su mokytojais sutaria gerai, manau mokytojai neturi didelių nusiskudimų. Aišku yra visokių mokinių, bet dauguma palaiko gerus santykius su mokytojais.
3. Mokykloje taip pat gerai
4. Dukra tikrai nesiskundžia savo klase, joje jaučiasi drąsiai yra aktyvi
5. Manau, kad gera mokykla, tai tarsi namai, kur mokytojai, mokiniai, tėvai palaiko šiltus tarpusavio santykius, noriai bendradarbiauja.
6. Na mums didžiausias privalumas, kad mokykloje dirba profesionalūs mokytojai. Dėl trūkumų.. Kiek su dukra kalbėjau supratau, kad mokiniams mokykloje norėtųsi kažkokių kitokių, įdomesnių veiklų, renginių, kad būtų šioks toks atotrūkis nuo pamokų, ten kažkokių svečių ar panašiai.
7. Šią mokyklą pasirinkome pagal rekomendacijas, atsiliepimus, kitų tėvų pasisakymus.
8. Tikrai esame patenkinti mokytojais, jų darbu. Tai ir svarbiausia yra.
9. Kartais norisi didesnio kitų tėvų dalyvavimo, įsitraukimo sprendžiant įvairius klasės klausimus, nes tikrai to stinga, norisi didesnio aktyvumo kitų tėvų. Galiu pasakyti, kad tikrai kaikurie tėvai na jie mažai ką žino apie tas kas vyskta mokykloje, kokie klausimai yra sprendžiami klasėje. Tiesiog mažas domėjimasis, jei kas nors pasako, tada gerai, priima informaciją, bet ir tai menkai sureaguoja.

Tėvų konstruojamas savo vaiko paveikslas

Kategorija	Subkategorija	Teiginiai	Dažnis
Tėvų konstruojamas savo vaiko paveikslas	Klasė, kurioje mokosi vaikas	<i>Mano pirmokas <...> [i1]. Mano sūnus mokosi antroje klasėje [i2]. Septintos klasės mokinė [i8]. Mano vaikas yra 6 klasės mokinys [i6]. Mano sūnus trečiokas [i3]. Dukra mokosi ketvirtoje klasėje [i4]. Mano dukra yra dešimtos klasės mokinė [i11]. Ji dešimtos klasės mokinė [i12].</i>	8
	Teigiama vaiko charakteristika	<i>Ji yra tikrai labai darbšti ir pareiginga [i4]. Aktyvus, judrus [i5]. Dukra labai nuoširdi, išmintinga, savarankiška, besidominti įvairiais dalykais, bei veiklom. Labai daug skaitanti, atsakinga, sportiška, bei ištvėringa [i8]. Ji draugiška, maloni mergaitė. Kartais labai užsispyrusi [i11]. Mano dukra yra kūrybinga, darbšti, atsakinga [i9]. Aktyvi <...> bendraujanti mergaitė [i10]. Dukra yra gera, nuoširdi [i12].</i>	7
	Aukšti mokymosi rezultatai	<i>Mokosi netgi labai gerai [i2]. Labai gerai mokosi [i8]. <...> gerai besimokanti [i10].</i>	3
	Žemesni mokymosi rezultatai	<i><...>, o moksluose jai ne kaip sekasi [i4]. Mokosi vidutiniškai [i6]. <...> tik va jam daug kas prasčiau sekasi mokykloje [i3]</i>	3
	Neigiami vaiko būdo bruožai	<i><...> pakankamai jautrus. Jisai perfekcionistas, viską nori padaryti tobulai ir jeigu jam kažkas neišeina, jis labai jautriai sureagoja į nesėkmę, todėl buvo truputėlį neramu dėl mokyklos kaip jam seksis, kai bus daug vaikų ir ne visada jam pavyks pirmauti [i1]. Jis yra gan drovus vaikas, toks nu ne visada pasakys, pabijos kažko [i3]. <...> dažnai labai skuba ir būna išsiblaškiusi [i11].</i>	3
	Vaiko pomėgiai	<i>Jai patinka dainuoti, piešti [i4]. Mėgsta būti gamtoje, organizuoti įvairias veiklas [i8]. Laisvalaikiu ji piešia, groja, dalyvauja jaunimo organizacijos veiklose [i9].</i>	3
	Specialieji ugdymo(si) poreikiai	<i>Bet anksčiau ir dabar galima pasakyti, kad jisai turi dėmesio, hiper-aktyvumo sindromą [i5]. Jai buvo nustatytas Aspergerio sindromas, šiais metais, vasaros metu. Buvome raidos centre ir buvo nustatytas lengvas autizmo spektro sutrikimas [i7]. Turi dėmesio ir aktyvumo sutrikimą [i6].</i>	3
	Vaiko amžius	<i>Mano sūnus yra vienuolikos su puse metų [i5]. Mano dukrai dabar yra 13 metų [i7].</i>	2
	Išgyvenimai, patirtys mokykloje	<i>Mokykloje jam nėra lengva, nes jis kitoks, tiesiog kitoks nei kiti jo bendraamžiai [i2]. Dėl šito mergaitės kaip pasakyt sindromo, mes turėjome pakeisti mokyklą, nes praeitoje mokykloje ji patyrė patyčias nuo pat pirmos klasės. Patyčios tęsėsi ir tik aštrėjo su metais. Galų gale</i>	2

		<i>net patys mokytojai pradėjo ignoruoti ją, ant jos pykti, visaip skųsti ją, guostis dėl jos, rašyti visokius pranešimus, kad pamokose ji nedirba, kad ji neatsineša kai kurių daiktų, kad ji neatlieka namų darbų. Ir niekad patys mokytojai, nors mes prašėm jų, kad jie asmeniškiau pažiūrėtų į jos problema, nes vaikui yra problema bendrauti prieš klasę, atsakinėti prieš klasę. Ji visada skųsdamosi, kad klasėje triukšmaujama, vaikai negražiai elgiasi, keikiasi, o tai jai kiekvieną kartą trukdydavo susikaupti mokytis <...> [i7].</i>	
--	--	---	--

Vaiko klasės charakteristika, santykiai su mokytojais

Kategorija	Subkategorija	Teiginiai	Dažnis
Vaiko klasės charakteristika	Draugiški, pagarbūs mokinių tarpusavio santykiai	<i><...> jisai yra tenais su savo geriausiu draugu, su kuriuo iš darželio kartu atėjo, tai dėl to jam daug lengvesnė ta adaptacija <...> [i1]. Tai labiausiai sutaria su vaiku kur kartu sėdi suole, nes jis mūsų kaimynas, tai vat jie daugiau ir bendrauja [i3]. Šiai dienai naujoje klasėje, labai smagu, kad klasė yra draugiška, yra rami, patyčių yra labai nedaug. Ir jisai šituo klausimu man nesiskundžia, taip kaip buvo pradinėse klasėse [i5]. Dukra šioje klasėje mokosi tik trečius metus, bet greitai ir sėkmingai įsiliejo į kolektyvą. Yra klasės seniūnė [i8].</i>	4
	Patyčios	<i><...> šiaip yra keletą kartų pasiskundęs, kad kiti jį durneliu vadina, nu bet gal visaip būna tarp vaikų [i3]. Visko pasitaiko, patyčių, užgauliojimų ir pan. [i6]. <...> yra buvę periodų, kad su viena mergaite visi bendravo mažiau ir buvo prasidėjusios patyčios [i8]. Vaikų klasėje yra daug. Tai gal su visais nesutaria. Yra tokių vaikų, nu ypač tokių berniukų, kurie mėgsta iš jos pasišaipyti dėl atsavorio, kažkaip pavadina vis ją. Anksčiau tų patyčių buvo daugiau klasėje, dabar iš tikrųjų mažiau, kiek man dukra sako [i11].</i>	4
	Vieninga klasė	<i>Vaikai sutaria tikrai puikiai, kadangi jau nuo penktos klasės susikūrė kaip stiprus kolektyvas [i10]. Mokiniai sutaria tikrai gan gerai, jau yra susigyvenę, gerai pažįsta vieni kitus [i12].</i>	2
	Mokinių pasiskirstymas grupelėmis	<i>Vaikai bendrauja daugiau grupelėmis <..> [i8]. Dukros klasė nėra itin draugiška, aiškiai pasiskirstę grupelėmis, todėl tarpusavyje visi nelabai bendrauja ir nepasitiki vieni kitais. Klasė nėra vieninga, vaikai nenori kartu nieko veikti, imtis bendrų veiklų [i9].</i>	2
	Atstūmimas, atskirtis	<i>Ištiktųjų mano vaikas negeba bendrauti, sutarti su kitais vaikais. Jis yra linkęs būti vienas. Ir kiti vaikai nelabai nori su juo bendrauti dėl jo kitokio elgesio [i2]. <...> kad jis kaip ir ten su visais nebendrauja, nu gal yra tokių, nu kurie patys su juo draugaut nenori [i3].</i>	2

	Pagarbūs, šilti mokinių ir mokytojų santykiai	<i>Su mokytojomis jisai sutaria neblogai, pakankamai drąsus, tai tokių kaip ir problemų nėra [i1]. Su mokytoja šiais metais vaikas sutaria jau gan gerai. Jis prie mokytojos toks prisirišęs, jaučiasi saugiau [i2]. Su mokytoja, tai gal sutaria, kaip ir viskas gerai. Tik aišku mokytoja juo kartais skundžiasi. Bet pačiam vaikui, tai mokytoja kaip ir gera [i3]. Su mokytoja visi mokiniai sutaria gerai [i4]. <...> o tos mokytojos, kurios klausia vaiko, išdėsto taisykles ir išsireikalauja, bet pakankamai lanksčiai, diskutuojant, bendraujant, tai tos mokytojos yra mylimos, tos sakė yra gerietės [i5]. Su mokytojais dabar sutaria pakankamai gerai [i6]. O tie, kurie mandagiai bendrauja turi stipresnius ryšius su mokytojais [i9]. Taip pat ir su mokytojais sutaria gerai, manau mokytojai neturi didelių nusiskudimų. Aišku yra visokių mokinių, bet dauguma palaiko gerus santykius su mokytojais [i12].</i>	8
	Nepagarbūs mokinių ir mokytojų santykiai	<i>Jeigu mokytoja yra per daug griežta, kategoriška, neįsiklausanti, nelanksti, o užkertanti, kad turi būti taip ir ne kitaip nebus mėgiama <...> [i5]. Su mokytojais kai kurie vaikai bendrauja nepagarbiai, į jų žodžius nekreipia dėmesio [i9]. Vaikai su mokytojais yra sunkiai sutariantys, maištaujantys, nedrausmingi [i10]. Su mokytojais, tai net nežinau, visai būna. Nu dukrai kartais atrodo, kad ją kažkaip neteisingai įvertina, ar net ją nuvertina. Dar ir kūno kultūros mokytojas nevengia iš jos pasijuokti, jai ji kažką nerangiai padaro [i11].</i>	4
	Puoselėjamos klasės tradicijos	<i>O dėl tų tradicijų iš tikrųjų, kadangi pirmi metai, aš tiksliai visų nežinau. Bet kai kažkoks vyksta renginys, ar kas, tai visą laiką tikrai praneša [i1]. Apie tradicijas ar daugiau ką negaliu papasakoti, nes nelabai domiuosi, esu atsiribojusi nuo mokyklos dėl tam tikrų priežasčių [i6]. Viena iš tradicijų, tai sveikina auklėtoją su mokytojų diena, taip pat patys sugalvoja kokį renginį savo klasėje, tam beveik visi ruošiasi [i8]. Klasėje vyksta įvairūs renginiai, naktys mokykloje, tolimesnės kelionės kartą į metus [i10].</i>	4

Mokinio savijauta klasėje ir mokykloje

Kategorija	Subkategorija	Teiginiai	Dažnis
Vaiko emocinė savijauta	Gera mokinio savijauta mokykloje	<i>O mokykloje jisai jaučiasi neblogai [i1] Mano vaikas <...> mokykloje jaučiasi gerai [i4]. Mokykloje irgi neblogai [i5]. Mokykloje jaučiasi tvirtai ir užtikrintai [i8]. O mokykloje jaučiasi gan gerai, nes dažniausiai mokymosi aplinka yra patogi, dauguma mokytojų yra išklausančios, gerai dėsto, užsiima su mokiniais [i9]. Taip pat ir mokykloje jaučiasi puikiai, taip pat turi daug</i>	7

		<i>draugų ir iš kitų klasių [i10]. Mokykloje taip pat gerai [i12].</i>	
Emociškai nesaugi mokinio savijauta mokykloje		<i><...> o pati mokykla jam kelia nerimą, nes klasė jam saugesnė erdvė [i2]. Vaikas mano, tai jis nenori eiti į mokyklą <...> nenori ryte keltis, sako, kad nenori eiti į mokyklą [i3]. <...> dažnai sako, kad nemėgsta, nenori eiti į mokyklą [i6]. Tai ir mokykloje taip gal nejaukiai, gal nedrąsiai tais koridoriais praeina, nes vis kažkas gali pareplikuoti [i11].</i>	4
Saugi emocinė atmosfera		<i>Man atrodo klasėje šiuo metu jis jaučiasi gerai, saugiai, kadangi jam yra pažįstamų žmonių, vaikų kitų. Kaip tik ir vakar kalbėjom, jisai sakė, kad yra vaikų, kurie elgiasi negražiai, bet jisai tiesiog nekreipia dėmesio <...> kol kas tikrai nėra tenais jokių nei patyčių, nei nieko prasidėjusio, tai labai džiaugiuosi [i1]. Jis klasėje jaučiasi gan saugiai [i2]. Mano vaikas klasėje <...> jaučiasi gerai [i4]. Šiai dienai gerai [i5].</i>	4
Priėmimas ir pripažinimas		<i>Mokiniai ją labai draugiškai priima. Su ja bendrauja, jau susirado draugų, ko per visus septynis metus mokykloje nebuvo, ji neturėjo nei vieno draugo, nieks nenorėjo su ja bendrauti, atstumdavo ją [i7]. Dukra jaučiasi puikiai, yra mėgiama klasės seniūnė jau kelis metus [i10]</i>	2
Aktyvus dalyvavimas		<i>Ji nebijo pasakyti savo nuomonės klasiokams, drąsiai siūlo auklėtojai savo idėjas <...> [i8].. Dukra tikrai nesiskundžia savo klase, joje jaučiasi drąsiai yra aktyvi [i12].</i>	2
Atstūmimas ir atskirtis		<i>Nesijaučia gerai, draugų neturi [i6]. Mano vaikas klasėje nesijaučia labai gerai, nes nesijaučia ten sava, arba priimta [i9].</i>	2
Trikdanti mokinio savijauta klasėje		<i>Jam nepatinka nei klasėje būt su vaikais <..> [i3]. Nors nejaukiai jaučiasi šalia mokinių, kurie rūko ar linkę nepaisyti bendrų taisyklių [i8].</i>	2
Patyčios		<i>Man atrodo, kad dukra turbūt ne visada gerai jaučiasi klasėje, dabar ypač toks metas, kai visos merginos nori gražiai atrodyt, pasipuošti. Nu, o kai ji tokia storesnė už visas, paprastai atrodo, paprastai apsirengusi. Tai tada tarp mergaičių būna visaip apkalba, pasijuokia.. Nu bent jau tiek man ji pasako [i11].</i>	1

Geros mokyklos samprata tėvų požiūriu

Kategorija	Subkategorija	Teiginiai	Dažnis
Geros mokyklos samprata	Palanki ugdymo(si) aplinka, teigiamas mikroklimatas	<i>Gera mokykla, tai yra kur vaikams yra saugu, tai pirmiausiai [i1]. Gera mokykla- kai vaikas joje jaučiasi saugus [i4]. <...> sutvarkyta infrastruktūra, spec. poreikiams palanki aplinka, pritaikyta.. Yra įruožta labai</i>	7

		<i>patogiai ir sporto salės, muzikos kabinetai, aktų salės, yra stadionas, kabinetai erdvūs [i5]. Gera mokykla ta, kurioje vaikas gerai jaučiasi <...>.Kurioje vyrauja geranoriškumo, empatiškumo atmosfera [i6]. Aplinka atitinka visas higienos normas ir yra pritraukianti [i9]. Gera mokykla man asocijuojasi su gera atmosfera [i10]. Gera mokykla.. Reikia pagalvot iš tikrųjų.. Gera mokykla, kurioje visi vaikai gali mokytis ir gerai jaustis joje, kad būtų kreipiamas didesnis dėmesys į patyčias [i11].</i>	
	Pedagogų profesionalumas, nuolatinis tobulėjimas	<i>Gera mokykla, tai visų pirmiausia ta, kurioje dirba profesionalūs mokytojai, kurie geba dirbti su kiekvienu vaiku ir turi tam pakankamai žinių [i2]. <...> reikia tiesiog daugiausia dėmesio skirti mokytojų kompetencijom <..> [i1]. Nu tai gera mokykla, kur mokytojai geri, žino daug, stengiasi pamokyt vaikus [i3]. Mokytojai domisi naujovėmis ir sugeba sužadint mokinių smalsumą, bei išlaikyt jų dėmesingumą, skatina dalyvavimą projektuose, savanorystę [i8].</i>	4
	Bendruomenė, bendradarbiavimas	<i>Geroje mokykloje pirmiausia yra bendruomenė. Tas bendruomeninis betarpiškas bendravimas, jisai be galo daug reiškia [i5]. Gera mokykla, tai nedidelė mokykla, bendruomenė, kurioje bendradarbiauja mokytojai, vaikai, tėvai [i8]. Manau, kad gera mokykla, tai tarsi namai, kur mokytojai, mokiniai, tėvai palaiko šiltus tarpusavio santykius, noriai bendradarbiauja [i12].</i>	3
	Dėmesys ne tik akademiniam dalykams, bet ir vaiko individualumui	<i>Ne vaikas pritaikomas prie aplinkos, mokymosi būdų ir metodų, o aplinka, metodai, būdai pritaikomi vaikui [i6]. Kad iš mokinių nenorėtų padaryti visus vienodus kaip pieštukus, vienodai nudrožtus, kaip pagal štapą. O jie mokinami, ne kaip individualybės, ne kaip asmenybės, visis turi būti vienodi, tuo pačiu metu pabaigti spręsti užduotis, jei tavo samprata skiriasi, tai viskas tu jau neatitinki [i7].</i>	2
	Administracijos, mokytojų atsakomybė ir puoselėjamos vertybės	<i>Gera mokykla, kurioje visi mokytojai ir administracija yra suinteresuoti į kiekvieno mokinio sugebėjimus, poreikius, žiūri kaip į asmenybę [i7]. Geroje mokykloje, mokytojai atsakingai žiūri į savo darbą. Taip pat geroje mokykloje turi būti sprendžiamos visos problemos [i9].</i>	2

Mokyklos, kurioje mokosi vaikas privalumai

Kategorija	Subkategorija	Teiginiai	Dažnis
Mokyklos privalumai	Geri mokytojai, specialistai	<i>Bet susitikus su mokytoja, nuėjus į klasę, mokytoja rodė priemones, kaip jie dirba, iš ko jie dirba. Rašo žinutes, su visokiom užduotim supažindina. Tai man atrodo, tai kokybiškas dėmesys vaikui, vaiko situacijai konkrečiai [i1]. Man gal didžiausias mokyklos privalumas, tai joje</i>	7

		<i>dirbanti specialioji pedagogė, kuri tikrai gan greitai rado kontaktą su mano vaiku ir lig šiolei puikiai su juo darbuojasi [i2]. Labiausiai džiaugėmės savo mokytoja [i4]. Yra mokytojai, kurie lengvai esant situacijai pavaduoja kitą, geranoriškai stengiasi padėti mokytojui [i5]. Mokytojai nereikalauja kažkokių didelių pasiekimų, jų negąsdina, kad jei tu neišmoksi tos temos, ar šiuo kartu neatsiskaitysi, neatvyksi. Nu tiesiog vaikas ramiai eina į mokyklą ir nebijo mokytojų <...> paslaugūs mokytojai, bendradarbiauja su mokiniais, net kai randa laiko papildomai padirba su mano mergaite [i7]. Dalis mokytojų yra geri specialistai [i8]. Na mums didžiausias privалumas, kad mokykloje dirba profesionalūs mokytojai [i12].</i>	
	Teikiamos paslaugos	<i>Taip pat yra baseinas mokyklos patalpose, nu mokykloje [i1]. <...> vaikas po pamokų gali eiti į biblioteką pažaisti su kompiuteriu, ne jam labai patinka. Dar aišku labai gerai, kad yra valgykla, tai gali nemokamai pavalgyt [i3]. Valgykla yra labai svarbu [i5]. Viskas pritaikyta mokiniams, jų poreikiams, karštas maistas, yra pasirinkimas, visada galima pasirinkti, bent iš trijų patiekalų, skanus maistas. Tada yra kompiuteriai, Biblioteka yra [i7]. Dar gerai, kad yra biblioteka, valgykla [i11].</i>	5
	Maloni aplinka	<i><...> gražūs stalai, sutvarkytos patalpos [i7]. Šiuo metu yra atnaujinta, nauja valgykla, tvarkingi kabinetai ir kitos patalpos. Tada mokiniams yra maloniau ateiti į mokyklą ir mokytis [i9]. Nu tas gerai, kad mokykla yra gan tvarkinga, jauki [i11].</i>	3

Mokyklos, kurioje mokosi vaikas trūkumai

Kategorija	Subkategorija	Teiginiai	Dažnis
Mokyklos trūkumai	Pedagogų kompetencijų stoka	<i>Tai tikrai pats didžiausias trūkumas, kurį matau mokykloje – tai nepasiruošę mokytojai, dirbti su kitokiais, sunkiais vaikais [i2]. Nu šitie mokytojai pirmą kartą turi tokį vaiką su tokiais sutrikimais. Tai jie dar nelabai žino apie tai <...> Ir matau, kad dar ne visi mokytojai yra pasiryžę keistis [i7]. Trūkumas – nemažai „tarybinių laikų“ mokytojų, kurie nesugeba suprasti šiuolaikiškų vaikų ir išdėstyti savo dėstomus dalykus [i10].</i>	3
	Nejauki fizinė aplinka	<i>Nu man atrodo visgi ta aplinka yra pakankamai slegianti. Ir ta prasme, visas tas mokyklos pastatas ir tos erdvės ir visos mokinių erdvės, tokios yra šaltos, nejaukios ir praeini tais koridoriais, taip nelabai jauku [i1]. Nu gal, kad mokykla tokia nėra naujoviška labai, nu ta prasme, ten ir sienos ne visur gražios, nu kaip buvo prieš daug metų taip ir dabar yra. Nu vat tas pastatas galėtų būti paremontuotas <...> [i3].</i>	2
	Didelis mokinių skaičius	<i>Matau daugiau trūkumų- didelės klasės, daug chaoso, triukšmo, patyčių, į kurias nelabai kas kreipia dėmesį, nes vaikų labai daug. Nėra galimybės mokytojui užmegzti šiltesnio santykio su mokiniu (skirtingai nei mažoje mokykloje), skirti jam daugiau dėmesio [i6]. Mokykla yra labai didelė pagal mokinių skaičių [i8].</i>	2
	Įdomių veiklų, renginių stoka	<i>Nevyksta įvairūs renginiai, ar įdomios veiklos, kurios sudomintų mokinius, kad jie sužinotų, pamatytų, patirtų kažką naujo. Na arba vyksta labai retai, bet ir tai turbūt ne pagal mokinių interesus [i9]. Kiek su dukra kalbėjau supratau, kad mokiniams mokykloje norėtųsi kažkokių kitokių, įdomesnių veiklų, renginių, kad būtų šioks toks atotrūkis nuo pamokų, ten kažkokių svečių ar panašiai [i12].</i>	2
	Mokiniui nepalanki mokykla, neigiamas emocinis fonas	<i>Tikrai negaliu pasakyti, kad mokykla yra gera. Tai ji nėra gera, bent jau mano vaiko situacijoje ji nėra gera. Nes pačiais pirmaisiais metais susidūrėme su be galia sunkumu, didžiuliu nepasitenkinimu ir tikrai kitais nemaloniais dalykais [i2]. Nemanau, kad ši mokykla yra gera. Trūksta geranoriškumo, supratimo iš pedagogų, tėvų, vaikų. Atrodo, jog mokykloje nuolat vyksta kova už išlikimą. Atkreipti dėmesį į mokinį, turintį specialiųjų ugdymosi poreikių, nėra kada, nes per didelis vaikų srautas [i6].</i>	2
	Trūkumų nėra	<i>Trūkumų net negaliu nurodyti, jų nežinau [i4]. Trūkumų negaliu pasakyti [i5]. Trūkumų tai nežinau [i11].</i>	3

Mokyklos pasirinkimo priežastys, kriterijai

Kategorija	Subkategorija	Teiginiai	Dažnis
Mokyklos pasirinkimo priežastys	Lokacija	<i>Dėl atstumo [i1]. <..> na ir nedidelis atstumas nuo namų mums buvo privalumas [i2]. <...> kad būtų arti namų, kad nereikėtų vežti <...> [i3]. Pirmas ir vienintelis kriterijus kad mokykla yra arti namų [i4]. Mokyklą šią rinkomės tik todėl, jog ji arčiausiai namų [i6]. Ši mum buvo patogiausia pagal gyvenamą vietą [i7]. Rinkomės, nes arti gyvenamosios vietos [i8]. Ši mokykla yra arčiausiai mūsų namų, todėl ją pasirinkome [i9]. Tai jinai buvo arčiausiai namų [i11].</i>	9
	Veiksniai svarbūs tėvams: nemokamas mokslas	<i>Nu ir kad mokykla yra nemokama yra gi kur ir pinigų reikia mokėti [i3]. <...> yra valstybinė, mokslas nemokamas [i8]. Ir mokslas yra nemokamas [i11].</i>	3
	Rekomendacijos	<i><...> pagal rekomendacijas [i5]. Šią mokyklą pasirinkome pagal rekomendacijas, atsiliepimus, kitų tėvų pasisakymus [i12].</i>	2
	Veiksniai svarbūs vaikui: draugai	<i><..> jo draugų tenais ėjo [i1]. Iš tikrųjų todėl, kad iš jo darželio ėjo keli vaikai į šią mokyklą, tikėjomės, kad vaikui bus geriau, kai nebus visiškai vienas naujoje aplinkoje [i2].</i>	2
	Veiksniai svarbūs tėvams: tinkama aplinka	<i>Aš buvau abejose mokyklose nuvykusi, kalbėtis su direktoriais, su administracija, su spec. pedagogais. Tai vat ir sužinojau, kad vienoje mokykloje yra daug tokių vaikų. Yra daug autistiškų vaikų, bet daug ir tokių nevaldomų, su elgesio sutrikimais. Tai tas ir atbaidė, nes jai reikalinga, kuo didesnė ramybė, be trikdžių, tai jai netiktų su tokiais vaikais [i7].</i>	1
	Veiksniai svarbūs tėvams: mokytojo kompetencija	<i>Dėl mokytojos [i1].</i>	1
	Veiksniai svarbūs vaikui: patyčių vengimas	<i>Tarp kitko pagrindinis argumentas buvo toksai, kad išsiklausinėjo ketvirtoje klasėje būdamas, aplinkinių rajono vaikų, iš keturių mokyklų išsirinko tą, kurioje prie lentos nekviečia pagal pavardę, o kviečia pagal vardą. Nes jam norėjosi, kad jo pavardė nebūtų minima garsiai [i5].</i>	1
	Veiksniai svarbūs vaikui: meno pakraipa	<i>Dukrai buvo svarbu, kad joje būtų daug meninio ugdymo [i10].</i>	1

Teigiama patirtis mokykloje tėvų požiūriu

Kategorija	Subkategorija	Teiginiai	Dažnis
Teigiama patirtis mokykloje	Patinkantys mokytojai, klasės draugai	<i>Esame patenkinti mokytoja, esame patenkinti klase, jo draugais [i1]. Tai esam patenkinti mokytoja, aišku visko būna [i3]. Esu patenkinta mokytojais jų mokymo metodais, suteikta vaikui reikiama pagalba [i4]. Dalis mokytojų tikrai moka sudominti vaikus, ugdyti jų gerąsias savybes [i8]. Aš esu patenkinta gerais vaiko atsiliepimais apie mokytojus [i9]. Tikrai esame patenkinti mokytojais, jų darbu [i12].</i>	6
	Komunikacija, bendradarbiavimas	<i>Kad būna viskas aiškiai išsakyta, namų darbai, užduotys, viskas paaiškinta, kas nepasisekė, kodėl. Duoda patarimų kaip su tuo vaiku dirbti, ta prasme būtent akademinuose dalykuose [i1]. Tikrai esu patenkinta informacijos gavimu iš mokytojų, jau šiais metais girdžiu, ne tik blogus dalykus apie savo vaiką, bet ir daugiau teigiamų dalykų. Nes atrodė, kad jie dalinasi tik kažkokia bloga informacija apie vaiką, o dabar tikrai daugiau tokio pasidžiaugimo, praneša svarbią informaciją, pasako ties kuo turime padirbti namuose [i2]. Bet man patinka, kad ji ir žinutę parašo, kai reikia kažką svarbaus žinot, nes ne kiekvieną dieną dienyną pažiūriu. Nu man ji taip ir daug ką paaiškina, pasako, pataria, nu iš jos daug informacijos gaunu [i3].</i>	3
	Asmenišką dėmesį kiekvienam vaikui	<i>Esam patenkinti dėmesiu, kurį skiria mokytoja kiekvienam vaikui ir mano vaikui asmeniškai [i1]. Skiria pakankamai individualaus dėmesio [i7].</i>	2
	Renginiai tėvams	<i><...>kartais vyksta įdomūs renginiai, paskaitos tėvams [i8]. Aj man tai patinka, kad karts nuo karto vyksta renginiai tėvams. Aš tai mėgstu ateiti, buvo neseniai psichologė, tai džiaugiuosi, kad galiu iš namų išeiti, pasiklausti, nes įdomiai šneka [i11].</i>	2
	Įdomūs mokomieji dalykai	<i>O vaikui patinka eit per kabinetus, įdomūs dalykai [i5].</i>	1

Neigiama patirtis mokykloje tėvų požiūriu

Kategorija	Subkategorija	Teiginiai	Dažnis
Neigiami patirtis mokykloje	Finansiniai aspektai	<i>Man nepatinka rinkliavos tokios, kurios nu neaišku kas, dėl ko ir kaip. Man nepatinka, kad visos prailgintos grupės yra pakankamai brangios ir mokamos. Susidaro iš tiesų visai nemažai pinigų ir valgykla brangi [i1]. Aš tai tikrai esu nepatenkinta mokama prailginta grupė, dėl to net susimažinau darbo krūvį, nes tiesiog tikrai per brangu, kad ten vaikas pasilikytų [i2]. Nepatenkinta, tai gal, kad vis pinigų kažkam reikia, ten kažkur važiuoja,</i>	3

		<i>tai vis tai euro, tai kitą kart dviejų. Galėtų jau būt ir nemokami dalykai [i3].</i>	
	Atmosfera, mokytojų požiūris	<i>Esu nepatenkinta esama atmosfera, mokytojų požiūriu [i6]. Nepatenkinta kaikurių mokytojų neatsakingu darbu bei elgesiu su vaikais [i10]. O nepatenkinta, tai gal kaikuriais mokytojai, kurie mažai kreipia dėmesį į patyčias, jiems tik svarbu savo darbą dirbt, mokyt [i11].</i>	3
	Menkas kitų tėvų įsitraukimas, susipažinimas su įvairiomis situacijomis	<i>Net nežino kas tai, niekas nesigilina, bet svarbu pasakyti, kad viską imam visko reikia <...> Bet tiesiog, tas iš tokio mandrumo, va čia svarbu pinigais pasimėtyt, kuris čia daugiau iš mūsų turi ir kuris didesnę sumą pasiūlys rinkti per tėvų susirinkimą [i1]. Taip pat labai mažai įsitraukia aplamai visi tėvai [i8]. Kartais norisi didesnio kitų tėvų dalyvavimo, įsitraukimo sprendžiant įvairius klasės klausimus, nes tikrai to stinga, norisi didesnio aktyvumo kitų tėvų [i12].</i>	3
	Didelis mokymosi krūvis	<i>O nepatenkinta turbūt, per dideliu mokymo krūviu, daromu spaudimu vaikui [i9]. Mokytojai galėtų daugiau mokytis mokykloje ir neužkrauti visko namų darbams [i10].</i>	2

Tėvų požiūris į mokinių įvairovę, mokinius turinčius specialiųjų ugdymo(si) poreikių

Kategorija	Subkategorija	Teiginiai	Dažnis
Požiūris į specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius mokinius bendrojo ugdymo mokyklose	Teigiamas tėvų požiūris į SUP turinčius mokinius	<i>Aš tai esu labai už [i1]. Turėdama tokį vaiką tikrai esu už tokią sistemą, bet aišku yra begalės niuansų <...> [i2]. Tai kaip mano vaikas, jau jis čia spec toks, dėl protinio... Tai nežinau, kiekvienas vaikas yra vaikas, ne visi gi vienodi, tai tegul mokosi kartu su visais [i3]. Tai yra normalu, tai yra neišvengiama [i5]. <...> tikrai gali mokytis bendrojo lavinimo klasėse [i8]. Na jie neturėtų būti atskirti, o jie turėtų mokytis su kitais [i9]. Na manau, kad taip ir turi būti, tikrai link to ir einama [i12].</i>	7
	Abipusė ugdymo(si) kartu nauda	<i><...> jei ten kažkokia fizinė negalia, ar ten kažką truputį, nu kad tie vaikai patys jiems galėtų padėti tarpusavyje [i1]. O šiaip vaikams ir tiems, ir kitiems gali būti naudingas toks bendradarbiavimas, kuris ugdo visas žmogiškas savybes, moko suprasti, pajauti įvairius žmones, moko tolerancijos, sveiko požiūrio [i8]. Vaikai gali išmokti elgtis su kitokiais vaikais, mokytis nesmerkti jų, nesityčioti [i10].</i>	3
	Palankių sąlygų kūrimas, klasės, mokinių paruošimas	<i>Ir už tai, kad būtų sudarytos sąlygos mokytojams <...> tai yra mažesnis kiekis vaikų klasėje [i1]. <...> tam reikalui reikalingi padėjėjai, kad mokytojai būtų lengviau. Nes vienai mokytojai su dvidešimt penkais vaikais ir bent keturiais vaikais su spec. poreikiais fiziškai ir psichologiškai, tai atlaikyti yra labai sunku. Ir tada nukenčia kokybė [i5]. <...> tik reikia tam paruošti klasę,</i>	3

		<i>mokytojus, turėtų būti daugiau papildomų specialistų [i8].</i>	
	Pedagogų, kitų specialistų pasiruošimas, jų apmokymas	<i>Bet vėlgi esu už mokytojų apmokymą, kompetencijų gerinimą ir už tai, kad jie žinotų kaip yra [i1]. <...> svarbiausia, kad mokytojai būtų tam pasirengę [i2]. <...> reikalingas išmintingas socialinis darbuotojas, psichologas ir bendras palankus mokyklos požiūris [i8].</i>	3

Tėvų formuluojama mokyklos misija, svarbiausias tikslas

Kategorija	Subkategorija	Teiginiai	Dažnis
Mokyklos misija, svarbiausias tikslas	Ugdyti asmenybę, vertybes, atskleisti jos stipriąsias puses	<i>Ugdyti žmogų, ugdyti jo asmenybę. Atskleisti jo stipriąsias puses, paskatinti tą daryti [i7]. <...> rasti savo stipriąsias puses [i8]. Mokykla turėtų ne tik mokinti įvairius dalykus, bet ir ugdyti žmogaus asmenybę, nukreipti ją tinkama linkme, mokinti gyvenimiškų pamokų [i9]. Mokyti ne tik mokomuosius dalykus, bet ir mokinių vertybes.. Kad visi mokėtų gražiai bendrauti tarpusavyje [i11].</i>	4
	Kurti visiems palankias sąlygas, visapusišką gerovę	<i><...> tai visiems, kad būtų gerai [i1]. Sudaryti sąlygas, kad mokykloje galėtų mokytis ir gerai jaustis kiekvienas vaikas [i2].Svarbiausias mokyklos tikslas turėtų būti vaiko gerovė, teigiamas emocinis klimatas mokykloje, o ne vien akademiniai pasiekimai [i6]. Mokykla turėtų būti vieta, kur vaikas nepatiria tiek streso, iš jo nesityčioja pensininkai mokytojai [i10].</i>	4
	Ugdyti mokinių norą mokytis, pažinti pasaulį	<i>Čia sunku pasakyt.. Nu kad vaikas kuo labiau norėtų mokytis, kažką sužinoti, ir taip, kas plačiau vyksta. Nu kiek įmanoma taip viską pažinti, kaip sakyt net susipažint su pasauliu.. Gal taip [i3]. Kiekvieno vaiko sudominimas, skatinimas pažinti, kasvyksta aplinkui [i4]. Mokykos tikslas ugdyti vaikų norą mokytis, smalsiai žiūrėt į pasaulį <...> [i8]. Na manau, kad mokyklos pagrindinis tikslas turėtų būti sužadinti mokinių norą mokytis, mokyti suprasti to vertę [i12].</i>	4
	Ugdyti vaiko savarankiškumą, pasitikėjimą savimi	<i>Išugdyti savim pasitikinčią, laisvą asmenybę [i1]. Išugdyti savarankiškumą, kad galėtų eiti aukštesnių mokslų, kad įgautų pasitikėjimą savimi, kad suprastų savo kelią [i7]. svarbu mokyti, kad vaikas galėtų savarankškai tobulėti, turėti tikslų, bei rasti būdus kaip jų siekti [i8].</i>	3

Išsakomi tėvų lūkesčiai

Kategorija	Subkategorija	Teiginiai	Dažnis
Norimi pokyčiai mokyklose	Mažesnės klasės	<i><..> mažinti mokinių skaičių klasėse [i1]. Kad sumažintų klases <...> Aš tikrai norėčiau pakeisti mokinių skaičių klasėse kad mokytojams nebūtų tokie dideli krūviai, kad spėtų skirti daugiau individualaus dėmesio [i7]. Tikiuosi, kad bus pastatyta daugiau mokyklų, tada sumažėjus mokinių kiekiui, galima būtų gerinti mokslo bei bendradarbiavimo kokybę [i8].</i>	3
	Mokytojo pagalbininkai, didesnė pagalba SUP mokiniams	<i><...>skirti pagalbininkus mokytojo [i1]. Kad ateis toks metas, kai kitoks nei visi vaikas, gaus kokybiškas mokymo paslaugas, didesnę pagalbą [i2].Va va, tikiuos, kad ateityje atsiras daugiau pagalbos mokiniams, kurie turi spec. poreikių [i5].</i>	3
	Daugiau naujovių, pamokų kitose aplinkose	<i>Tikiuosi daugiau pamokų išvažiuojamų, ne mokykloje, kur būtų susipažįstama su naujais mokslo atradimais, su istorija [i8]. Nežinau net.. Gal galėtų pamokos vykti ne tik mokykloje, nu jei pavyzdžiui mokosi istoriją, tai gal gali ir nuvažiuoti į kokį muziejų. Nu kad ir taip vaikai daug būna mokykloje, tai gal galėtų kažkur daugiau išvažiuoti, mokytis gal galima ne tik mokykloje [i11]. Tikiuosi, kad ateityje mokykloje, pamokose bus dar daugiau įvairių naujų dalykų, kažkokių išmanių sprendimų, kurie tik stiprins mokinių norą mokytis, viskas bus šiuolaikiška [i12].</i>	3
	Didesnis dėmesys mokytojams, jų tobulėjimui, naujovių diegimui	<i>Pirmiausia reikia sudaryti sąlygas, o tik tada reikalauti iš mokytojų, truputėlį tobulintis ir eiti koja kojon su šiandiena [i1]. Norisi, kad būtų atsižvelgta į mokytojų pageidavimus, kad jie būtų labiau gerbiami, bei labiau pasitikėtų savimi, ir stiprėtų jų darbo motyvacija [i8].</i>	2
	Kiekvieno individualumo pripažinimas	<i>Nu ir dar, norėčiau, kad mokytoja nelygintų visų vaikų, iš visų to pačio nesitikėti. Va kaip mano vaikui sunkiau sekasi, nu jis toks silpnesnis yra, ne taip sekasi, bet va palygina jį, tai su tais pirmūnais [i3]. Kad pamokose nebus keliami vienodi reikalavimai visiems vaikams, kad nebebus vaikai skirstomi, pagal tai kaip jie parašė testus [i4].</i>	2
	Jaunų mokytojų	<i>Tikiuosi, kad mokykloje atsiras daugiau jaunų mokytojų, kurių požiūris į mokymą bus šiuolaikiškas. Nes vyresnio amžiaus mokytojai įsivaizduoja, kad viską moka, nereikia tobulėti [i9]. Jaunų, motyvuotų, pasiryžusių mokytis, o ne algų reikalaujančių mokytojų [i10].</i>	2
	Indivualesnis darbas su mokiniais	<i>Nu pavyzdžiui, jeigu mokytoja sako, kad kažko vaikas neišmoko, nu tai, kad galėtų labiau su juo padirbt.. Nu, nes aš tai ne mokytoja, ne viską jam galiu padėt. Tai manau, mokytoja galėtų dar su juo asmeniškai padirbt, nu nes jam tai sunkiau sekasi nei kitiem vaikam [i3].</i>	1